

John

Saadanii Kaimana'o Kuwai

Di'oraz kaarita daua'o

Di'ora'a kaarita John saadanii. Uruu Jesus tominapa-kidanii, na'iki apostle kapam uruu. Karikaonan una'auzon Jesus dazaba'a umanawun kida'o aimaakan sha'apan dono. Panaadon aka aonaa Jesus taapadan ba'orainao patominapa-kidaniinao wa'atin patuma, mazan John utaapada pa'an umakon patuma.

John kakuwaapan dono pidannao dau'u ukainaabatan i'dyaun i'uu ida'an kida. Mazan ukakuwaapan dono padau'u, aonaa uaipan patukapa-kao umanawunu'o nii. Uruu idi aonaa usaadan pa'uu ukakuwaapan dono padau'u, mazan udakotinan ba'oran tominapa-kida-kariwaiz, kii da'i. (Putukapa John 18:15 ida'a.) Panaadon udakotinan Jesus marainpaniaz patominapa-kidanii, kii. (Putukapa John 13:21 ida'a.) Usaadan dono John kia'o pidan uu, ba'oran John daua'o wuru'u ukakuwaapanuz, Chikaawunu-pauzo dau'ati'o wuru'u.

John saadan di'ora'a kaarita uaipan pidannao aitapan na'iki imishidan Jesus uruu Christ (Jewnao ati'oraz ukaunamunaatauzo-kao), uruu Tominkaru Dani. Pidannao mishidan dono uruu, na'iki i'zaamatanan idi upidanannao nii, i'ikodan nii karikaonanu'o kakupa-karu. (Putukapa John 20:31 ida'a.)

John kowaada Jesus karikaonanu'o ukakupan. Amazada tominan ua'ii zii kakupa'ora'a naa uruu. (Putukapa John 1:1 ida'a.) Na'iki pabi'inaaka'o ida'an, Tominkaru kainaabatan wa'ati kanom wuru'u Jesus. (Putukapa John 14:9-11 ida'a.) Ukowaada kaimanaiman na'apam pidan mishidan, uikoda kizi karikaonanu'o kakupa-karu. Na'iki ukowaada pidan mishida-kinaa ni'o wuru'u Jesus sha'apatanz iriba umanawun kida'o aimaakan. (Putukapa John 3:2 ida'a, na'iki John 10:38 ida'a.) Kaina'a Jesus daua'o ba'oran kaarita kida: Matthew, Mark na'iki Luke. Tuukii ikakuwaapan usha'apatanii kida dau'u. Na'iki ikowaada na'apam utominapa-kidan pidannao mashaapakuu dau'u Tominkaru ati. Mazan John, aonaa ukakuwaapan ipai Jesus sha'apatanii dau'u. Ukowaada aona'oraz ba'oran kaarita kida kowaadan.

John kowaada iriba umanawun kida'o Jesus paradan na'iki usha'apata-nii kida, kainaabata'o uruu mishi'o Tominkaru dani, uruu kakupa-kinai, uruu dunapo, uruu mishi'o, uruu kanada'o, uruu wunu, uruu bread, uruu paoribai kadunaa, na'iki kaznizonao ka'uzatiki.

Kaarita buutinpan kida

Parada-karu tominan pidan nii	1:1-18
John Chikaawunuupauzo kakuwaapan Jesus dau'u . . .	1:19-34
Jesus kakinaopan, na'iki usha'apatanii kida daua'o .	1:35—12:50
Jesus sha'apatanii kida pazowii-ka'o ua'ii	13:1—17:26
Jesus zaamata-ka'o atii uzowii-ka'o	18:1—19:42
Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki, na'iki uaidinan pidannao ati	20:1-31
Jesus aidinan patominapa-kidaniinao ati Galilee Baara ii	21:1-25

John

Parada-karu Pidantinan

1 ¹Amazada toma-ka'o ua'ii na'a'ora'a naa Parada-karu, uruu Tominkaru tuma'o, na'iki uruu Tominkaru. ²Uruu na'a'ora'a naa Tominkaru tuma amazada toma-ka'o ua'ii.

³Uruu ida'ana'o Tominkaru toman ipai aimakaan. Aonaa aimakaan tominan sha'apa'oram ida'an karikaonan, soo Uruu ida'an. ⁴Uruu ida'a kakupa-kinai, na'iki wuru'u kakupa-kinaiz uruu kanadapa'oraz pidannao ati. ⁵Kanada'o kanadapan maruta'o-karu'u, aonaa turuu maruta'o makadanuzu.

⁶Kaina'a'o da'i pidan, John kia'o u'uu, Tominkaru dyuudanii. ⁷Ukaawan ukakuwaapa'anan pidannao ati kanada'o dau'u, ukuwaa ida'an kizi ipai iabatan na'iki imishidan kanada'o dau'u. ⁸Aonaa John mani wuru'u kanada'oraz, mazan ukawaan, ukakuwaapa'anan kanada'o

dau'u. ⁹Wuru'u kanada'oraz, kaina'iki uwa'atipan imi'i baara ati, uruu pa'an kanadapa'oraz ipai pidannao.

¹⁰Kaawanka'o Parada-karu imi'i baara ati. Uruu ida'ana'o Tominkaru toman imi'i baara na'iki pidannao, mazan upu'u aonaa iaitapan kanom wuru uruuz. ¹¹Ukaawan pawiiizi ida'ati'o padamata, mazan uiribannao, aonaa inaubaan uruu. ¹²Mazan na'ia'oram pidan nauba'o na'iki mishida'o uruu, utaapada itominan Tominkaru dainao nii. ¹³Aonaa itominan Tominkaru dainao nii koraidaonaa shakatan kawan, oo pidan aipan kawana'ati mani, soo Tominkaru aipan kawana'ati pa'an.

¹⁴Aizii wuru'u Parada-karuz, utominan pidan nii na'iki umashaa-pankan wabii an. Watukapa na'apam uruu mishi'o umanawunun. Usha'apanum kau'an bouda'apauzon Tominkaru dani wuru'u uruuz. Uruu ida'ana'o Tominkaru kinaa-

batan kaimanaiman pakamunanban na'iki uruu ida'ana'o mishi'o kuwai kainaabata-ka'o wa'ati.

¹⁵John kakuwaapan udau'an pidannao ati, ukian diiwa'o ida'an i'ati: "Di'i naa tawuru'u ōkaunamu-naataniaz: Kaini'iki'o nii uwa'atin ōdawu'ati, mazan uruu powa'a'o zii umanawunun ō'ai, usha'apanum kau'an uruu na'a'ora'a naa ōshakatan ua'ii, ōkii-kiziz."

¹⁶Ukamunanun idi manawun, powa'an kida usha'apatan kaiman kida'o aimaakan wa'ati. ¹⁷Tominkaru taa-kidan Moses ida'an pakakinaori; mazan utaan mishi'o kuwai na'iki utukapa-kidan pakamunanun Jesus Christ ida'an pa'an. ¹⁸Aonaa pidan tukapauzon Tominkaru. Soo Udani bauda'apauzoz, karikaonanu'oraz una'an Tominkaru tuma, uruu kaimanaiman ukainaabatan Tominkaru.

*John Chikaawunuupauzo
kowaadan kanom ni'o pakaawan
(Matthew 3:1-12; Mark 1:1-8;
Luke 3:1-18)*

¹⁹⁻²⁰Jewnao zowaunaanao Jerusalem iainaouz dyuudan faadaanao na'iki iminka'u Levitena^a pishaa'an nan John kanom kaduz manawun wuru'u uruuz. Ukowaada i'ati kaimanaiman, ipai kizi pidannao aitapan, "Ōgaru, aonaa Christ^b mani," ukian i'ati.

²¹Aizii ikian u'ati, "Ukau'an kanom mooko pugaru? Elijah sha'a pugaru?"

"Aonaa!" John kian i'ati.

"Pugaru sha'a Prophet, tawuru'u kaawa'o ni'oraz?"^c ikian u'ati.

"Aonaa," ukian koshan i'ati.

²²Uruu idi ikian u'ati, "Ukau'an kanom kaduz mooko manawun wuru'u pugaruz? Waaipan wakuwaa nii, wunao ati'o ni'i dyuudainaouz waunao. Pukowaada'aka'a naa kanom kaduz wuru'u pugaruz!"

²³John kian i'ati, "Ōgaru dau'ana'o tawuru'u prophet Isaiah saadauzonuz kaikapa'a:

'Kaina'a'o pidan kadakoinpan diiwa mapidantaka'o amazada ii aka:

Usaaba'a naa dunapo Naobanai mako kizi nii.'^d

²⁴Phariseenao^e kapam wuru'u dyuuda-kariwai ipishaa'anan John. ²⁵Uru'u naa ikian John ati, "Pukian pu'u aonaa Christ mani pugaru, aonaa Elijah mani, na'iki aonaa Tominkaru Prophetin mani, tawuru'u wazaudapaniaz, mazan kandii nii mooko puchikaawunuupan?"

²⁶Aizii John kian i'ati, "Ōgaru, ōchikaawunuupan wunu idi. Mazan kaina'a ubii'i ba'oran pidan, aona'o uaitapan kanom kaduz uruu. ²⁷Uruu'o ni'i naa tukapa-ka'o umanawunu'o nii ōna'an pu'u zii.

^a 1:19-20 *Levitena*: Israel dani, Levi takaan-daunnao, kaminka'uupauzonao Tominkaru Dapu ii. ^b 1:19-20 *Christ*: Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii. ^c 1:21 Deuteronomy 18:18-19 ^d 1:23 Isaiah 40:5 ^e 1:24 *Pharisee*: Putukapa kaarita token ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

Ōgaru aonaa ōturuan ōbuzuutan udazkidi zunaa.”^f

²⁸ John kakuwaapatina-nuz kaikapa'a, Bethany ia'o, waoko ia'oraz Jordan Wa'o ai, uchikaawunuupauzo-kiziz.

So'ota'o pidannao oian

²⁹ Ba'oran kamoo John tukan Jesus wa'atin pa'ida'ati, na'iki ukian pidannao ati: “Di'i naa wuru'u Tominkaru taaniaz Kaznizo-dani kawanu'o ni'oraz, so'ota'oraz pidannao oian! ³⁰ Uruu dau'ati'o tawuru'u ōkianuz, 'Utukapa-ka'o ni'i naa umanawunu'o nii ōna'an pu'u zii, mazan uruu powa'a'o umanawunun ō'ai, usha'apanum kau'an uruu kiwiitapa'o ō'ai.’ ³¹ Ōgaru, aonaa ōaitapan kanom kaduz uruu, mazan ōchikaawunuupan wunu idi,

John kowaadan naa ba'orainao ati Jesus dau'an (1:29-31)

Israelitena'o aitapa-kinnaa ni'o kanom kaduz uruu.”

³² John kowaadan kaimanaiman patukapanii dau'u: “Ōtukapanii Kaimana'o Doronaa wa'atin aokazi iki orid kawan, na'iki upakotan uruu ida'a. ³³ Kiwiin zii, aonaa ōaitapan kanom kaduz uruu. Mazan dyuuda'oraz ōchikaawunuupan wunu idi kian ō'ati, 'Putukapan an Kaimana'o Doronaa wa'atin doko iki na'iki umashaadinan dono pidan ida'a, uru'u naa wuru'u chikaawunuupa'o ni'oraz Kaimana'o Doronaa idi.’ ³⁴ Ōtukapan idi usha'apan na'apa, ukau'an, ōkian u'ati, Tominkaru Dani wuru'u di'orazu'u.”

Jesus ikodan kiwiini'o patominapa-kidaniinao

³⁵ Ba'oran kamoo na'ia'o koshan John na'iki na'ia'o utuma, dya'utam utominapa-kidaniinao. ³⁶ Utukapan Jesus dobatapan na'iki, ukian udau'an, “Di'i naa wuru'u Tominkaru taaniaz Kaznizo-dani kawanu'o ni'oraz!”

³⁷ Aizii dya'utamainaouz John tominapa-kidaniinao, ĩabata-nii uparadan na'apa, uru'u naa ĩda'anpa'akan Jesus. ³⁸ Jesus awunuukan powaa iti, utukapa ĩwa'atin padawu'ati. Uru'u naa upishaan ĩdyaun, “Kanom udawatapan?”

Īkian u'ati, “Tiichaa. Na'ia'o dii pumashaadinpan?”

³⁹ “Uwa'ati, utukapa kizi,” ukian ĩ'ati. Uru'u naa ĩmakon utuma na'iki

John

^f 1:27 Poitorui kaudin-kizi wuru'u ubuzuutanuz panaobanaa dazkidi zunaa.

ĩtukapa na'iam umashaadinpan, (4 o'clock wachuupunin wuru'u) uruu na'ia'a naa ĩchuupudinana utuma.

⁴⁰Aizii wuru'u da'anpa'akai-naouz Jesus, paabatan dauna'an John paradan, bauda'apa'o uu Andrew, uruu Simon Peter inawuzu. ⁴¹Kiwiin zii chaapi'iki, Andrew tukapan pa'inawuzu Simon na'iki ukakuwaapan u'ati, "Waikoda'a naa Messiah!" ukian. (Messiah, kii-karu Christ kia'o kapam wuru'u.)^g ⁴²Uru'u naa una'akan Simon, Jesus di'iti.

Jesus awunuupan u'idi'iti, ukian u'ati, "Pugaru Simon, John dani. Aizii pu'uu Cephas kia'o nii." (Peter kia'o kapam wuru'u, na'iki kuba kia'o wuru'u.)

***Jesus dapadan
Philip na'iki Nathanael***

⁴³Ba'oran chaapi'iki Jesus di'itinpan umako'ozon Galilee Baara iti. Uikodapan Philip na'iki ukian u'ati, "Puwa'ati otuma, putominapa kizi." ⁴⁴(Philip, uruu Bethsaida san, na'ia'o Andrew na'iki Peter mashaa-pan kapam.)

⁴⁵Uruu dauna'an Philip ikodan Nathanael na'iki ukian u'ati, "Waikoda'a naa tawuru'u Moses na'iki prophetnao saadauzoniaz Kakinaorii Kaaritannaa ida'a udau'an. Uruu Jesus, Joseph dani, Nazareth sanaz."

⁴⁶"Nazareth san!" Nathanael kian, "Na'apa di'i naa aimaakan

kaimana'o sha'apan uruu wiizai di'iki pa'an?"

"Puwa'ati putukapa kizi," Philip kian u'ati.

⁴⁷Aizii Jesus tukapan Nathanael wa'atin pa'ida'ati, sariapa ukian udau'an, "Arawu'u mishi'o Israelite, aonaa na'itim umariidinan."

⁴⁸Nathanael pishaan uruu, "Na'apa dii puaitapan ot dau'an?"

Jesus kian u'ati, "Philip dapadan ua'ii pugaru, otukapanii pugaru paoribai fig waranu ii."

⁴⁹"Tiichaa," Nathanael kian u'ati, "Pugaru Tominkaru Dani! Pugaru King Israelitena'o ati."

⁵⁰Jesus kian u'ati, "Okowaa-dan idi'o pu'ati, 'Otukapan pugaru paoribai fig waranu ii,' uruu idi'o pumishida'akan? Putukapan nii zii umanawun kida'o aimaakan sha'apan wuru aia'a!" ⁵¹Na'iki ukian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Utukapan nii aokazi da'atinan, na'iki Tominkaru angelinna'o mako'anpan doko iti, na'iki iwa'ati'anpan apowa ati Daonaiora Aokazi Iki'o ida'an!"

Jesus pana'adan wunu wine nii

2 ¹Dya'utam kamoo dauna'an kaina'a mazidainao aroopa'azon Cana ii, Galilee Baara ia'oraz donoi. Jesus daro na'ia'o oroo. ²Jesus na'iki utominapa-kidaniinao, na'iti'o idapada-ka'o kapam. ³Aizii riwunii wine ipain idi'i naa, sariapa Jesus daro kian u'ati, "Ipai'i naa iriwun."

^g 1:41 Hebrew paradan ida'an udakota-ka'o Messiah kii, na'iki Greek paradan ida'an udakota-ka'o Christ kii.

4“Kanom nii punyukunuupa'azon õgaru?” Jesus kian o'ati. “Aonaa zii amazada kaawan õsha'apata-kinnaa nii aimaakan.”

5Sariapa udaro kian na'ia'o poitoruinao ati, “Usha'apata pa'i na'apam dono ukian u'ati!”

6Na'ii kaina'a 6 dowada kida, kuba idi'o ïtoma-ka'o. Uruu kaduz dowada kida Jewnao kaiwauzonii wunu kinnaa nii pachikain-kinnaa nii, ïchoochin kakinaorinaa kawana'ati. Uwazoo kida tuubarun 20 oo 30 gallon kida. 7Jesus kian naa poitoruinao ati, “Upaidada wuru'u dowada kidaz wunu idi.” Uru'u naa ïkapowan wunu na'iki ïkawazootan naa dowada kida atii ïpaidan. 8Udauna'an Jesus kian ï'ati, “Aizii ukapota'a naa dowada wazoo, utaa kizi kazowautapa'o aroapa-karu atiz.” Uru'u naa ïna'akan u'idi'iti wuru'u wunuz, 9pana'adina'aka'oraz naa wine nii, na'iki uru'u naa utiwaanuz. Mazan aonaa uaitapan na'iki'oram ukaawa-kida-ka'o. (Soo poitoruinao kapotainaouz wunu, ïaitapa pa'an.) Sariapa udapadan wuru'u mazida'oraz 10na'iki ukian u'ati, “Kiwiini'o padamata kaimana'oraz wine maokodauzo-ka'o. Aizii morowautapainao tuzan dono'o naa kaimanaiman, udauna'an zii turuu sha'apa'oram karikaonan wine maokoda-ka'o. Mazan pugaru pakawan zii putaapan wuru'u kaimana'oraz wine, atii kai!”

11Cana ia'o wuru'u kiwiini'oraz Jesus sha'apatan umanawunu'o aimaakan. Na'ii uaida-kidan na'apam paugaru umanawunun. Uruu idi kaimanaimana'a naa utominapa-kidaniinao mishidapan uruu.

12Uruu dauna'an umakon naa dono'i Capernaum iti padaro na'iki pa'inawuzunao tuma, na'iki patominapa-kidaniinao tuma kapam. Mazan aonaa ïna'ian kotua'iki.

Jesus kodita-kidan Tominkaru

Dapu iki puraataapainao

(Matthew 21:12-13; Mark 11:15-17;

Luke 19:45-46)

13Aizii maonapa'a naa Passover Kamoon sakadinan, uru'u naa Jesus makon Jerusalem iti. 14Uikoda Tominkaru Dapu ii, selliipainao tapi'iza, kaznizo, na'iki wakokoonao. Uikoda kapam na'ii pidannao shakataaka-kidauzo puraata.

15Uzaamata'akan do'ooribai paba'izin nii, uru'u naa uwaatan Tominkaru Dapu iki ipai ï'uzanao, kaznizonao na'iki tapi'izanao. Aizii shakataaka-kidauzonao puraatan miisan^h kida, udorau-kida'akan, ïpuraatan zokota'akan kida'a naa ubaara'a kida'o. 16Jesus kian selliipainao ati wakokoonao, “Ukodita-kida wuru kida'a di'iki'ii! Aonaa turuu utaapan õdaru dapu puraataapa-kizai nii.” 17Sariapa utominapa-kidaniinao nyukunuuan Tominkaru Paradan saada-kariwaiz kian, “Tuukii manawun õkazi-

John

^h 2:15 *miisa*: English ida'an, table.

wadapan ònyukunuu, òmarainpan idi pudapu.”ⁱ

¹⁸Jewnao zowaunaanao kian u'ati, “Turuu mooko pusha'apatan waawun za'a umanawunu'o aimaakan, wamishida-kinaa nii Tominkaru aipan ati'o wuru'u pusha'apatanuz aimaakan kaikapa'a?”

¹⁹Jesus kian ī'ati, “Umainaabata wuru'u Tominkaru Dapuz, na'iki idikinauda'u kamoo ida'a òkadi-shita-kidan nii powaa itiz.”

²⁰Aizii īkian u'ati, “Di'ora'a Tominkaru Dapu 46 wunu utomapa-ka. Aizii turuu mooko puzauda-kidan pukadishita-kida'akanuzu idikinauda'u kamoo ida'a?”

²¹Mazan Tominkaru Dapu Jesus kianuz, pananaa dau'ati'o wuru'u.

²²Tominkaru kadishita-kidan dauna'an Jesus mawaka-karu di'iki, utominapa-kidaniinao nyukunuitapan wuru'u uparadanuz. Ìmishida wuru'u saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan, na'iki ìmishida Jesus paradan kapam.

²³Una'ian pu'u Jerusalem ii Passover Kamoon dono, iriba pidannao mishidan uruu ìtukapan idi usha'apaapan umanawun kida'o aimaakan. ²⁴Mazan Jesus aitapan idi ipai pidan kaduz, aonaa ukainaabatinan kaimanaiman ī'ati. ²⁵Aonaa kanom nii uaipan pidan kakuwaapan pa'ati pamin-pidanau dau'u, usha'apanum kau'an uaitapanii ipai pidan nyukunuu.

Jesus ikodaakan Nicodemus tuma

3 ¹Kaina'a pidan, Nicodemus kia'o da'i u'uu, kazowautapa'o Jewnao, na'iki Phariseenao tonaazinaa di'iti'o uzaamatimpan. ²Ukaawan aiwaka'an Jesus ida'ati na'iki ukian u'ati, “Tiichaa, waaitapa Tominkaru di'iki'o pukawan putominapa-kida'ananao waunao. Usha'apanum kau'an aonaa kanom ka'iitan pasha'apatan umanawun kida'o aimaakan wuru'u pusha'apaapaniaz, soo Tominkaru kaina'an dono utuma.”

³Jesus kian u'ati, “Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Aonaa turuu pidan tukapan Tominkaru Naobanai-tinapa-kizi, soo ushakatan an koshan.”

⁴Nicodemus kian u'ati, “Na'apa dii mooko pidan tunarunao shakatan koshan? Aonaa turuu umorotan padaro toba nazo iti ushakata kizi itamau!”

⁵Jesus kian u'ati, “Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Aonaa turuu pidan morotan Tominkaru Naobanaitinapa-kizi iti, soo ushakatan an wunu ida'an na'iki Doronai ida'an. ⁶Padaronao di'iki'o pidan shakatan pananaa zo'o, mazan Doronai ida'ana'o pidan shakatan padoronaa ia'o. ⁷Aonaa pumaaitapaka'ana'a kaiwuru'u, ‘Unao shakata pa'i powa'a koshan,’ òkianuz pu'ati. ⁸Awaru makon pamako'ozoo-kizi iti. Puabata mishi uwa'idan, mazan aonaa puaitapan na'iki'oram uwa'a-

ⁱ 2:17 Psalm 69:9

tin oo na'iti'oram umakon. Na'apa'o kapam wuru'u pidan Kaimana'o Doronaa di'iki'oraz ushakatan.”

⁹Nicodemus pishaan Jesus, ukian, “Na'apa dii mooko turuu na'apa kida'o aimaakan sha'apan?”

¹⁰Jesus kian u'ati, “Pugaru aitapa-kariwai putiichaa-tinpan Israelitena'o ati, mazan na'apa dii pumaaitapakan na'apa kida'o aimaakan? ¹¹Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Waparadan waaitapanii daua'o, na'iki wakowaadan watukapanii daua'o, mazan upu'u aonaa pumishida'azon wakuwaa. ¹²Ōkowaadan pu'ati imi'i baara'a'o aimaakan kida sha'apan dau'u, mazan aonaa pumishidan. Na'apam nii mooko pumishidan ōgaru, ōkowaadan an pu'ati aokazi ii kida'o aimaakan dau'u? ¹³Aonaa kanom makouzon aokazi iti, soo Daonaiora Aokazi Iki'o, uruu wa'ati'oraz aokazi iki.

¹⁴“Kotua'a naa mapidantaka'o amazada di'ii, Moses sawatauzon tooro muna'a kowazaz toma-kariwai chipirari idi.^j Na'apa'o nii manawun Daonaiora Aokazi Iki'o sawata-ka'o. ¹⁵Ukau'an, na'ia'oram pidan mishidan dono uruu, mishi'o nii uikodan karikaonanuo kakupa-karu.

¹⁶“Tominkaru marainpan idi manawun pidannao, utaa paudani bouda'apauzon. Ukau'an na'ia'oram pidan mishidan dono uruu, aona'o nii umawakauzon, mazan uikodan nii karikaonanuo kakupa-karu. ¹⁷Tominkaru dyuudan pauDani

imi'i baara ati, aonaa pataka'uta'o ni'o mani pidannao pa'oian dikin ii, mazan ikazannaatin-kinaa ni'o pa'an.

¹⁸“Aona'o nii Tominkaru pataka'utan mishidainaouz uDani. Soo upataka'utan nii wunao pa'ana'a, aona'oraz imishidan ubauda'apauzon udani. ¹⁹Kaikapa'o wuru'u, Tominkaru dakota-kinaaz pidannao oia'o nii: Kaawa'ora'a naa kanada'o imi'i baara ati, mazan pidannao tuukii imarainpan maruta'o wuru aia'a kanada'oraz, Tominkaru di'iki'oraz ukaawan. Isha'apaapan idi soo oia'o pa'idiwaru. ²⁰Pidan sha'apaapa'o oia'o aimaakan kida, aonaa unau-dapan kanada'o na'iki aona'o nii uwa'atin kanada'o ida'ati. Usha'apanum kau'an na'apa'o pidan aonaa uaipan pa'oian kida kainaabata-ka'o. ²¹Mazan pidan mishi'o umashaa-pan Tominkaru ati, utaapada pa'an kanada'o kanadapan paugaru, kanada'o kainaabata kizi wuru'u usha'apaapanuz aimaakan kida uizo'atin idi'o pa'an Tominkaru.”

*John Chikaawunuupauzo
kakuwaapan Jesus dau'u*

²²Uruu dauna'an, Jesus makon Judea Baara iti patominapa-kidaniinao tuma. Tomunu'iki una'ian ituma, na'iki na'ii uchikaawunuukida'akan pidannao. ²³John chikaawunuupa'o kapam pidannao Aenon ii maonapa Salim iti, wunu baoko tuubarun idi kida na'ii. Pidannao kaawa-kaawan

John

kida ïchikaawunuina'anan na'ati. ²⁴(Uruu sha'apan John taraa-kaoua'ia'o zii.)

²⁵John tominapa-kidanii bii ikiinao kashadaakapan ba'oran Jew tuma chikain-karu dau'an choochi kakinaopan kawana'ati'oraz. ²⁶Aizii ïkaawan naa John di'iti, ïkian u'ati, "Tiichaa, puaitapa tawuru'u pidan putuma'oraz Jordan baza ii, tawuru'u pukowaadapaniaz pidanao ati? Mazan aizii kaina'a'a naa uchikaawunuupa-kidan pidannao, na'iki iriba, iriba pidannao makon u'idi'iti!"

²⁷John kian ï'ati, "Aonaa kanom ka'iitan pasha'apatan aimakaan paaipan ati, soo Tominkaru dyuudan an uruu. ²⁸Unao abata sha'atii tawuru'u òkianuz, 'Ogaru aonaa Christ^k mani, ògaru dyuudakariwai karikaonan uruu ua'ati.' ²⁹Mazida-kizai ii, mazida'akaiba pa'an mako'oraz pamin-mazidan tuma. Mazan upu'u zii mazida'aka'o paonaru konaukian uabatan idi mazida'o imodapan, ukonaukian idi paudaiaro dau'an. Na'apa'o manawun wuru'u òkonaukianuz, na'iki aizii òturuuda òkonaukian. ³⁰Uruu mishi'o ni'i naa umanawun-dinan, mazan ògaru, òawutapaanan naa wuru'u."

***Kanom nii Tominkaru
dyuudan paudani***

³¹Kaawa'oraz doko iki uruu umanawunu'o ipai pidan ai. Aizii

wuru'u imi'li baara'a'oraz, uruu imi'li baara san, na'iki ukakuwaapan imi'li baara'a'o dau'u. Wuru'u kaawa'oraz aokazi iki, ³²ukakuwaapan patukapanii na'iki paabatapanii dau'u aokazi ii, mazan aonaa pidan mishidan zoobaba ukuwaa. ³³Kanom mishidan an ukuwaa, na'apa'o ida'an ukainaabatan Tominkaru kuwaa mishiin. ³⁴Wuru'u Tominkaru dyuudaniaz, ukowaada Tominkaru paradan, usha'apanum kau'an kaimanaimana'o Tominkaru taan u'ati Kaimana'o Doronaa. ³⁵WaDaru Tominkaru marainapanii pauDani, na'iki utaa ipai daunuuda'u aimaakan uka'u iti. ³⁶Pidan mishida'o uDani, kaina'a'o karikaonanuo kakupa-karu u'ida'a. Aizii pidan aona'oraz umishidan uDani, aonaa na'apainim nii uikodan karikaonanuo kakupa-karu, mazan karikaonanuo nii ubaiatan Tominkaru to'oran.

***Jesus paradinan
Samaria sanaaba tuma***

4 ¹Phariseenao abata'a naa kuwai Jesus zaamatinkidan dau'a'o pidannao pa'ida'ati, na'iki uchikaawunuuan iriba pidannao, powa'a zii ïriban John di'iti'o zaamatan ai. ²(Jesus mishi aonaa uchikaawunuupan padamata, soo utominapa-kidaniinao.) ³Aizii Jesus abatan idi na'apam pidannao kakuwaapan padau'u, uruu'u naa ukiwan Judea Baara iki, Galilee

k 3:28 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

Baara iti. ⁴Umakopan pu'u na'iti, Samaria Baara ana'o nii udobatan.

⁵Aizii udobatan pu'u Samaria Baara an, ukaawan donoi iti, Sychar kia'o u'uu. Maonapa'o na'ii Jacob taazonii zakapu paudani Joseph ati. ⁶Na'ia'o Jacob kichada-kidauzon pakapoo-kizi nii.

Sakitapa kamoo, Jesus mizainan naa kowas pachi'ikapa-kinaa. Usakanatan maonapa kapoo-kizai ii. ⁷⁻⁸Utominapa-kidaniinao mako aka donoi iti ĩtoria'ana'akan wanyukunui. Upu'a'a naa Samaria sanaaba wa'atin okapowa'anan na'ati kapoo-kizai ida'ati.

“Ōtuza'azoo wunu,” Jesus kian o'ati.

⁹“Pugaru Jew, aizii ōgaru Samaria sanaaba, mazan kandii nii pupishaan wunu ō'ai?” okian u'ati. (Ona'apan u'ati, usha'apanum kau'an aona'o turuu Jewnao kaiwaan aimaakan Samaria Baara sannaο kaiwaanii.)^l

¹⁰Jesus kian o'ati, “Puitapan an mani kanom Tominkaru taa'azoonii, na'iki kanom wuru'u pishaa'oraz pugaru wunu dau'ati, pupishaa mani uruu padamata na'iki utaa mani pu'ati wunu kakupa-kinai, aona'o umaarauzon pa'an.”

¹¹Okian u'ati, “Aonaa kanom ida'an mazan pukapotan wunu, usha'apanum kau'an kapoo-kizai ida'a munapo wunu. Na'ikim nii pu'itiiman puikodan wunu aona'o umaarauzon? ¹²Wadokozu-daun

Jacob kichadanii wuru'u wakapoo-kizi ni'oraz. Uruu, udainao na'iki ĩ'uzanao, na'iki'o ĩtuzan wunu kapam. Powa'a'o zii mooko pugaru umanawunun Jacob ai?”

¹³Jesus kian, “Pidan tuza'o wunu di'ora'a kapoo-kizai di'iki'i, maaradako'o nii uruu koshan; ¹⁴mazan pidan tuza'o pa'an ōtaan ni'oraz wunu, aonaa na'apainim nii umaaradakouzon. Ōtaan ni'oraz wunu, una'an ni'i naa u'ida'a, ikoda'o nii wunu ma'ozaka'oraz ununudapan, taa'o ni'oraz karikao-nanu'o kakupa-karu.”

¹⁵Aizii okian u'ati, “Aushaa putaa mooko uruu wunu ō'ati, aonaa kizi ōmaarakouzon, na'iki aonaa kizi ōkapowa'anan powa'a da'ati'i.”

¹⁶Jesus kian o'ati, “Pudapadanaka pudaiaru na'iki puwa'ati utuma da'ati'i.”

¹⁷“Aona'o mazan ōkaudaiarun,” okian u'ati.

Jesus kian o'ati, “Mishi'o kaiwuru'u, 'aona'o ōkaudaiarun,' pukianuz. ¹⁸Pugaru, baka'iau'ora'a naa pumazidan. Aizii kai'oraz pumin-mashaapan, aonaa mishi pudaiaru mani uruu, ukau'an mishi'o kaiwuru'u puparadanuz.”

¹⁹Okian u'ati, “Aizii ōaitapa! Pugaru Tominkaru prophetin! ²⁰Waunao Samaria Baara sannaο dokozu-daunnao, di'ora'a midukuo ida'a'o ĩaida-kidauzon pataapan Tominkaru umanawunu'o nii.

John

^l 4:9 Samaria Baara sannaο: ĩnao kaduz pidannaο, aonaa ĩnaudapaakan Jewnaο tuma.

Mazan unao Jewnao kian, Jerusalem ii pa'an Tominkaru aipan pidannao aida-kidan itaapan uruu umanawunu'o nii."

²¹Aizii Jesus kian o'ati, "Pumishida o'paradan, kaina'iki kamoo wa'atin, uruu dono aona'o nii pidannao nyukunuitapan di'ora'a midukuo oo Jerusalem, itaida-kida'azon an pataapan Tominkaru umanawunu'o nii. ²²Unao Samaria Baara sannao, aonaa uaitapan kaimanaiman kanom wuru'u utapaniaz umanawunu'o nii; waunao Jewnao, waaitapa pa'an kanom wuru'u wataapaniaz umanawunu'o nii. Usha'apanum kau'an Jewnao ati'o wuru'u pidan kazannaatinkinaa kainaabata-kaoz. ²³Mazan kaina'iki pa'ina'o kamoo wa'atin, aizii uruu kamo'o naa wuru'u kawa'oraz! Uruu dono, pidannao mishi'oraz manawun itaapan Tominkaru umanawunu'o nii, itaainan nii u'ati padoronaa ii, na'iki mishi'o ida'ana'o nii. Na'apainao wuru'u Tominkaru aipaniapapidanannao nii. ²⁴Tominkaru uruu Doronai. Pidan taapa'oraz uruu umanawunu'o nii, marii utukapa-kidanuz Tominkaru ati, pataainan ida'an padoronaa ii na'iki mishi'o ida'an."

²⁵Aizii Samaria sanaaba kian Jesus ati, "Oaitapanii kaina'iki Messiah wa'atin. (Christ^m kia'o kapam wuru'u.) Ukaawan dono, ukainaabatan nii ipai aimakaan wa'ati."

²⁶Udauna'an Jesus kian, "Ogaru uruu. Uruu paradina'oraz pu'ati."

²⁷Upu'a'a naa Jesus tominapa-kidaniinao kaawa'akan donoi iki; tuukii idi'itinpan itukapan idi ukadakotinan zunaaba tuma. Mazan aonaa na'ia'oram kian o'ati, "Kanom puaipan u'ai?" oo "Kandii ni'o pukadakotinan otuma?" aonaa ukian u'ati.

²⁸Uru'u naa owa'aka'akan pawunun kinnaa, okiwa'akan naa donoi iti. Na'ia'a naa okakuwaapan pidannao ati. ²⁹"Aushaa uwa'ati, utukapanaka pidan kaidi'ia'a, ukowaada'aka o'ati ipai osha'apatauzonii kida. Uru'u naa sha'a Christ?" okian. ³⁰Uru'u naa pidannao makon donoi iki, itukapa'anan Jesus.

³¹Upu'u Jesus tominapa-kidaniinao dapadautan uruu, "Tiichaa, paroopaa naa zii!" ikian.

³²Mazan Jesus kian i'ati, "Ogaru kaina'a wanyukunui onikan ni'o, aona'oraz unao aitapan udau'u."

³³Uruu idi utominapa-kidaniinao pishautaakan, "Pidan na'akani'i naa sha'a uwanyukunuu nii?" ikian.

³⁴Jesus kian i'ati, "Owanyukunuu pa'an wuru'u osha'apatanuz dyuuda'o ogaru aiapanii osha'apatan, atii oipaianuzu. ³⁵Karikaonan da'i puabatan pidan kian: 'Kaina'iki 4 kauzu, udauna'an paoribai aka karaoda-kaos.' Mazan okian u'ati, uawunuapa kaimanaiman zakapu kawana'ati kida. Dyuu'a naa paori-

m 4:25 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

bai aka, turua'a naa ukaraoda-kaol
³⁶Aizii wuru'u karaodapainauz kawinipinaata-kaola naa ïdyaun. Ìkaraodapaniinao baokopata-kaol karikaonanu'o kakupa-karu di'iti. Paowa'oraz paoribai uuda, na'iki karaoda'oraz paoribai aka baokopa'o nii ìkonaukian.

³⁷“Mishi'o wuru'u kiauzo-karuz kaikapa'a: 'Bauda'apa'o pidan paowan, ba'oran pidan karaodan.’
³⁸Õdyuudan ukaraodapa'anan paoribai aka zakapu kawana'ati, aonaa ukau dinauzon na'ii padamata; ba'orainao kowas baiapanii unao ua'ii dadara'o kaudin-kizai, aizii unaou'u naa naubaapa ìkaudin-kizi.”

³⁹Iriba Samaria Baara sannao, mashaapainauz donoi ii mishidan Jesus, zunaaba kian idi, “Ukowaada ò'ati ipai aimaakan òsha'apatauzonii.”

⁴⁰Aizii Samaria Baara sannao kaawainauz u'ida'ati, ìpishaan uruu tuukii, “Waaipan puna'a'akan watuma,” ìkian u'ati. Uruu idi dya'utam kamoo Jesus na'ia'akan ìtuma.

⁴¹Iriba baokoinao mishidan ìabatan idi Jesus kuwaa, ⁴²na'iki ìkian zunaaba ati, “Aizii wamishida, aonaa pukowaadan idi mani wa'ati, mazan waabatan idi sariapa uruu di'iki. Aizii waaitapa uruu mishi wuru'u kazannaata'o ni'oraz ipai pidannao.”

*Jesus kakudan naobanai
dani munapo'o pa'ai*

⁴³Una'ia'akan dauna'an dya'utam kamoo, uru'u naa Jesus

dobatan Galilee Baara iti. ⁴⁴Jesus kian: “Tominkaru prophetin, aonaa utaapauzo-kaol umanawunu'o nii pawiiizi ii.” ⁴⁵Galilee Baara iki'o pidannao, makonka'o Passover Kamoon dau'ati Jerusalem ii, ipai ìtukapan Jesus sha'apatanii kida baokopainapa-karu dono na'ii. Ukau'an, Jesus kaawan dono Galilee Baara iti, konaukii pidannao dapapan uruu.

⁴⁶Jesus kaawan naa koshan donoi Cana ati, Galilee Baara ia'oraz, (na'ia'o tawuru'u upana'adan wunu wine nii, kiwiini'o dono.)

Aizii uruu dono Capernaum ii, kaina'a'o wiizai zowaunaa karina'o udani daonaiora. ⁴⁷Uabatan idi kaina'a Jesus kaawan Judea Baara iki Galilee ati, uru'u naa umakon Jesus di'iti. Tuukia'o ida'an upishaan Jesus, “Pumako òtuma Capernaum iti pukakuda kizi òdani; maonapa'ora'a naa umawakan kowas kaiwuru'u!”

⁴⁸Jesus kian u'ati, “Aonaan an unao tukapan umanawun kida'o aimaakan sha'apata-kaol, aona'o nii umishidan.”

⁴⁹Aizii pidan karina'oraz udani kian Jesus ati, “Puwa'ati kadiman òtuma Naobanai, mawaka'o ni'naa òdani.”

⁵⁰Jesus kian u'ati, “Pukiwa'a naa powaa iti, kakuda'a naa pudani!” Umishida Jesus paradan, uruu idi ukiwa'akan naa powaa iti. ⁵¹Dunapo ii zii upoitorunao ikodapan uruu. Ìkian u'ati, “Kakuda'aka'a naa pudani.”

⁵²Uru'u naa upishaan ìdyaun, “Na'iam dii kamoo ukakudan?”

“Munumun, masakauda'u kamoo daawadatan, uruu umada wadidin,” ĩkian u'ati. ⁵³Udaru aitapa na'a'o kamoo wuru'u, “Kakuda'a naa pudani!” Jesus kianuz u'ati. Ukau'an tuukii umishidan Jesus, na'iki baokopa udapu ainao pidannao mishidan kapam.

⁵⁴Uruu itamautannaa Jesus sha'apatan umanawunu'o aimaa-kan, pakaawan dono Galilee Baara ati koshan, Judea Baara iki.

*Jesus kakudan karinaapa'o
pidan wunu baoko danoma ii*

5 ¹Udauna'an Jesus makon Jerusalem iti Jewnao baokopainpauzon kamoo dau'ati. ²Jerusalem awauribanaa ida'a, kaina'a paniinom, Kaznizo Panii-nomizinaa kia'o udakota-ka. Maonapa udazaba'a kaina'a wunu baoko, Bethzatha kia'o udakota-ka Jewnao paradan ida'an. Maonapa wunu baoko danoma an, kaina'a baka'iauda'u kabaun dikin-dinapakizai kida. ³Aizii dikin-dinapakizai kida nazo ii, kaina'a iriba karina-nao washatinpan kida, ishaawunnao na'iki pabi'inaaka machi'ika-kainao kaduz kida. [Ipai ĩdyaun ĩzaudapan wunu koboinan. ⁴Panaadon kida'o da'i angel kaawauzon, na'iki ukoboan nii wuru'u wunuz. Karinaa-ziiwa kiwiini'o udamotinan ubaoko iti, ukoboo-ka. ⁵Udauna'an aka, uruu kakuda'o nii sha'apa'oram karikaonan parinaa ai.]ⁿ

⁵Kaina'a karinaapa'o pidan na'ii kapat'ora'a naa, ubaiatinan 38

wunu. ⁶Jesus tukapan uruu, uaitapa kotua'ora'a naa ukarinaapan. Jesus kian u'ati, “Puaiapa pukakudan?”

⁷Karinaapa'o kian u'ati, “Aonaa pidan kaminka'uta'o nii ōgaru, ōkaawa kizi wunu baoko iti ukoboo-ka. ⁸Ōtiwaina'akan dono'o naa ōmakon na'iti, ba'oran pidan kaawa'aka'a naa kiwiin ō'ai.”

⁸Sariapa Jesus kian u'ati, “Aushaa, pukadishita! Pumako'o naa, puna'aka'a naa puwashatinapakizi.” ⁹Sariapa uma'ozaka'akan. Ukadishita'akan, uzaamata'akan pawashatinapakizi, na'iki uchi'ika'akan naa.

Aizii uruu dono, Sookapa-karu Kamoon wuru'u. ¹⁰Uruu idi Jewnao zowaunaanao kian pidan kakudakariwai ati, “Aizii Sookapa-karu Kamoon. Pudikintapan wakaki-naorinaa wuru'u puna'akanuz puwashatinapakizi.”

¹¹Mazan ukian ĩ'ati, “Pidan kakuda'oraz ōgaru, ukian ō'ati, ‘Pumako, puna'aka'a naa puwashatinapakizi.’”

¹²Na'iki ĩpishaan uruu, “Kanom mooko wuru'u dyuuda'oraz pumakon na'iki puna'akan puwashatinapakizi?”

¹³Mazan aonaa uaitapan kanom wuru'u kakuda'oraz paugaru, usha'apanum kau'an iriba'o pidannao uruu dono na'ii, na'iki kadiman kapam Jesus mako'okan ĩbii an.

¹⁴Uruu dauna'an, Jesus ikodan naa uruu Tominkaru Dapu ii. Ukian u'ati, “Puabata, aizii ma'ozaka'a naa

ⁿ 5:3b-4 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

pugaru; ukau'an marina'a naa oia'o, panaadon kasha'ora'o aimaakan sha'apan powa'a zii pu'ati."

¹⁵Uru'u naa umako'okan, ukakuwaapa'ana'akan naa Jewnao zowaunaanao ati. Ukian i'ati, "Jesus karikaonan tawuru'u kakuda'oraz õgaru."

¹⁶Jesus sha'apatan idi na'apa'o aimaakan Sookapa-karu Kamoon dono, uruu dikin ii Jewnao dadaradandan naa amazada u'ati. ¹⁷Uruu idi Jesus kian i'ati, "Õdaru, ipai kamoo ukaminka'uupan pidannao. Õgaru na'apa'o kapam uruu kawan."

Jesus mishi'o Tominkaru Dani

¹⁸Jesus kian dikin ii na'apa, powa'a zii Jewnao zowaunaanao dawatan na'apam pazowii-kida-kinnaa nii uruu. Aonaa soo uwazootapan idi mani i'ookapauzon kamoon kakinaorinaa, mazan udakotan idi kapam Tominkaru paDaru nii, uruu ida'an upatumaakadinan Tominkaru tuma.

¹⁹Uruu idi Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u õkianuz, aonaa Tominkaru Dani sha'apatan aimaakan paaipan ati, soo usha'apata patukapanii paDaru sha'apatan. Kanom uDaru sha'apatanii, na'apa kapam uDani sha'apatan. ²⁰ÕDarum rainapanii pauDani na'iki utukapa-kida u'ati ipai pasha'apaapanii. Na'iki utukapa-kidan nii u'ati aimaakan powa'a'o zii umanawunun kida, unao di'itinapa-kinnaa nii. ²¹Na'apa õDarum kadishitakidan kawan mawakainao na'iki utaan kakupa-karu i'ati, na'apa'o

manawun uDani taan kakupa-karu na'ia'oram ati utaa'azon. ²²ÕDarum, aonaa ukabootan pidan oia'o di'iti oo kaimana'o di'iti. PauDani ati pa'an utaan ipai wuru'u na'apa'oraz sha'apatin-karu, ²³ipai kizi pidannao taapan uDani umanawunu'o nii, na'apa i'taapan kawan uDarum. Mazan pidannao aona'oraz i'taapan Tominkaru Dani umanawunu'o nii, na'apa kapam aonaa i'taapan mani uDarum umanawunu'o nii wuru'u, dyuuda'oraz uruu.

²⁴"Mishi'o kaiwuru'u õkianuz u'ati: Pidan abata'o na'iki izo'ati'o õkuwaa, na'iki mishida'o dyuuda'oraz õgaru, kaina'a'ora'a naa karikaonanuo kakupa-karu u'ida'a wuru'u. Aona'o nii upataka'utakao pa'oi'an dikin ii. Aonaa powa'a mawakapa-karu di'itanpu'ora'a naa mani uruu, mazan kaina'a'ora'a naa uruu ida'a karikaonanuo kakupa-karu. ²⁵Mishi'o kaiwuru'u õkianuz u'ati: Kaina'iki kamoo wa'atin, aizii uruu naa wuru'u kaawa'oraz. Uruu dono'o ni'i naa mawakainao abatan Tominkaru Dani paradan. Pidan abata'o na'iki izo'ati'o Ukuwaa uruu kakupa'o nii. ²⁶WaDarum di'iki'o kakupa-karu ikoda-kao. Na'apa'o manawun waDarum toman pauDani, uruu di'iki kapam kakupa-karu ikoda-kao.

²⁷"WaDarum kiini'i naa pauDani ati, 'Turua'a naa aizii pubuutan pidannao,' usha'apanum kau'an uruu pa'an wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'o. ²⁸Aonaa umaaitapaka'ana'a õkuwaa! Mishi'o, kaina'a'o nii kamoo kaawan, na'iki uruu

John

dono ipai'o nii pabaaranaa iki kida mawakainao abatan Uparadan. ²⁹Pidannao sha'apata'o kaimana'o, ikadishitan nii na'iki karikaonanu'o nii ikakupan; mazan pidannao sha'apata'o oia'o, ikadishitan nii na'iki pataka'uta-ka'o nii idyaun.

Kakuwaapainao Jesus dau'u

³⁰“Aonaa turuu osha'apatan aimaakan oaipan ati karikaonan. Ōbuutan pidannao soo Tominkaru aipan kawana'ati manawun. Ukau'an sakitapa'o pa'an wuru'u oibuutanuz pidannao isha'apainpan kawana'ati. Usha'apanum kau'an, aonaa otiwaan osha'apatan aimaakan oaipan ati karikaonan, soo dyuuda'oraz ogaru aipan kawana'ati osha'apatinan.

³¹“Ōkakuwaapan an mani o'dau'u, o'lida'a karikaonan, aonaa turuu o'paradan mishida-ka'o. ³²Mazan kaina'a ba'oran kakuwaapa'o o'dau'u, oaitapa mishi'o wuru'u uparadanuz o'dau'an.

³³“Unao, udyuudan pidannao John Chikaawunuupauzo di'iti. Uruu dono ukowaada mishi'o o'dau'an. ³⁴Aonaa oaipan manawun mani pidan kakuwaapan o'dau'an kaiwuru'u; mazan okowaadan unao ati kaikapa kida'ora'a, turuu kizi ukazannaatinan. ³⁵John uruu lamp kawanu'o, ma'ozaka'oraz ukanadapan; aizii unao masakau-da'u karikaonan ukonaukii-kidan ukanadapanuzu.

³⁶“Powa'a zii John kuwaa ai umanawunun wuru'u kakuwaapa'oraz o'dau'u: wuru'u osha'apatanii

kidaz o'daru aipan kawana'ati, na'iki wuru'u Uaipaniaz zii osha'apatan, inao wuru'u kakuwaapa'oraz o'dau'u. Na'iki osha'apatanii kida ukainaabata o'daru wuru'u dyuuda'oraz ogaru. ³⁷Na'iki o'daru kapam kakuwaapa'o o'dau'u. Unao, aonaa uabatauzon uparadan oo utukapauzon uruu. ³⁸Aonaa uzaamatan Ukuwaa, usha'apanum kau'an aonaa unao mishidan ogaru wuru'u Udyuudaniaz. ³⁹Utominpan padamata kaimanaiman saadakariwaiz kida Tominkaru Paradan dau'u, uzauda-kidan uruu ida'a'o nii unao ikodan karikaonanu'o kakupa-karu, mazan uruu kida kakuwaapa'oraz o'dau'u! ⁴⁰Mazan upu'u aonaa uzaamatina'azon o'lida'ati, turuu kizi uzaamatan karikaonanu'o kakupa-karu.

⁴¹“Ōsha'apatan aimaakan aonaa oaipan idi'o mani pidannao dakotan ogaru umanawunu'o nii. ⁴²Mazan oaitapa unao, aonaa na'ia'oram marainpan Tominkaru kaimanaiman. ⁴³Ogaru, okaawan o'daru uu ida'ana'o, mazan unao, aonaa unaubaan ogaru. Mazan ba'orainao kaawan an paaipan ati karikaonan, inao'u'o nii pa'an unaubaapa. ⁴⁴Upaonarunao naubaan an unao, tuukii ukonaukian, mazan aonaa zoobaba usha'apatan aimaakan Tominkaru bauda'apauzon naubaakinaa nii unao. Ukau'an, na'apam nii mooko umishidan uruu?

⁴⁵“Aonaa ogaru'o nii mani wuru'u kia'o ni'oraz o'daru ati, 'oia'o inao,' unao dau'an. Kaina'a Moses saadauzonii, uru'o nii pa'an

wuru'u 'oia'o ñnao,' kia'o ni'oraz, unyukunuu Moses saadanii dau'atin pu'u padamata. ⁴⁶Umishidan an mani mishi manawun Moses saadanii, umishida mani padamata õgaru. Usha'apanum kau'an, õgaru daua'o wuru'u usaadaniaz. ⁴⁷Mazan umamishidikan pu'u Moses saadauzonii kakinaorii, na'apam nii dii umishidan õparadan?"

Jesus paan 5000 pidannao

(Matthew 14:13-21;

Mark 6:30-44; Luke 9:10-17)

6 ¹Aizii udauna'an Jesus taraukan Galilee Karishiiz baza iti, (Tiberias Karishiiz, kia'o udakotakao kapam.) ²Iriba pidannao da'anpan uruu itupakan idi usha'apatant umanawun kida'o aimakaan, ukakudanuz karinainao. ³Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma naawazi paawa iti, na'ii usakanatan ituma. ⁴Aizii udono, maonapata'o Jewnao Passover Kamoon.

⁵Jesus awunuudanaan, utukapa iriba pidannao wa'atin pa'ida'ati. Sariapa ukian Philip ati, "Na'ikim nii watorian wanyukunui wapaa-kinnaa nii ipai wunaou'a?" ⁶Jesus pishaanuz Philip, utiwaa-kidapan karikaonan uruu, mazan Jesus, uaitapani'i naa na'apam nii pasha'apainpan.

⁷Philip kian u'ati, "8 kauzu pidan kaudinan winipinaa, aonaa turuu utorian wunao aroapa-kinnaa ni'i, utaa-ka'o pu'u mani masakauda'u sodi kida."

⁸Andrew, Simon Peter inawuzuz, uruu kapam Jesus tominapa-kidanii. Ukian Jesus ati, ⁹"Kaina'a koraidaonaa diida'a'a, kaina'a u'ida'a baka'iauda'u barley-ba'i^o na'iki dya'utam kopaunao sodi kida. Mazan na'apam nii mooko masakauda'u sodi'o wanyukunui turuan iriba'o manawun pidannao ati?"

John

daonaiora sodi na'akapanii barley-ba'i na'iki dya'utam kopaunao sodi kida (6:9)

¹⁰Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Marii pidannao sakanatan." Uru'u naa idyuudan pidannao sakanatan naa. Pinidi baawu wuru'u na'ia'oraz amazada. Aizii daonaioranao uikoda mani 5000 idyaun. ¹¹Uru'u naa Jesus zaamatan bread na'iki utorinapa-kidan naaz Tominkaru ati, "Kaimana'o pugaru Tominkaru, putaan idi wanyukunui." Uruu dauna'an udyuudan naa utaabi'ikao sakanatapainao ati, aizii kopau na'apa kapam una'apatan. Ipai

^o 6:9 *barley-ba'i*: barley aka, poroom kawanu'o.

pidan aroopan abaapa kida. ¹²Aizii ïturuudan dauna'an paarooan, Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Aizii uzawada wanyukunui wa'akun, aonaa uwakuda'ana'az." ¹³Uruu idi baka'iauda'u'oraz barley-ba'i wa'akun di'iki, ïpaidada 12 dazowan kida.

¹⁴Aizii pidannao tukapan idi Jesus sha'apatan umanawunu'o aimaakan, sariapa ïkian, "Di'i naa wuru'u Prophet, saada-kariwai Tominkaru paradan kaunamu-naataniaz uwa'atin nii." ¹⁵Jesus aitapan idi pidannao zaamata'azon naa paugaru King nii aonaan pu'u unyukunuu na'apan, uruu idi umako'okan ï'ai paba'orantin koshan midukuo iti.

Jesus chi'ikan wunu paawa an
(*Matthew 14:22-33; Mark 6:45-52*)

¹⁶Uruu wachuupunin, Jesus tominapa-kidaniinao makon naa Galilee Karishiiz iti. ¹⁷Ïzaamatan kanawa na'iki uru'u naa ïtaraukan Capernaum iti. Maruta'aka'a naa amazada, aonaa zii Jesus kaawan ï'ida'ati.

¹⁸Aizii uruu wamarutan ida'a, ma'ozaka'o awaru kaawan na'iki kichana'iki-kii utoman wunu paran. ¹⁹Jesus tominapa-kidaniinao pooratan pakanawan na'apa'o bii an, 3 oo 4 mile umunapon. Uru'u naa ïtukapan Jesus wa'atin, wunu paawa an uchi'ikapan. Uwa'atin, atii umaonapatan ïkanawan ida'ati. Tuukii ïtarian u'ai. ²⁰Mazan upu'a'a naa uparadan ï'ati, "Mana'a utaria'ana'a!

Ïgaru wuru'u!" ²¹Uparadan dauna'an, ïaipan naa upaidinan patuma kanawa zo'iti, mazan masha'apakiaka ïkaawa'akan naa pamako-kizi iti.

Pidannao dawatinan Jesus dau'u

²²Ba'oran chaapi'iki, pidannao karishii danoma ia'oraz ïwa'akinan, ïaitapanii na'a'o soo bouda'apa kanawa karikaonan. Na'iki ïaitapa kapam aonaa Jesus makon patominapa-kidaniinao tuma uruu kanawa zo'an, soo ïnao karikaonan mako. ²³Mazan kaina'a ba'oran kanawa kida kaawan Tiberias iki, maonapa Naobanai paa-kizi ii pidannao, utoriinapa-kidan dauna'an wanyukunui. ²⁴Aizii pidannao tukapan idi aonaa Jesus nii, na'iki aonaa utominapa-kidaniinao nii kapam, uru'u naa ïpaidinan kanawa kida zo'iti, na'iki ïmakon naa Capernaum iti, ïdawatina'anan naa Jesus dau'u.

Jesus, uruu wanyukunui aokazi iki'o

²⁵Ïikoda Jesus karishii baza ia'a naa. Uru'u naa ïkian u'ati, "Tiichaa, na'apainim di'i naa pukaawan da'ati'i?"

²⁶Jesus kian ï'ati, "Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Udawatinan òdau'u soo uarootan idi'o abaapa karikaonan, aonaa utukapan idi'o mani òsha'apatan umanawun kida'o aimaakan. ²⁷Aonaa ukaudina'ana'a pataka'uinauzo wanyukunui dau'ati. Ukau-din pa'an wanyukunui dau'ati

karikaonanu'oraz kakupa-karu u'ida'an. Uruu wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'o taan ni'oraz unao ati, usha'apanum kau'an Tominkaru tukapa-kida mishi panyukunuu kaimanan u'ati."

²⁸Aizii ikian u'ati, "Kanom mooko manawun Tominkaru aiapanii washa'apatan?"

²⁹Jesus kian i'ati, "Tomin-karu aipan soo umishidan o'garu, padyuudaniaz."

³⁰Na'iki ikian u'ati, "Kandii mooko umanawunu'o aimakaan puaida-kidan nii wa'ati, wamishidakinanaa nii wuru'u puparadanuz? ³¹Wadoko-zaunnao, inikaunonii wanyukunui, 'manna' kia'oraz udakota-ka, mapidantaka'o amazada ii. Na'apa usaadinpan Tominkaru Paradan ida'a, 'Utannii i'ati inikan nii aokazi iki'o wanyukunui.'"^q

³²Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u okianuz: Aonaa Moses mani wuru'u taa'oraz aokazi iki'o wanyukunui u'ati. O'daru pa'an wuru'u taa'oraz aokazi iki'o wanyukunui, mishi'oraz kakupakinai. ³³Wanyukunui, Tominkaru dyuudaniaz aokazi iki, uruu pa'an taa'oraz kakupa-kinai manawun, pidannao ati."

³⁴Sariapa pidannao kian u'ati, "Naobanai! Putaa mooko wa'ati uruu wanyukunui, na'iki ipai kamoo pa'i putaa wa'atiz!"

³⁵Jesus kian i'ati, "O'garu wuru'u wanyukunui kakupa-kinai. Na'ia'oram pidan zaamatina'o

o'ida'ati na'iki mishida'o o'garu, aona'o nii uzamaziizon na'iki aona'o nii umaarakouzon.

³⁶"Mazan okii sha'atii u'ati, utukapa'a naa padamata o'garu, mazan upu'u aonaa umishidan o'garu. ³⁷Ipai pidan o'daru tanniaz o'ati, zaamatina'o nii o'ida'ati. Na'iki pidan wuru'u zaamatina'oraz o'ida'ati aonaa na'apainim nii okashanauan. ³⁸Usha'apanum kau'an o'wa'atin da'ati'i aokazi iki, o'sha'apata'anan dyuuda'oraz o'garu aipan kawana'ati o'sha'apatan. Aonaa o'wa'atin o'sha'apata'anan aimakaan onyukunuu aipan kawana'ati. ³⁹Na'iki dyuuda'oraz o'garu, aonaa bauda'apa uaipan owaziwaan pidan pataaniinaouz o'ati. Mazan uaipan pa'an okadishita-kidan idyaun na'iki o'taan ikakupa-kinanaa nii, Tominkaru Ainaa dono. ⁴⁰O'daru aipan ipai pidan tukapa'oraz na'iki mishida'oraz uDani, zaamatan karikaonanu'o kakupa-karu; na'iki okadishita-kidan nii idyaun karikaonanu'o kakupakaru di'iti Tominkaru Ainaa dono."

⁴¹Uruu naa Jewnao kadaktin-kidan uruu na'iki ito'oran naa u'ati, ukian idi, "O'garu wuru'u wanyukunui aokazi iki'oraz kaawan." ⁴²Ukau'an ikian pa'atiaaka, "Aonaa mooko Jesus mani uruu, Joseph daniz? Waaitapanii na'apain udaronao! Na'apa di'i naa mooko kaiwuru'u ukianuz, 'O'garu aokazi iki'o o'wa'atin?'"

⁴³Jesus kian i'ati, "Aona'a naa ukadakoimpa'ana'a na'apa. ⁴⁴O'daru wuru'u dyuuda'oraz o'garu; na'iki

John

aonaa turuu pidan zaamatanin ò'ida'ati, soo òdaru minziwatan dono uruu uzaamat-in-kinaa nii ò'ida'ati. Na'iki òkadishita-kidan nii uruu Tominkaru Ainaa dono. ⁴⁵Na'apa kotua'o prophet saadauzonii kian, 'Ipai'o nii Tominkaru tominapa-kidan pidannao.'^r Ukau'an kanom dyauta'o unyukunuu òdaru paradan dau'ati, na'iki tominpa'o uruu di'iki, zaamatina'o nii ò'ida'ati.

⁴⁶"Mazan aonaa na'ia'oram pidan tukapauzon òdaru, soo wuru'u wa'ati'oraz Tominkaru di'iki, uruu pa'an tukapa'oraz òdaru. ⁴⁷Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Na'ia'oram pidan mishida'o, zaamata'ora'a naa karikaonanano'o kakupa-karu wuru'u. ⁴⁸Ògaru wuru'u wanyukunui kakupa-kinaiz. ⁴⁹Udoko-zu-daunnao nikauzon pu'u 'manna' mapidantaka'o amazada di'ii, upu'u ìmawakan. ⁵⁰Mazan di'i naa pa'an wuru'u wanyukunui, kaawa'oraz aokazi iki, pidan nika'oraz uruu, karikaonanano'o nii ukakupan. ⁵¹Ògaru pa'an wuru'u wanyukunui, kaawa'oraz aokazi iki, ta'oraz kakupa-kinai. Pidani nikan an wuru'u wanyukunui, uruu karikaonanano'o nii ukakupan. Wanyukunui òtaan ni'oraz u'ati, uruu òdunaa. Uruu òtaaniaz pidannao kakupa-kinaa nii."

⁵²Uru'u naa Jewnao shokorodinan u'ati na'iki ìkian pa'atiaaka, "Na'apam nii mooko arawu itii man pataan wa'ati padunaa, wanyukunui nii?"

⁵³Jesus kian i'ati, "Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Umanikakan an

Daonaiora Aokazi Iki'o dunaa na'iki umatuzakan an uizain, aona'o kakupa-karu nii u'ida'a. ⁵⁴Mazan kanom aroopa'o òdunaa dau'u na'iki tuza'o òizain, uruu karikaonanano'o nii pa'an ukakupan na'iki òkadishita-kidan nii uruu Tominkaru Ainaa dono. ⁵⁵Òdunaa, uruu mishi'o wanyukunui na'iki òizain mishi'o riwunii. ⁵⁶Na'ia'oram pidan aroopa'o òdunaa dau'u na'iki tuza'o òizain, uruu zaamatanpa'o ò'ida'ati, na'iki ògaru zaamatanpa'o uruu ida'ati kapam. ⁵⁷Òdaru Tominkaru taapa'oraz kakupa-karu, uruu wuru'u dyuuda'oraz ògaru. Uruu di'iki'o òikodan kakupa-karu. Ukau'an pidan aroopa'oraz òdau'u, uikodan nii kakupa-karu ògaru di'iki. ⁵⁸Ukau'an di'ora'a wuru'u wanyukunui kaawa'oraz pa'an aokazi iki, aonaa udoko-zu-daunnao nikauzonii manna kawanu'o mani. Ìnikauzon pu'u padamata manna, mazan upu'u zii ìmawakan. Mazan pidan aroopa'o di'ora'a wanyukunui dau'u, karikaonanano'o nii pa'an ukakupan."

⁵⁹Jesus kakuwaatinanz kaika-pa'a, utominapatin-kidan dono'o pidannao synagoge^s ii.

**Jesus kuwaa ta'oraz
karikaonanano'o kakupa-karu**

⁶⁰Aizii ìabatan idi na'apa'o kuwai, iriba da'anapatinaouzu uruu, kian, "Dadara'o manawun ukuwaa. Kanom turuu uabatapan kaiwuru'u ukuwaaz?"

^r 6:45 Isaiah 54:13   ^s 6:59 *synagogue*: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinoo di'ii.

⁶¹Mazan Jesus, uaitapa na'apam patominapa-kidaniinao kadakotin-kidan pakuwaa. Sariapa ukian ï'ati, "Ukaziwaa-kida zii õparadan?" ⁶²Na'apam dii mani ukian utukapan an Daonaiora Aokazi Iki'o sawatinan powaa iti pawa'ati-kizi iti? ⁶³Pudi'itapan an soo nanai daua'o karikaonan, uruu mzanu'o karikaonan wuru'u. Kaimana'o Doronaa pa'an wuru'u kaawa-kida'oraz kakupa-karu. Wururu'u õparadan kidaz, unao ati'oraz, aonaa nanai daua'o mani, mzan doronai daua'o, na'iki ukakupa-kinna ni'o. ⁶⁴Mazan upu'u zii kaina'a pabi'i kida unao aonaa umishidan." (Jesus aitapanii sariapa patominapa-kidan di'iki'o ïdyaun, na'ia'oram aona'o nii ïmishidan. Na'iki uaitapa na'ia'oram nii kaakapaa paugaru tarubainao ati.) ⁶⁵Na'iki Jesus kian koshan, "Kaikapa'o ati'o tawuru'u õkianuz u'ati, aonaa turuu pidan zaamatanan õ'ida'ati, soo õdaru Tominkaru na'akan dono õ'ida'ati ïdyaun."

⁶⁶Na'iki'ora'a naa iriba utominapa-kidaniinao muudinana naa u'ai, aonaa powa'a ïmakon utuma. ⁶⁷Uruu idi Jesus kian wunao ati'i 12 patominapa-kidaniinaouz, "Unao mani, umuudinana ni'i naa kapam õ'ai?"

⁶⁸Simon Peter kian u'ati, "Nao-banai, kanom di'iti'o nii mooko wamakon? Pugaru ida'a pa'an parada-karu kida taa'oraz karikaonanu'o kakupa-karu. ⁶⁹Na'iki, aizii wamishida na'iki waaitapa pugaru

umanawunu'o, Tominkaru di'iki'o puwa'atin!"

⁷⁰Jesus kian ï'ati, "Õgaru zaamata'oraz 12 unao. Mazan bauda'apa unao, Satan!" ⁷¹Una'apanuz Judas Iscariot daua'o wuru'u (Simon Iscariot daniz); uruu 12 tuma'o uaitinpan, uru'o nii zaamata-kida Jesus.

*Pa'inawuzunao dyuudan Jesus
makon Judea Baara iti*

John

7 ¹Uruu dauna'an, Jesus morowautapan na'ii'aka wiizai kawana'ati, Galilee Baara ii kida'oraz. Aonaa uaipan pachi'ikinan Judea Baara ii aka, usha'apanum kau'an Jewnao zowaunaanao zaudapanii uruu na'ii, ïaipan pazowiinuzu. ²Na'iki uruu dono maonapata'o Jewnao baokopainpauzon kmoon, ïkawiiibatinauzon. ^t ³Uruu idi Jesus inawuzunao kian u'ati, "Pugaru mani? Kanom nii aona'a naa pumakon Judea Baara iti, abatauzonao pukuwaa tukapa kizi wuru'u pusha'apaapanii kidaz? ⁴Aonaa na'ia'oram pidan dizapa'o pasha'apaapan aimaakan, uaipan an pidannaõ aitapan kaimanaiman kanom kaduz paugaru. Pusha'apaapan an aimaakan, marina'a naa ipai pidannaõ aitapan!" ⁵(Aizii wuru'u u'inawuzunaouz, aonaa ïmishidan uruu.)

⁶Jesus kian ï'ati, "Aonaa zii mzan amazada kaawan õ'ati õmako-kinna nii na'iti. Mazan unao,

^t 7:2 *ïkawiiibatinauzon*: Putukapa kaarita tokon ii, Jewnao baokopainpauzon kmoon waranu'u, Parada-karu Masha'apannaada-kinna di'ii.

turuu umakon na'apainim karikaonan, uaipan kawana'ati. ⁷Aonaa kanom dikin ii pidannao to'orakizaitapan unao. Mazan õgaru ãto'ora-kizaitapanii, õkakuwaapan idi ã'orian dau'u. ⁸Umako'o naa baokopainapa-kizai iti. Mazan õgaru, aona'o nii zii õmakon, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan õ'ati." ⁹Jesus paradan dauna'an na'apa, una'ian zii Galilee Baara ii.

Jesus Jerusalem ii

¹⁰Mazan u'inawuzunao makon dauna'an baokopainapa-kizai iti, uru'u naa Jesus makon kapam. Umakon na'iti dizinapa, aonaa kizi pidannao aitapan na'iam uruu. ¹¹Na'ii, baokopainapa-kizai ii, Jewnao zowau-naanao dawatinan udau'u pidannao bii an, "Aonaa utukapan tawuru'u pidanaz?" ãkian pidannao ati.

¹²Aizii uruu dono, iriba pidannao paradinan mashauda'u kida Jesus dau'u. Ba'orainao kian, "Kaimana'o pidan uruu." Mazan ba'orainao kian, "Aonaa kaimana'o pidan mani uruu, soo umariidapan karikaonan pidannao." ¹³Mazan aonaa na'ia'oram pidan diwadan paparadan, ãtarian idi Jewnao zowaunaanao ai.

¹⁴Aizii 4 kamo'o naa baokopainapa-karu, uruu zii Jesus makon Tominkaru Dapu iti. Na'ia'a naa utominapa-kidan pidannao. ¹⁵Aizii Jewnao zowaunaanao abatan idi utominapa-kidan pidannao kaimanaiman manawun, tuukii

ãdi'itinpan uaitapan dau'an. Sariapa ãkian udau'ati, "Na'apam dii mooko arawu aitapan kaikapa'a naa manawunu'u? Aonaa na'apainim padamata tiichaanao tominapakidauzon uruu!"

¹⁶Jesus kian ã'ati, "Wuru'u õkuwaa kidaz aonaa õtomanii mani. Tominkaru, dyuuda'oraz õgaru, uruu di'iki'o wuru'u õkuwaa kidaz. ¹⁷Pidan minziiwata'o panyukunuu Tominkaru kaudin-kizi dau'ati, uru'o nii pa'an aitapa õkuwaa, Tominkaru di'iki'o, oo õtomanii karikaonan. ¹⁸Pidan kakuwaapan an paaipan ati karikaonan, utiwaan pamanawun-tinan wuru'u. Mazan pidan kakuwaapa'o pamanawunutapa'azon idi dyuuda'o paugaru; uruu kaimana'o pidan, na'iki mishi'o uparadan. ¹⁹Mishi, Moses taanii unao ati ukakinaorinaa. Mazan aonaa na'ia'oram unao mishi'o utakaan wuru'u kakinaoriiz. Mazan kandii nii uzowia'azon õgaru?"

²⁰Aizii pidannao kian u'ati, "Kaina'a oia'o doronai pu'ida'a! Kanom mooko pu'itiiman zowia'azoo pugaru?"

²¹Jesus kian ã'ati, "Kaina'a bada'apa õsha'apatanii umanawunu'o aimaakan Sookapa-karu Kamoon dono, na'iki tuukii unao di'itinpan udau'u. ²²Mazan upu'u zii, utapaadan udani daonaioranao choota-kaou^u sookapauzo-karu kamoo dono, ãkainaabatan-kinaa Jewnao nii, Moses taan idi na'apa'o kakinaorii.

^u 7:22 *choota-kaou*: Putukapa 'chootin-karu' dau'o, kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

(Mazan aonaa Moses di'iki'o mani wuru'u na'apa'o sakadinanz, uruu dokoza-daunnao pa'an wuru'u saka-da'oraz na'apa'o.) ²³Aizii utaapadan pu'u udani choota-kaos Sookapa-karu Kamoon dono, uruu aonaa kizi unao dikintapan Moses taaniaz kakinaorii. Kandii nii mooko uto'oran o'ati o'saabaan idi pa'an kaimanaiman pidan nanaa Sookapa-karu Kamoon dono? ²⁴Aona'a udi'itapa'ana'a o'sha'apataniaz aimakaan oia'o nii. Mazan udi'itapa wuru'u o'sha'apataniaz aimakaan kaimana'o nii pa'an."

Christ mani wuru'u Jesus?

²⁵Kaina'a Jerusalem sannao bii ikiinao pidannao, ikian Jesus dau'ati pa'atiaaka, "Aonaa mooko arawu'u mani tawuru'u itiwautaniaz pazowii-kidan? ²⁶Aizii di'i naa uparadinan iriba'o pidan ati. Na'iki aonaa kanom wa'atin itowauda'ua'anan uruu! Jewnao zowaunaanao aitapani'i naa sha'a uruu Christ' kii-kizaiz? ²⁷Mazan Christ kaawan dono, aona'o nii pidan aitapan na'iki'oram uwa'atin. Mazan arawu'u, waaitapa na'iki'oram uwa'atin."

²⁸Aizii Jesus tominapatin-kidan pu'u pidannao Tominkaru Dapu ii, ukian diiwa'o ida'an, "Uaitapanii mooko o'garu na'iki na'iki'oram o'wa'atin? Aonaa o'ida'a'o mani o'wa'atin! Dyuuda'oraz o'garu, uruu mishi'o, na'iki uruu di'iki'o o'wa'atin. Unao aonaa uaitapauzon uruu.

²⁹Mazan o'garu o'aitapanii uruu, usha'apanum kau'an uruu di'iki'o o'wa'atin, na'iki uruu pa'an wuru'u dyuuda'oraz o'garu."

³⁰Uru'u naa iaipan pazaamata'akan Jesus sariapa na'ii, mazan aonaa kanom zaamatan uruu, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan uzaamata-kinao nii. ³¹Mazan iriba na'iainao pidannao mishidan uruu, na'iki ikian, "Ba'oran kaawan an, dakotina'o Christ nii, turuu mani mooko usha'apatan powa'a zii umanawun kida'o aimakaan arawu'u sha'apatanii kida aia'a?"

Jewnao zowaunaanao aipan pazaamata-kidan Jesus

³²Aizii Phariseenao abatankan naa na'apam pidannao kian pa'atiaaka, mashauda'u padamata Jesus dau'an. Uru'u naa ibaokopatinan faadaanao zowaunaanao tuma, udauna'an idyuudan naa watchmantapainao Tominkaru Dapu i'zaamatanaka kizi Jesus.

³³Jesus kian, "O'na'an nii zii utuma baukapa'a naa, udauna'an o'kiwan ni'i naa dyuuda'oraz o'garu di'iti. ³⁴Udawatinan nii o'dau'u mazan aona'o nii uikodan o'garu. Aonaa turuu unao makon o'mako'ozoo-kizi iti."

³⁵Uru'u naa Jewnao zowaunaanao kian pa'atiaaka, "Na'iti'oram mani umako'ozon, aonaa kizi turuu waikodan uruu? Umako'ozon sha'a Jewnao di'iti, mashaapainouz

John

V 7:26 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

Greeknao wiizi ii aka, utomi- napa-kida'anan Greeknao? ^w 36Na'apa'oram dau'ati'o dii wuru'u, 'Udawatinan nii òdau'u, mazan aona'o nii uikodan ògaru,' na'iki 'Aonaa turuu umakon òmako'ozoo- kizi iti,' ukianuz?' ìkian.

Wunu kakupa-kinai

³⁷Dawu'itiini'o kamoo baoko- painapa-karuz, uruu umanawunu'o manawun kamoo. Uruu kamoo ida'a Jesus kadishitan na'iki uparadan diiwa'o ida'an, "Kanom maarada- ko'o marii uwa'atin ò'ida'ati, òtaa kizi u'ati utuzan nii. ³⁸Saada- kariwaiz Tominkaru Paradan kian kawana'ati, 'Kanom mishi- da'o ògaru, uruu di'iki'o nii wunu taa'oraz kakupa-kinaa shootapan.'" ³⁹Jesus kadakotinanuz, Kaimana'o Doronaa daua'o wuru'u. Uruu wuru'u taa-karu ni'oraz mishidainao ati. Uruu dono aonaa zii Kaimana'o Doronaa taa-ka'o mishidainao ati, usha'apanum kau'an aonaa zii Jesus sawata-ka'o umanawunu'o ida'an.

***Pana'a kida parada-karu
Jesus dau'an***

⁴⁰Jesus paradan dauna'an, iriba abatainaouz uparadan, ìkian udau'an, "Di'ora'a pidan uru'u naa Prophet, uru'u naa wazaudapaniaz!"

⁴¹Ba'orainao kian, "Uru'u naa Christ!" Mazan ba'orainao kian, "Aonaa uruu mani wuru'u! Galilee Baara iki'o nii mooko Christ wa'atin? ⁴²Aonaa mooko saada-kari-

waiz kida Tominkaru Paradan kian, David Takaan-daunu'o nii Christ, na'iki ushakatan nii Bethlehem ii, David mashaapauzo-kizi ii?"

⁴³Uruu pana'a kida pidannao paradan Jesus dau'an. ⁴⁴Aizii ba'orainao, ìaipan naa padamata pazaamata'akan Jesus, marii kizi utaraa-ka'o, mazan aonaa kanom zaamatan zii uruu.

***Jewnao zowaunaanao
aonaa ìmishidan Jesus***

⁴⁵Uruu dauna'an watchman- tapainao Tominkaru Dapu (tawuru'u dyuuda-kariwainaoz ìzaamata'a- nan Jesus) ìkaawan naa powaa ati faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao ida'ati. Uru'u naa ìkian, "Kandii nii aonaa una'akan uruu wa'ida'ati?"

⁴⁶Aizii watchmantapainao kian ì'ati, "Aonaa na'ia'oram pidan para- dauzon na'apa uruu kawan!"

⁴⁷Uru'u naa Phariseenao kian ì'ati, "Upozawata-kidan naa mooko kapam unao kaiwuru'u? ⁴⁸Uabatauzo mooko faadaanao zowaunaanao bii iki'o, oo bauda'apa Pharisee mishida'o uruu? ⁴⁹Mazan wuru'u da'anpainaouz uruu, aonaa ìaitapan Moses taauzonii kakinaorii dau'u. Ukau'an Tominkaru pataka'u- tan nii ìdyaun!"

⁵⁰Na'a'o ìtuma Nicodemus, uruu Pharisee kapam; uruu makonka'o- raz Jesus di'ii kiwiini'o dono zii. Ukian patumainao ati, ⁵¹"Wakaki- naorinaa kian kawana'ati, aonaa

^w 7:35 *Greeknao*: pana'ainao pidannao Jewnao ai.

turuu wakabootan pidan oia'o di'iti, wamaabatakan ua'ii zii na'apam ukian na'iki wamaaitapakan ua'ii zii kanom manawun wuru'u usha'apaapanuz.”

⁵²Aizii ikian u'ati, “Pugaru kapam Galilee Baara san, mishii? Putominpan an Tominkaru Paradan saada-kariwai dau'u, putukapan nii, aonaa na'apainim nii prophet wa'atin Galilee Baara iki.”

⁵³[Uruu dauna'an ipai pidannao kiwa'akan kida'a naa padapu iti.

*Zuna kootowapa-kida-
kao oba'orantapan idi*

8 ¹Aizii Jesus, umakon naa Olive Naawa iti. ²Ba'oran kamoo, wakanada'akan zii ukawa'akan naa powaa ati Tominkaru Dapu ati. Pidannao kaawa-kaawan kida'a naa u'ida'ati. Jesus sakanatan na'iki uru'u naa utominapa-kidan koshan pidannao. ³Upu'u tiichaa-pauzonao Moses kakinaori dau'u na'iki Phariseenao kaawa-kida'akan zun, zaamata-kariwai oba'orantapan idi. Oroo'o naa ikadishita-kidan pidannao kanaapu ii.

⁴Udauna'an ikian Jesus ati, “Tiichaa. Di'ora'a zun ikoda-kariwai oda'awupan ba'oran daiaru tuma. ⁵Moses taanii kakinaorii kian, zun na'apa'o, marii ozowii-kao, oboo-kao ida'an kuba idi. Aizii pugaru mani, na'apam dii pukian na'apa'o dau'ati?”

⁶ina'apanuz u'ati, iabata'azon karikaonan na'iam uparadan pana'itin kakinaorii ai, idakoapa-kinaa

nii uruu naobanainao kanaapu ii. Mazan Jesus dawuka'akan pasakanatapa-kizi'i, usaadapa'akan paka'u shuwu idi kaatu ida'a. ⁷ipishautan pu'u zii uruu, Jesus saabaina'akan koshan pasakanatapa-kizi'i. Uru'u naa ukian i'ati, “Na'ia'oram pidan unao bii a'o aonaa na'apaini'oram usha'apatan oia'o. Marii uruu kiwii-ni'o nii boowan oroo.” ⁸Udauna'an udawuka'akan koshan. Na'apa koshan usaadapan paka'u shuwu idi.

⁹Iabatan idi na'apam Jesus kian pa'ati, bauda'apa kida imakon Jesus ai, atii ipai imakon. Tunarunaonao kiwiin imako'okan, udauna'an pa'inainao, iwa'aka'akan naa Jesus. Aizii wuru'u zunaabaz, pakawan zii okadishitapan na'ii. ¹⁰Jesus saabainan pasakanatapa-kizi'i koshan. Uru'u naa ukian o'ati, “Na'iam naa idyaun? Aonaa kanom wa'akinan, kaboota'o nii pugaru oia'o di'iti?”

¹¹“Aonaa,” okian u'ati.

Na'iki Jesus kian o'ati, “Ogaru, aona'o nii kapam okabootan oia'o di'iti pugaru. Pumako'o naa, mazan aona'a naa pusha'apata'ana'a oia'o koshan.”]x

*Jesus kanada'o kawanu'o
imi'i baara sannao ati*

¹²Bauda'apa kamoo, Jesus kakinapan koshan pidannao, ukian i'ati, “Ogaru wuru'u kanadapa'oraz imi'i baara sannao ati. Pidanzamataninan an o'ida'ati, kanada'okarua'o nii umashaapan, na'iki aonaa na'apainim nii ubaiaapan

John

x 7:53—8:11 Kiwiini'o saada-kariwai ida'a, aonaa di'oraz saadinpanu'u.

maruta'o. Wuru'u kanada'oraz, uruu kakupa-kinai manawun."

¹³Phariseenao kian u'ati, "Pugaru, pu'ida'a'ora'a naa kari-kaonan pukakuwaapan, aonaa turuu puparadan mishida-ka'o."

¹⁴Jesus kian i'ati, "Mishi o'ida'a'o okakuwaapan, mazan upu'u turuu okuwaa mishida-ka'o! Usha'apanum kau'an oaitapa na'iki'oram owa'atin na'iki na'iti'oram omakopan. Unao, aonaa uaitapan na'iki'oram owa'atin oo na'iti'oram omakopan. ¹⁵Unao, udakotan pidan oia'o nii, soo uzaua-kidan karikaonan. Ogaru, aonaa na'apa mani odakotan pidan oia'o nii. ¹⁶Mazan 'oia'o uruu,' oo, 'kaimana'o uruu,' okian an pidan dau'ati, uruu mishi'o pa'an wuru'u ona'apanuz, usha'apanum kau'an, aonaa oba'orantina'o mani wuru'u ona'apanuz. Odaru dyuuda'oraz ogaru, tuma'o wuru'u ogaruz. ¹⁷Ukainaorinaa kian, 'Dya'utama'o pidannao kakuwaapan an na'apa kida manawun bouda'apa'o aimakan dau'u, uruu aitapa-ka'o mishi'o wuru'u ikuwaaz.' ¹⁸Okakuwaapan odau'u, na'apa manawun odaru, dyuuda'oraz ogaru kakuwaapan kawan odau'u."

¹⁹Ikian u'ati, "Na'iam dii mooko puDaruz?"

Jesus kian i'ati, "Unao, aonaa uaitapan kanom ogaru, ukau'an aonaa uaitapan oDaruz! Uaitapan an mani ogaru, uaitapa mani oDaruz kapam."

²⁰Jesus paradan na'apa utominapa-kidan dono'o pidannao Tominkaru Dapu ii, maonapa

puraata tauzo-kizinao ii, (Tominkaru Dapu tannaa ni'oraz). Mazan aonaa na'ia'oram pidan zaamatan uruu, usha'apanum kau'an aonaa zii amazada kaawan uzaamata-kinao nii.

*Jesus kakinaopan mamishida-
kainao paugaru*

²¹Aizii Jesus kian i'ati koshan, "Omakon ni'i naa di'iki'i. Udawatannii ogaru, mazan umawakan nii u'oian bii'i. Omako'ozoo-kizi iti, aonaa unao ka'iitan umakon."

²²Ukau'an, Jewnao zowau-naanao kian pa'atiaaka. "Pazowiina'azon dau'ati'o oaitapan wuru'u ukianuz, 'Omako'ozoo-kizi iti, aonaa unao ka'iitan umakon,' ukianuz?"

²³Jesus kian, "Unao, da'a sannao karikaonanuu; ogaru, doko iki'o pa'an owa'atin. Unao imi'i baara sannao! Ogaru, aonaa imi'i baara san mani. ²⁴Uruu idi'o tawuru'u okianuz u'ati, umawakan nii u'oian bii'i. Mishi'o nii umawakan u'oian bii'i, umamishidakan idi ogaru'u naa wuru'u."

²⁵"Kanom mooko pugaruz?" ikian u'ati.

Jesus kian, "Ogaru wuru'u, okowaadaniaz u'ati kiwiin zii. ²⁶'Oia'o,' turua'o okian unao dau'ati, mazan aona'o nii ona'apan, usha'apanum kau'an, oparadan soo dyuuda'oraz ogaru dyuudan kawana'ati, na'iki oaitapa uruu sakitapa'o uparadan. Kanom obatanii uruu di'iki, uruu okowaada pidannao ati da'a'a imi'i baara'a."

²⁷Aonaa ïaitapan uparadinan paDaru aokazi ia'lo daua'lo wuru'u. ²⁸Uruu idi Jesus kian ï'ati, "Usawatant dono'o naa Daonaïora Aokazi Iki'o, uaitapan ni'i naa mishi õgaru'u naa wuru'u. Uruu dono uaitapan nii, õsha'apatan aimakaan aonaa õaipan ati'lo mani, mazan õparadan na'apa manawun õdaru tominapa-kidan kawana'ati õgaru. ²⁹Aizii dyuuda'oraz õgaru, karikaonanu'lo una'auzon õtuma, aona'lo nii uwa'akauzon õgaru õba'orantin, usha'apanum kau'an ukonaukii-kidani ipai aimakaan õsha'apatanii."

³⁰Iriba pidannaõ mishidan Jesus, ïabatan idi na'apam ukian.

Abraham dainao

³¹Ukau'an Jesus kian Jewnaõ ati mishidainaouz uruu, "Karikaonnanun an uizo'atipan õkakinaori, uruu mishi'lo õpidanannaõ unao. ³²Uaitapan nii mishi'lo kuwai Tominkaru di'iki'lo. Na'iki mishi'lo kuwai muudin-kidan nii unao upoitortuitapa-kaõ ai."

³³Ïkian Jesus ati, "Abraham takaa-daunnaõ mazan waunao, na'iki aonaa na'apaini'oram ba'oran naobanai poitoruitapauzon waunao. Na'apa'oram ati'lo dii kaiwuru'u, 'mishi'lo kuwai muudin-kidan nii unao upoitortuitapa-kaõ ai, pukianuz?"

³⁴Jesus kian ï'ati, "Mishi'lo kaiwuru'u õkianuz u'ati: Pidan sha'apata'lo oia'lo, uruu oia'lo poitoru wuru'u. ³⁵Aonaa karikaonanu'lo nii mani naobanai taapan papoi-

toru padapu'u. Mazan udani, karikaonanu'lo nii pa'an utaapakaõ naobanai dani nii. ³⁶Ukau'an Tominkaru Dani muudin-kidan an unao upoitortuitapa-kaõ ai, mishi'lo nii manawun aonaa poitorui'lo naa mani unao. ³⁷Õaitapa Abraham takaa-daunnaõ unao. Mazan upu'u zii uzowia'azon õgaru, usha'apanum kau'an, aonaa utaapan kaimanaiman õkuwaa unyukunuu ii. ³⁸Õõgaru, õkakuwaapan õDaru tukapa-kidani daua'lo õ'ati. Unao, usha'apatan aimakaan udaru kian kawana'ati."

³⁹Aizii ïkian u'ati, "Abraham mazan wadaru nii."

Jesus kian ï'ati, "Umishiin an mani Abraham dainao unao, na'apa mani umashaapan uruu mashaapauzon kawan. ⁴⁰Õabatan kawana'ati mishi'lo kuwai Tominkaru di'iki, uruu õkowaada unao ati. Mazan upu'u zii uzowia'azon õgaru. Abraham, aonaa na'apa'lo mani ukaduz! ⁴¹Unao sha'apaapanii kidaz, udaru kaudin-kizi pa'an wuru'u."

Na'iki ïkian u'ati, "Tominkaru, uruu mazan bauda'apa wadaru. Aonaa ba'oran wadaru nii."

Satan dainao

⁴²Jesus kian ï'ati, "Umishiin an mani udaru Tominkaru, umarainapa mani õgaru, usha'apanum kau'an uruu di'iki'lo õwa'atin. Uruu dyuudani õgaru, aonaa õaipana'ati'lo mani wuru'u õwa'atinuz. ⁴³Kandii nii aonaa uaitapan zoobaba kaiwuru'u õparadanuz? Usha'apanum kau'an aonaa uzaamata'azon õkuwaa.

44 Unao Satan dainao, uruu idi'o usha'apata'azon aimakaan udaru aipan kawana'ati. Uruu, sakadin-kizai iki'o uzowian pidan, na'iki aonaa na'apainim ukonaukii-kidan mishi'o kuwai, usha'apanum kau'an aonaa na'apainim uparadan mishiin. Uruu mariidinauzo na'iki ipai mariidinauzonao tomin-kizi!

45 “Ōgaru, mishi'o pa'an ōkuwaa, mazan uruu idi'o aonaa unao mishidan ōparadan. 46 Na'ia'oram dii pidan kaida'a'a, turua'o ukainaabatan ō'oian? Ōkowaadan pu'u mishi'o, mazan kandii nii aonaa umishidan ōparadan? 47 Tominkaru pidanan, uruu abata Tominkaru paradan. Unao, aonaa uzaamatan Tominkaru paradan kida, usha'apanum kau'an aonaa upidanannao mani unao.”

Jesus paradan padau'an

48 Aizii Jewnao kian Jesus ati, “Waaitapa sha'atii, wakianuz pudau'ati, Samaria san pugaru, na'iki oia'o doronai zaamatanii.”

49 Jesus kian i'ati, “Aonaa oia'o doronai zaamatan ōgaru, aonaa masakauda'u. Ōgaru, umanawunu'o nii ōtaapan ōDaru, mazan unao, aonaa utaapan ōgaru umanawunu'o nii. 50 Ōgaru, aonaa ōaipinan umanawunu'o nii. Mazan kaina'a bouda'apa pa'an, aipa'o ōtaapa-kaomanawunu'o nii, na'iki uru'o nii aitapa na'apam pasha'apatan ōgaru. 51 Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Pidan izo'atipan an ōkakinaori, aonaa na'apainim nii umawakauzon.”

52 Uru'u naa Jewnao kian u'ati, “Aizii waaitapa, kaina'a mishi oia'o doronai pu'ida'a! Abraham mawaka uruu, prophetnao mawaka i'nao kapam. Mazan upu'u zii pukian, ‘Pidan izo'atipan an ōkakinaori, aonaa na'apainim nii umawakauzon.’ 53 Oo puwazootapanii sha'a wadaru Abraham umanawunun? Uruu mawaka'a naa, prophetnao na'apa kapam. Kanom kaduz mooko pu'itiiman pugaru?”

54 Aizii Jesus kian i'ati, “Ōdakinan an ō'ida'a umanawunu'o nii, madiwautapa-ka'o wuru'u. ŌDaru pa'an wuru'u umanawunutapa'oraz ōgaru. Uruu unao dakotaniaz uTominkarun nii. 55 Unao, aonaa uaitapauzon uruu, mazan ōgaru, ōaitapa pa'an uruu. Aizii ‘Aonaa ōaitapauzon uruu,’ ōkian an, mariidinauzo ōgaru, na'apa unao kawan. Mazan ōgaru, ōaitapanii pa'an uruu, ukau'an ōizo'ati uparadan. 56 Udaru Abraham, tuukii ukonaukian uaitapan idi patukapan nii zii ōkaawan. Na'iki utukapa mishi ōkaawan, uruu idi tuukii ukonaukian.”

57 Jewnao kian u'ati, “Aonaa zii putunarunaoun, y mazan na'apa dii mooko putukapan Abraham?”

58 Jesus kian i'ati, “Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Ōgaru na'a'ora'a naa Abraham tominan ua'ii.”

59 Uru'u naa i'zaamata'akan kuba kida paboori nii, i'zowia'aka'azon naa uruu. Mazan Jesus dizina'akan i'ai, umako'okan pidannao bii an

Y 8:57 Aonaa zii putunarunaoun oo “Aonaa zii puikodan 50 puwunun?”

aka, na'iki umako'okan naa Tominkaru Dapu iki.

Jesus saabaan ishaawunu'o awun

9 ¹Pamakopan pu'u, Jesus tukan pan pidan pashakatan iki'o u'ishaawunun. ²Sariapa utominapakidaniinao pishaanuzu, “Tiichaa, kanom oian idi'o arawu shakatan ishaawun nii, pa'oian idi'o oo udaronao oian idi'o?”

³Jesus kian i'ati, “Ushakatan ishaawun nii, aonaa pa'oian, oo udaronao oian idi'o mani, mazan u'ishaawunun ida'ana'o nii Tominkaru ma'ozakan kainaa-bata-ka. ⁴Wakanadan pu'u zii, marii washa'apaapa dyuuda'oraz o'garu aiapanii washa'apatan; kainal'iki maruta'o wa'atin, uruu dono aonaa na'itim ni'i naa kaudin-karu. ⁵O'na'an kawana'ati da'a'a imi'i baara'a, o'garu wuru'u kanada'oraz imi'i baara ida'a.”

⁶Jesus kian dauna'an na'apa, usopitan pazaadako imi'i baara ati. Udauna'an urau'akanuz imi'i tuma, na'iki uruu idi uzichian naa ishaawun awun. ⁷Ukian u'ati, “Aizii puchikaanaka daari puawun ai Siloam Baoko ii.” (Siloam, kii-karu dyuuda-kariwai kia'o Jewnao paradan ida'an.) Uru'u naa umakon uchikaankan naa paawun. Ukiwan powaa ati kaimana'a naa utukapa'akan.

⁸Aizii umin-dazabazinao, na'iki ba'oran pidannao naudina'oraz naa itukapauzon upishautan aimakaan pidannao ai, ikian pa'ati-aaka, “Aonaa mooko arawu mani

tawuru'u sakanatapauzoz na'iki pishautauzoz pidannao aimakaan kida dau'ati?”

⁹Ba'orainao kian, “Uruu wuru'u,” mazan ba'orainao kian, “Aonaa uruu mani, soo uaidinpan karikaonan na'apa uruu kawan.”

Mazan uruu kian i'ati, “O'garu da'i tawuru'u pishautauzoz pidannao aimakaan dau'ati.”

¹⁰Ikian u'ati, “Mazan na'apa di'i naa puawun saabaina'akan, putukapa-kinnaa nii?”

¹¹Ukian i'ati, “Pidan Jesus kia'o u'uu, utoma'akan daari na'iki udauna'an uzichian o'awun u'idi, udauna'an udyuudan o'chikaankan o'awun Siloam Baoko ii. O'chikaan dauna'an daari o'awun ai, kaimana'a naa otukapa'akan.”

¹²Ipishaan uruu, “Na'iam dii uruu?” ikian.

“Aonaa o'aitapan,” ukian i'ati.

Phariseenao aitapa'azon kanom tukapa-kidanii ishaawun

¹³Udauna'an i'ua'atiitan naa uruu Phariseenao di'iti. ¹⁴Jesus tomanuz daari na'iki usaabaanuz pidan awun, Sookapa-karu Kamoon dono'o. ¹⁵Uru'u naa Phariseenao pishaan koshan uruu, na'apa'oram naa uikodan patukapa-kinnaa nii. Ukian i'ati, “Uzichia'akan daari o'awun ida'an, udauna'an o'chikaan o'awun baara, na'iki'o kaimana'a naa otukapa'akan.”

¹⁶Baokoinao Phariseenao kian, “Pidan sha'apata'oraz aimakaan kaikapa'a, aonaa Tominkaru di'iki'o mani uwa'atin wuru'u, usha'apanum

John

kau'an, kaudin uruu Sookapa-karu Kamoon dono.” Baokoinao kian, “Mazan na'apa dii mooko oia'o pidan turuan pasha'apatan umana-wunu'o aimaakan kida kaikapa'a?” Uruu pana'a sodi kida ïdi'itinpan.

¹⁷Uru'u naa Phariseenao pishaan uruu koshan, “Pukian usaabaa-nii puawun, ukau'an na'apam dii pukian udau'an?”

Ukian ï'ati, “Tominkaru prophetin uruu.”

¹⁸Jewnao zowaunaanao, aonaa ïmishida'azon ishaawunu'o da'i uruu, uruu idi ïdapada-kidan naa udaronao. ¹⁹Uru'u naa ïpishaan ïdyaun, “Udani mishi arawu'u? Ishaawunu'o da'i mishi uruu pashakatan di'iki? Mazan na'apa di'i naa wuru'u utukapanuz aizii?”

²⁰Aizii udaronao kian ï'ati, “Waudani mishi uruu, na'iki ishaawunu'o ushakatan. ²¹Mazan wuru'u utukapanuz naa, aonaa waaitapan na'apa'oram, na'iki aonaa waaitapan kanom aipan ati'o. Upishaa'a naa uruu, aonaa duusodi'o zii mani uruu, turua'o nii ukowaadan paipan ati.” ²²Aizii udaronao kianuz na'apa, ïtarian idi'o Jewnao zowaunaanao ai. Usha'apanum kau'an, Jewnao baokopatani panyukunu, kanom kian an, “Jesus, uruu Christ,”^z aona'o ni'i naa powa'a utaapada-ka ubaokopatinan synagogue ii, choochiipauzonao tuma. ²³Uruu idi'o udaronao kian, “Aonaa

duusodi'o zii mani uruu, upishaa'a naa uruu.”

²⁴Powa'a koshan, itamautan-naa aizii ïdapada-kidan wuru'u ishaawunuz da'i. ïkian u'ati, “Pukowaada Tominkaru awun za'a mishi'o wuru'u puparadanuz! Usha'apanum kau'an waaitapa Jesus kakuda'oraz pugaru, oia'o pidan uruu.”

²⁵Ukian ï'ati, “Aonaa ðaitapan, oia'o mani uruu oo aonaa. Mazan bauda'apa aimaakan ðaitapanii pa'an: kiwiin ishaawunu'o da'i ðgaru, mazan aizii kaimana'a naa ðtukapan.”

²⁶“Na'apa dii mooko usha'apatan pugaru putukapa-kinnaa nii?” ïkian u'ati.

²⁷“Ökowaada'a naa sha'atii u'ati, mazan aonaa umishidan ökuwaa,” ukian ï'ati. “Kandii ni'i naa uabata'azon powa'a zii koshan da'i? Oo uaipan sha'a unao kapam utominapa-kidaniinao nii?”

²⁸Uru'u naa ïdakoopa'akan uruu, ïkian u'ati, “Pugaru pa'an wuru'u pumin-na'apaimanan tominapa-kidani, mazan waunao Moses tominapa-kidaniinao pa'an. ²⁹Waaitapa Tominkaru paradani Moses ati pa'an, mazan arawu'u Jesus kii-kizaiz, aonaa waaitapan na'iki'oram uwa'atin!”

³⁰Ukian ï'ati, “Mazan na'apam dii mooko? Aonaa mishi uaitapan na'iki'oram uwa'atin, mazan usabaa ðawun! ³¹Waaitapa aonaa Tominkaru nyukunuupan pidan

^z 9:22 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

oia'o paradan an pa'ati. Mazan pidan marainpa'o uruu na'iki sha'apatina'o uaipan kawana'ati, uruu mishi'o nii pa'an Tominkaru nyukunuupan uparadan. ³²Na'iki aonaa na'apainim zii uabatauzo-ka'o, pidan pashakatan di'iki'o uawun ishaan, ikodan patukapa-kinnaa nii ba'oran pidan di'iki. ³³Soo mishi uruu pidan wa'atin an Tominkaru di'iki, turuu pa'an usha'apatan na'apa'o aimaakan.”

³⁴Īkian u'ati, “Pugaru oia'o manawun pushakatan, mazan upu'u zii kaikin putominapa-kida'azon waunao?” Na'iki'ora'a naa aona'a naa ĩkashaapan ubaokopatinan powa'a pidannao tuma synagogue ii.

Pidannao ishaawunnao kawanu'o

³⁵Aizii Jesus abatan dono'o naa, aonaa ĩkashaapan umorotan synagogue iti powa'a, uru'u naa umakon u'idi'iti. Ukian u'ati, “Pumishida wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'oraz?”

³⁶Ukian u'ati, “Pukowaadan dono na'ia'oram uruu, òmishidan nii uruu!”

³⁷Na'iki Jesus kian u'ati, “Putukapani'i naa uruu, na'iki kai'oraz uruu wuru'u paradina'oraz putuma.”

³⁸Sariapa pidan kian u'ati, “Òmishida, òNaobanaa!” Ukodoru'ukan u'ati na'iki utaan ipai padi'tinpan u'ati.

³⁹Jesus kian, “Òkaawan da'ati'i òtukapa-kida'anan na'apam pidannao oian. Ukau'an ishaawun kawanuinaouz, ĩtukapan nii. Na'iki

dakotinpainaouz aitapainao nii, ishaawunnao kawanu'o nii.”

⁴⁰Kaina'a Phariseenao udaza-ba'a, ĩabata wuru'u uparadanuz na'apa, uru'u naa ĩpishaan uruu, “Waunao mani, ishaawunnao mooko kapam?”

⁴¹Jesus kian ĩ'ati, “U'ishaa-wunun dono mani, aonaa mani na'apam kii-karu u'oian dikin ii padamata. Mazan ukian idi aonaa u'ishaawunun, ukau'an u'oian na'auzon nii karikaonan u'ida'a wuru'u.”

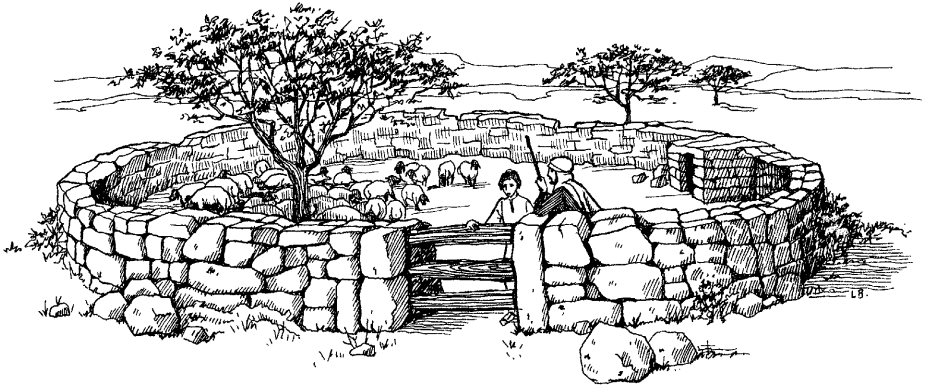
John

Kaznizo daua'o kuwai

10 ¹Jesus kian, “Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Soo koidimikinao na'iki antamikinao wuru'u zaida'oraz kaznizo koraran-naa paawa an aka. Aonaa ĩmorotan paniinom ida'an korara nazo iti. ²Mazan pidan morota'oraz paniinom ida'an, uruu pa'an kaznizonao ka'uzatiki. ³Uruu ati'o pa'an korara paniinomizinaa taapiki da'atan paniinom. Kaznizonao aitapani'i naa uparadan. Udapadan ĩdyaun udakotan ida'an ĩ'uu bauda'apa kida, na'iki ukiwiitan naa ĩ'ua'ati ukodita-kidan dono ĩdyaun.

⁴“Aizii ukodita-kidan dono'o naa ĩdyaun, uru'u naa umakon ĩ'ua'ati. Kaznizonao da'anan naa uruu ĩaitapan idi'i naa uparadan. ⁵Mazan tawarai aona'o nii ĩda'anan, ĩkidoo-pa'akan nii pa'an u'ai, usha'apanum kau'an aonaa ĩaitapan uparadan.”

⁶Jesus kowaadan wuru'u kuwaiz, mazan aonaa Phariseenao aitapan na'apa'oram manawun wuru'u ukuwaaz.

kaznizonao taapa-kizinao (10:1-10)

***Kamarainpanu'o
kaznizo ka'uzatiki***

⁷Ukau'an Jesus kian i'ati koshan, "Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Ōgaru wuru'u paniinom, kaznizonao dobaapa-kiziz. ⁸Ipai baokoinao kaawainaouz kiwiitapa ō'ai, ĩnao koidimikinao na'iki antamikinao. Mazan aonaa kaznizonao nyukunu-atin ĩdyaun. ⁹Ōgaru wuru'u paniinomizi. Kanom morotan an ōgaru ida'an, uruu kazannaatapa-karu nii. Ōgaru ida'ana'o nii umorotan na'iki ukoditan, na'iki uikodan nii paaroapa-kizi nii. ¹⁰Koidimiki kaawan soo ukoidapa'anan, uzowiibi'ia'anan na'iki umainaabata'anan kaznizonao. Ōgaru, ōkaawan pa'an turuu kizi ĩkakupan, na'iki kaimanaiman kizi manawun ĩkakupan.

¹¹"Ōgaru wuru'u kamarainpanu'oraz kaznizonao ka'uzatiki. Aizii wuru'u kamarainpanu'oraz kaznizonao ka'uzatiki, turuu pa'an umawakan pakaznizonao dikin ii

ukazannaata kizi ĩdyaun. ¹²Pidan kawinipinaapa-kariwaiz utaa-pan ba'oran pidan uzanao, aonaa kaznizonao ka'uzatiki kawanu'o mani wuru'u, usha'apanum kau'an aonaa u'uzanao mani wuru'u utaa-paniaz. Utukapan an baudokoru wa'atin, ukidoopa'akan nii, uwa'a-ka'akan naa wuru'u kaznizonaouz. Uru'u naa mishi baudokoru zaamata'akan naa kaznizo, aizii ba'orainao dimaadanaa'akan naa. ¹³Kawinipinaapa-kariwaiz kidoopa'akan, ukaudinan idi'o soo puraata dikin ii karikaonan, aona'o umarainpan kaznizonao.

¹⁴⁻¹⁵"Ōgaru kamarainpanu'o kaznizonao ka'uzatiki. Ōdaru aitapanii ōgaru na'iki ōaitapanii ōdaru, na'apa'o manawun wuru'u ōaitapanuz ōkaznizonao na'iki ĩaitapanuz ōgaru kapam; na'iki turuu ōmawakan i'ati ōkazannaata kizi ĩdyaun. ¹⁶Kaina'a ba'oran ōkaznizonao, aonaa di'ora'a tonaa-zinaa di'iki'o mani. ĩnao, ōna'akan nii na'iki ĩmishidan nii ōparadan

kapam, na'iki uruu dono soo bauda'apa'o nii kaznizonao tonaazinaa, na'iki bauda'apa'o nii ĩka'uzatiki.

17“Ōdaru marainpan ōgaru, usha'apanum kau'an ōkashaapinan idi mawaka-karu ati, turuu kizi ōkakupan powa'a iti koshan 18Aonaa kanom turua'o uzowian ōgaru paaipan kawana'ati. Soo ō'ida'a'o karikaonan wuru'u ōkashaapinanuz! Ōka'iita ōtaainan na'iki turuu ōkakudan powaa iti ōdaru aipan kawana'ati.”

19Īabatan idi na'apa'o Jesus kuwaaz, sariapa koshan Jewnao di'itimpan pana'a kida pairiban ai. 20Iriba ĩkian udau'an, “Kaina'a'o oia'o doronai u'ida'a, uruu idi'o umadoronaa-ziiwan! Kandii nii uabata'azon ukuwaa.”

21Mazan ba'orainao kian, “Turuu mooko pidan kaina'a'o oia'o doronai u'ida'a kakuwaapan kaikapa'a? Aonaa turuu na'apa'o tukapa-kidan ishaawunu'o pidan.”

Jewnao mamishidakan

22Amazada wadidiizon dono,^a Jesus na'ia'o Jerusalem ii, Tominkaru Dapu Saabauzo-ka'o Kamoon^b konaukii-kida-ka'o dau'ati. 23Jesus chi'ika'anpan waoko itinapu, Solomon's Porch^c kia'oraz udakotapa-ka'o di'ii'aka, Tominkaru Dapu ia'oraz. 24Pidannao wa'atin ĩkasaba'ukinan naa udazaba ati.

Na'iki ĩkian u'ati, “Na'apam nii dii ukotua'ikin wazaudapan pukowaa-dan wa'ati kanom wuru'u pugaruz? Pugarun dono Christ,^d pukowaa-da'aka'a naa wa'ati kai.”

25Jesus kian ĩ'ati, “Ōkowaa-dani'i naa sha'atii u'atizu, mazan aonaa umishidan. Ōsha'apataniaz umanawun kida'o aimaakan, ōdaru dyuudan kawana'ati'o wuru'u, kainaabata'o nii kanom ōgaru. 26Mazan unao aonaa umishidan, usha'apanum kau'an aonaa ōkaznizonnao mani unao. 27Mazan ōkaznizonnao, ĩaitapa pa'an ōparadan na'iki ōaitapa ĩdyaun kapam, na'iki uruu idi ĩda'anan ōgaru. 28Aizii da'anpainaouz ōgaru, ōtaa ĩ'ati karikaonanu'o kakupa-karu aonaa kizi ĩmawakauzon. Aonaa turuu ĩkazata-ka'o ōka'u iki. 29ŌDaru taanii ĩdyaun ō'ati, na'iki uruu umanawunu'o ipai ba'orainao ai. Aonaa turuu ĩkazata-ka'o ōdaru ka'u iki. 30ŌDaru na'iki ōgaruz bauda'apa'o.”

31Uru'u naa koshan Jewnao zaamata'akan kuba paboori kida nii, ĩzowia'aka'azon naa uruu. 32Jesus kian ĩ'ati, “Ōsha'apata iriba kaiman kida'o aimaakan unao awun za'a, ōDaru dyuudan kawana'ati. Na'ia'oram dikin ia'o wuru'u uzowia'azonuz ōgaru kuba idi?”

33ĩkian u'ati, “Aonaa pusha'apantan idi'o mani kaiman kida'o

John

^a 10:22 *amazada wadidiizon dono*: English ida'an udakota-ka'o ‘winter.’

^b 10:22 *Tominkaru Dapu Saabauzo-ka'o Kamoon*: Putukapa kaarita tokon ii Jewnao baokopainpauzon kamoon dau'a'o waranu ii. ^c 10:23 *Solomon's Porch*: dikin-dinapakizai kamoo ai. ^d 10:24 *Christ*: wuru'u Tominkaru dyuudaniaz papidanannao zannaa nii. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinao di'ii.

aimaakan waboowa'azon pugaru, mazan puwazootapa'azon idi'o Tominkaru. Pugaru pidan karikao-nan, mazan upu'u zii pudakotinpan Tominkaru nii!"

³⁴Jesus kian i'ati, "Aonaa mooko Tominkaru kian unao kakinaorinaa saada-kariwai ida'a, 'Unao tominkarunao' kii?^e ³⁵Tominkaru dakotan wuru'u pakuwaa kaawakizinaouz pidannao, 'tominkarunao' kii, na'iki waaitapa, saada-kariwaiz kida Tominkaru paradan karikao-nanu'o nii umishiin. ³⁶Mazan kandii nii ukian, 'puwazootapa'azon Tominkaru pudakotinpan ida'an Tominkaru dani nii'? Ōgaru, Tominkaru saabaani'i naa na'iki udyuudanii imi'i baara ati. Ukau'an turuu pa'an ōdakota-kaō Tominkaru Dani nii. ³⁷Ōmasha'apatakan an mani ōdaru dyuudanii ōsha'apatan, aonaa kanom nii umishidan ōgaru; ³⁸mazan ōsha'apatan dono ōdaru kaudin-kizi, umamishidakan pu'u padamata ōgaru, turua'o padamata umishidan wuru ida'ana'a ōsha'apatanii kidaz. Uruu ida'ana'o nii uaitapan kaimanaiman ōgaru na'iki ōdaru bauta'apa'o, na'iki na'apa kida'o waunao."

³⁹Īaipan naa koshan pazaamata'akan uruu, mazan sariapa Jesus kidoopa'akan i'ai.

⁴⁰Udauna'an Jesus makon powaa iti Jordan baza iti, John Chikaawunuupauzo-kizi iti. Una'ia'akan pu'u, ⁴¹iriba pidannao kaawan u'ida'ati, na'iki ikian pa'ati-

aaka, "Aonaa mishi John sha'apatan umanawun kida'o aimakaan, mazan ipai ukuwaa mishiin di'ora'a pidan dau'a'a!" ⁴²Na'iki iriba na'iainao pidannao mishidan uruu.

Lazarus mawakan

11 ¹Kaina'a'o da'i pidan Lazarus kia'o u'uu, ukari-nauzon. Bethany ia'o umashaapan. Dya'utam udadakoonao Mary na'iki Martha kia'o i'uu, na'ia'o imashaapan kapam. ²(Mary ramauda'oraz da'i Naobanai Jesus kidiba kaduunu'o ramau idi, na'iki o'inoonuzu padizo idi. Oroo azu Lazarus wuru'u karina'oraz.) ³Uruu idi udadakoonao dyuudan paparadan Jesus di'iti. Īkian, "Naobanai, pumarainpaniaz pupaonarū, tuukii ukarinaan kai."

⁴Mazan Jesus abatan dono wuru'u kuwaiz, ukian, "Lazarus karinaanuz, aonaa umawaka-kinana'i'o mani wuru'u; mazan Tominkaru ma'ozakan umanawunu'o, kainaabata-kinao ni'o, na'iki na'apa'o ida'ana'o nii pidannao aitanpan Tominkaru Dani umanawunun."

⁵Aizii Jesus, umarainapanii Martha, Mary, na'iki Lazarus. ⁶Mazan uabatan pu'a'a naa kuwai Lazarus karinaan dau'u, una'ian zii dya'utam kamoo. ⁷Uruu dauna'an Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, "Aizii, wamako powaa iti Judea Baara iti."

⁸"Tiichaa," ikian u'ati, "Diiki'i sha'atii Jewnao zowia'azon pugaru na'ii kuba idi, mazan upu'u zii pumako'ozon powaa iti?"

^e 10:34 Psalm 82:6

⁹Jesus kian ï'ati, "Kaina'a 12 hours wakandan bauda'apa'o kamoo ida'a. Mishii na'apa? Pidan chi'ikap an wakandan pu'u aona'o nii ukaboinan, usha'apanum kau'an kaina'a zii kanadapa'o imi'i baara. ¹⁰Mazan pidan chi'ikap an wamarutan pu'u, ukaboinan nii, usha'apanum kau'an aonaa kanada'o nii u'ida'a."

¹¹Ukakuwaapan dauna'an, ukian ï'ati, "Da'awu'uka'a naa wapaonar Lazarus, mazan òmakon nii na'iti òpokowaua'anan uruu."

¹²Utominapa-kidaniinao kian u'ati, "Naobanai, kaimana'o wuru'u uda'awunuz, ukakudan nii wuru'u."

¹³Jesus paradanz Lazarus mawakan dau'a'o, mazan ï'itiiman mishi'o nii manawun Lazarus da'awun.

¹⁴Uru'u naa Jesus kowaadan ï'ati kaimanaiman, "Mawaka'a naa Lazarus. ¹⁵Mazan kaiman zii, aonaa ògaru nii na'ii, usha'apanum kau'an na'apa'o ida'ana'o nii unao mishidan kanom wuru'u ògaruz. Aizii wamako'o naa u'idi'iti."

¹⁶Thomas (Shamaan kia'oraz udakotapa-ka) kian pamin-tominpannao ati, "Aushaa, wamako wanaobanaa tuma, marii wazowii-ka utuma."

Jesus uruu kakupa-kinai

¹⁷Aizii, Jesus kaawan dono'o naa Bethany iti, ukowaada-ka u'ati 4 kamoo dobatan naa Lazarus nanaa na'ian baaranai ii. ¹⁸Bethany maonapa'o Jerusalem iti, aonaa uikodan dya'utam mile. ¹⁹Aizii Lazarus mawakan dauna'an, iriba

pidannao kaawan Judea Baara iki'o, ïmorowauta'anan Martha na'iki Mary ida'ati, ïkonaukiida'anan ïnyukunuu kowas, ï'azu mawakan idi.

²⁰Martha abatan dono'o naa pidannao kian, "Wa'ati'i naa Jesus!" Uru'u naa oikodapa'ana'akan uruu, mazan Mary ona'ian kabaun ii.

²¹Martha kian Jesus ati, "Naobanai, puna'an dono mani da'a'a, aonaa mani ò'azu mawakan padamata! ²²Mazan òaitapa, pupishaan an Tominkaru kai kanom dau'ati karikaonan, ukawana'ati'o nii usha'apan."

²³Jesus kian o'ati, "Pu'azu kadishitan nii powaa iti."

²⁴Martha kian u'ati, "Òaitapa, ukadishitan nii koshan, kadishitaru kamoo dono."

²⁵Jesus kian o'ati, "Ògaru wuru'u kadishita-kinaiz, na'iki ògaru wuru'u kakupa-kinaiz. Pidan mishida'oraz ògaru, kakuda'o nii umawakan pu'u padamata. ²⁶Aizii kanom mishi'o ukakupan, na'iki mishida'o ògaru, aonaa na'apainim nii umawakauzon. Pumishida?"

²⁷"Oo, Naobanai!" okian u'ati. "Òmishida kaimanaiman, pugaru wuru'u Christ, Tominkaru Dani, kaawa'o ni'oraz imi'i baara ati."

Jesus kasha'ora-kidan mawaka-karu

²⁸Martha paradanz dauna'an Jesus ati, okiwa'akan naa powaa iti. Uru'u naa oparadan pa'inaozo Mary ati karikaonan. "Kaina'a'ora'a naa mishi watiichaan, utukapa'a-

John

zon pugaru,” okian o'ati. ²⁹Mary abatan idi kaikapa'ora'a, uru'u naa omako'okan, oikodapa'anan uruu. ³⁰(Aizii Jesus, aonaa zii ukaawan wiizai ati, pakawan zii na'ii Martha ikodapanaka-kizi ii uruu.) ³¹Aizii kabaun nazo iainaouz pidannao, konaukiida'anainaouz onyukunu, itukapan idi Mary kodita'akan dopiauda'u kabaun nazo iki, itii-man omuraapa'anan nii baaranai iti kowas, uruu idi imakon odawu'ati.

³²Aizii Mary ikodapan dono'o naa Jesus, sariapa okodoru'ukan u'ati ukanaapu'u na'iki okian u'ati, “Naobanai, puna'an dono mani da'a'a, aonaa zii mani o'azu mawakan padamata!”

³³Jesus tukapan idi Mary na'iki pidannao otumainaouz zaadinan, sariapa uto'oran panyukunuu ii mazan tuukii ukasha'oran kapam. ³⁴Ukian i'ati, “Na'iam dii ubaaranaa?”

Ikian u'ati, “Puwa'ati da'ati'i, Naobanai, putukapa kizi.” ³⁵Jesus zaada'akan naa. ³⁶Pidannao kian pa'atiaaka, “Aushaa utukapa, tuukia'o umarainpan Lazarus!”

³⁷Mazan baokoinao kian, “Utukapa-kidanii sha'atii ishaawun, mishii? Ukau'an, ukaawan dono mani Lazarus karinaapan pu'u zii, ukakuda mani uruu padamata.”

Jesus kakudan Lazarus

³⁸Powa'a zii koshan Jesus nyukunuu kasha'oran tuukia'o ida'an, uru'u naa umakon na'iki ukaawan naa baaranai ida'ati. Kuba uun ida'a'o wuru'u ubaaranaaz,

na'iki taratapa-kariwai udaru'o kuba idi. ³⁹Uru'u naa Jesus dyuudan pidannao zikadan wuru'u kuba, baaranai taratapa-kinaoaz. Martha kian u'ati, “Naobanai, dyupusha'ora'a naa wuru'u, puaitapanii 4 kamo'o naa udida-ka'o dauna'an.”

⁴⁰Na'iki Jesus kian o'ati, “Aonaa mooko okian, pumishidan an, putukapan nii na'apam Tominkaru umanawunun kainaabatan?”

⁴¹Uru'u naa pidannao kidu'ukan naa wuru'u kubaz. Udauna'an Jesus awunupan doko iti na'iki ukian, “Odaru, kaiman mishi manawun pugaru o'ati, puabata da'i o'paraduzon an pu'ati. ⁴²Oaitapa karikaonan da'i puabatauzon o'paradan. Mazan o'paradan pu'ati kaikapa'a, di'oraz pidannao na'an idi'o, marii kizi

Jesus kian, “Lazarus, pukodita da'ati'i!” (11:43)

ĩmishidan pudyuudanii õgaru.”
 43 Utoriinpan dauna'an, ukian diiwa'o ida'an, “Lazarus, pukodita da'ati'i!” 44 Mawaka'oraz pidan kodita'akan naa. Uka'u na'iki ukidiba watudinapa kida kamicha idi, na'iki uawun baara kamicha idi ubazobatinpan. Jesus kian pidannao ati, “Ubuzuuta kamicha u'ai, marii kizil'i naa umakon.”

Jesus zowia'azoo-kaoo daua'o
 (Matthew 26:1-5; Mark 14:1-2;
 Luke 22:1-2)

45 Iriba morowautankainaoz Mary ida'ati, tukapainaoz Jesus sha'apatan aimaakan, mishidan uruu. 46 Mazan baokoinao kiwan na'iki ĩkakuwaapan naa Phariseenao ati, Jesus sha'apatanii dau'u. 47 Uruu idi'i naa Phariseenao na'iki faadaanao zowaunaanao miitiniipan baokoinao Jewnao zowaunaanao tuma. “Na'apa dii washa'apatan uruu?” ĩkian. “Aushaa udi'itapa, wuru'u pidanz, iriba'a naa usha'apatan umanawun kida'o aimaakan! 48 Wataapadan dono usha'apaapan na'apa kida'o aimaakan, ipai'o ni'i naa pidannao zaamatanan u'idi'iti, na'iki udauna'an Romannao wa'atin nii ĩkaboobi'ian nii Tominkaru Dapu na'iki ĩzowia'anan wawiizi sannao!”

49 Bauda'apa ĩbii ia'o, Caiaphas kia'o u'uu. Uruu Umanawunu'o Faadaa uruu wunu ida'a. Ukian, “Unao pidannao, maaitapin-kainao krikaonan! 50 Aona'a mooko uaitapan, powa'a'o nii ukaimanan bauda'apa'o pidan mawakan an

pidannao dikin ii, wawiizi sannao mainaabata-kaoo ai manawun?” 51 Caiaphas na'apanuz aonaa paipan kawana'ati'o mani. Uruu wuru'u Umanawunu'o Faadaa uruu wunu ida'a. Ukau'an uparada'akanuz na'apa ukowaada'akan naa Jesus wuru'u mawaka'o ni'oraz Jewnao donozinaa ati. 52 Mazan aonaa soo ĩnao ati'o nii mani krikaonan. Umawakan nii Tominkaru pidannao baokopatin-kinaa nii, mashaapainaoz ba'oran wiizai ii aka kida kapam.

53 ĩbaokopatinankan di'iki'ora'a naa, Jewnao zowaunaanao sakan dan pakadakotinan pazowia'azon dau'u Jesus. 54 Uruu idi aona'a naa Jesus chi'ika'anpan kainaabatinapa Jewnao bii an powa'a. Na'iki'ora'a naa umakon Ephraim iti, amazada mapidantaka'o di'itanpu'oraz, na'ia'a naa uruu patominapa-kidaniinao tuma.

55 Maonapa'a naa Passover Kamoo kaawan, na'iki iriba pidannao munapo kida'o ĩmashaapan makon Jerusalem iti, ĩchikaina'an naa Jewnao kakinaorinaa kawana'ati, turuu kizi ĩbaokopainpan pidannao tuma Passover Kamoon dono. 56 ĩzaudapan Jesus na'iki ĩkian pa'atiaaka udau'an pabaokopatinpan pu'u Tominkaru Dapu ii, “Wa'ati'o nii puzauda-kidan uruu da'ati'i baokopainapa-kizai ati?” 57 Aizii faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao kii akani'i naa pidannao ati, “Kanom aitaapan dono na'iam Jesus, marii pa'i ukowaadan sariapa wa'ati, wazaa-

mata kizi na'iki wakootowapa-kida kizi uruu.”

Mary ramaudan Jesus kidiba
(*Matthew 26:6-13; Mark 14:3-9*)

12 ¹Aizii 6 kamoo Passover Kamoon ua'ii Jesus makon Bethany iti, Lazarus mashaapa-kiziz, tawuru'u ukakudaniaz pidan. ²Jesus paonarunao konaukii-kidan na'iki ĩaroapa-kidan wuru'u ukaawanuz. Martha maokoda'o nii wanyukunui udono, Lazarus na'iki Jesus sakanatapan pu'u miisa^f di'ii baokoinao tuma. ³Mary zaamatankan poo-tozu zo'a'o kawinipina'o ramau, paoribai nard kiwin idi'o pa'idiwaru utoma-kao, uru'u naa oshootanuz Jesus kidiba iti, udauna'an o'inoan ukidiba padizo idi. Ipai ukaduunua'akan kabaun nazoo.

⁴Sariapa Judas Iscariot, Jesus tominapa-kidaniinao bii iki'o, kaakapa'o ni'oraz Jesus, uruu kian, ⁵“Kandii nii ramau wakudakao? Turua'o usellii-kao padamata 300 wizi'i kida'o puraata^g dikiin ii. Udauna'an uwinipinaa taa-kao pataka'utinainao ati.” ⁶Ukianuz kaikapa'a pakoidimikin idi'o, aonaa umarainpan idi'o mani pataka'utinainao. Uruu wuru'u taapa'oraz puraata, ĩ'ati'oraz taauzo-kao kida, na'iki'o da'i ukaiwa'akauzon patorii-kinaa nii aimakaan pa'idiwau nii.

⁷Jesus kian, “Mana'a putowauda'ua'ana'a oroo! Kaiman zii otaapan ramau, ominziiwata-kinaa

nii ōnanaa ōdida-kao ua'ii. ⁸Pataka'utinainao karikaonanu'o nii ĩna'an unao tuma, mazan ōgaru aonaa karikaonanu'o nii mani ōna'an utuma.”

⁹Iriba Jewnao abatan kaina'a Jesus Bethany ii; uruu idi ĩmakon na'iti. ĩmakonuz na'iti Jesus na'ian idi'o, na'iki ĩtukapa'azon idi'o kapam Lazarus, wuru'u Jesus kakudaniaz pamawaka-kizi iki. ¹⁰Uruu idi'i naa faadaanao zowaunaanao di'itinpan na'iki ĩtoman panyukunuu ĩzowii kizi Lazarus kapam. ¹¹Usha'apanum kau'an iriba'a naa Jewnao muudinan ĩ'ai na'iki ĩmishidan naa Jesus, ukakudan idi Lazarus.

Pidannao dapaapan Jesus
Jerusalem ii

(*Matthew 21:1-11; Mark 11:1-11;*
Luke 19:28-40)

¹²Aizii ba'oran kamoo dono'o naa, wuru'u iriba'oraz pidannao, kaawainaouuz Passover Kamoon dau'ati, ĩabata kaina'iki Jesus wa'atin Jerusalem ati. ¹³Uruu idi ĩdukuan pokoridi anaba kaduz kida na'iki ĩna'akan kida'a naazu, ĩikodapa'anan naa Jesus. ĩkian paimori bii an, “Kaiman manawun wakazannaatiki! Marii Tominkaru kaimanan Naobanai ati, kaawa'oraz uaipan kawana'ati, King ni'oraz Israelitenao ati.”

¹⁴Jesus zaidan chaakashi^h pa'ina'o zii, na'iki uruu barau ana'a naa umakon. Usha'apan na'apa

^f 12:2 *miisa*: English ida'an, table. ^g 12:5 300 wizi'i kida'o puraata: bauda'apa'o wunu pidan kaudinan winipinaa kawana'ati'o wuru'u. ^h 12:14 *chaakashi*: English ida'an, donkey.

Tominkaru Paradan saadauzo-kari-waiz kawana'ati:

15 “Mana'a utaria'ana'a, Jerusalem sannao!

Diina'iki unaobanaa King wa'atini'i,

uzaidapa pa'ina'o chaakashi.”

16 Uruu dono aonaa utominapakidaniinao aitapan na'apa'oram wuru'u kaikapa'oraz aimakaan sha'apan kida'a. Mazan Jesus kadishitan dauna'an pamawaka-kizi iki, uruu zii ñnyukunuuan wuru'u saadauzo-kariwai udau'an, na'iki ñnyukunuuan wuru'u pasha'apatanuz kaikapa'o aimakaan u'ati'i.

17 Jesus tumainauz pidannao ukadishita-kidan dono'oraz Lazarus pabaaranaa iki, ñnao kakuwaa-pan naa baokoinao ati aimakaan sha'apa'o dau'u. 18 Īabatan idi Jesus sha'apatan umanawunu'o aimakaan, uruu idi iriba pidannao ikodapa'an nan uruu. 19 Uruu idi Phariseenao kian naa pa'atiaaka, “Aonaa na'itim washa'apatinan! Aushaa utukapa, ipai'i naa pidannao da'anpan uruu!”

Jesus kowaadan pazowii-kao nii

20 Aizii na'ia'o Greeknao wunao bii ia'a makoinauz Jerusalem iti konaukii-kida'an an Tominkaru baokopainapa-karu dono. 21 Īwa'atin Philip ida'ati (Philip Bethsaida san uruu, Galilee Baara ia'oraz). Īkian u'ati, “Kaina'a'o watukapa'azon Jesus, waparada'azon utuma.” 22 Philip kowaadanuz Andrew ati, uru'u naa ĩmako'okan na'iki ĩkowaadan naa Jesus ati Greeknao parada'azon utuma.

23 Jesus kian ĩ'ati, “Aizii kaawa'a naa amazada, Daonaiora Aokazi Iki'o tukapa-kinao ni'i naa umanawunu'o nii. 24 Mishi'o kaiwuru'u ōkianuz: Aonaa na'apainim nii bouda'apa'o maziki dako waota'oraz imi'i baara ati iribainan, soo umawakan an. Mazan umawakan idi, uru'o nii zii ukaakan madowaaka. 25 Pidan marainpa'oraz pakakupan, uwaziwaan niiz; mazan pidan aona'oraz umarainpan pakakupan di'ora'a amazada ida'a'a, uruu ati taa-kao nii karikaonanuo' kakupakaru. 26 Na'ia'oram pidan aipan an ōgaru panaobanaa nii, marii uda'anan ōgaru; na'iam dono ōgaru, ōpoitorunao ōtuma'o nii ñnao kapam. Wuru'u pidan naobanaitapa'oraz ōgaru, ōdaru aida-kidan nii na'apam pamarainpan uruu.”

Jesus sawata-kao nii

27 Jesus kian, “Aizii kii'an! Na'apa dii ōkian? Turuu mani ōkian, ‘Ōdaru, aonaa putaapada'ana'a dadara'o manawun kamoo kaawan ō'ati?’ Mazan aonaa turuu ōna'apan. Na'apa'o ni'o wuru'u ōkaawanuz imi'i baara ati, baiaapa'o ni'o kasha'ora'o. 28 Ōdaru, putukapa-kida pumanawunun pidannao ati!”

Udauna'an Parada-karu aokazi iki'o kian, “Ōtukapa-kidani'i naa ōmanawunun, na'iki ōtukapa-kidan nii ōmanawunun powa'a koshan.”

29 Pidannao, na'a'oraz ĩkadishitan abata wuru'u parada-karuz. “Toroanaru!” ĩkian udau'ati. Baokoinao kian, “Angel paradan u'ati!”

30 Mazan Jesus kian ĩ'ati, “Aonaa ōmishida-kinaa ni'o mani wuru'u

parada-karu abata-kaoz, mazan unao mishida-kinna ni'o pa'an. ³¹Aizii kaawa'a naa kamoo Tominkaru tiwaa-kinna ni'i naa imi'i baara sannao. Aizi'o ni'i naa di'ora'ra'a amazada baara'a'o naobanai kaboota-ka. ³²Ōsawata-kaoo dono'o naa, na'apa'o ida'ana'o nii ōdapadan ipai pidannao ō'ida'ati." ³³Jesus kianuz kaikapa'a, ukowaadan na'apam nii pamawakan wuru'u.

³⁴Pidannao kian u'ati, "Wakaki-naorinaa saada-kariwai kowaadan wa'ati, Christ karikaonanuo'o nii ukakupan. Mazan na'apa'o dii kai-wuru'u, sawata-karu nii Daonaiora Aokazi Iki'o pukianuz? Kanom mooko wuru'u Daonaiora Aokazi Iki'oraz?"

³⁵Jesus kian i'ati, "Kanada'o nii zii amazada masakauda'u'u naa. Umako'o naa zii sariapa, amazada kanadan pu'u, aonaa kizi ubaiaapan maruta'o. Usha'apanum kau'an, pidan chi'ikapa'o amazada marutan pu'u, aonaa uaitapan na'iti'oram naa pamakon. ³⁶Ukaiwaa wuru'u kanada'oraz, ukaina'an pu'u zii, unao kizi kanada'o sannao nii."

***Iriba Jewnao
mamishida'azookan Jesus***

Aizii Jesus paradan dauna'an i'ati kaikapa'a umako'okan naa i'ai, aonaa kizi iaitapan na'iam uruu. ³⁷Jesus sha'apatan pu'u padamata iriba umanawun kida'o aimakaan iawun za'a, mazan upu'u

zii aonaa imishidan uruu. ³⁸Ipai usha'apan kaikapa'a, Prophet Isaiah kuwaa mishiinan naa wuru'u:

"Naobanai, kanom mishida
paabatanii wakuwaa?
Kanom ati dii Nao-
banai aida-kidan
pama'ozakan?"ⁱ

³⁹Mazan aonaa imishida'azon, usha'apanum kau'an, kaikapa'o koshan da'i Isaiah kiauzon idau'ana'a:

⁴⁰"Tominkaru ishada'akan
iawun kida,
aonaa kizi itukapan.
Na'iki udadaradan inyukunuu
kida,
aonaa kizi iaitapan.
Aonaa zoobaba iwa'atin
Tominkaru ida'ati,
usaabaa kizi idyaun."^j

⁴¹Isaiah kian kaikapa'a, usha'apanum kau'an aida-kidakarwai u'ati na'apam nii Jesus umanawunun diina'iti'o, na'iki uru'u naa ukakuwaaupan udau'u.

⁴²Mazan upu'u iriba kaina'a Jewnao zowaunaanao mishida'o Jesus. Mazan itarian idi Phariseenao ai, aonaa kanom nii ikowaadan baokoinao ati pamishidan dau'u, aonaa kizi ikashanau-kaoo pabaokopainpan ai synagogue^k ii. ⁴³Tuukii manawun inauidapan pidannao naubaan paugaru, Tominkaru naubaan ai paugaru.

ⁱ 12:38 Isaiah 53:1   ^j 12:40 Isaiah 6:10   ^k 12:42 *synagogue*: kabaun Jewnao baokopainapa-kizi. Putukapa kaarita tokon ii, Parada-karu Masha'apannaada-kinnao di'ii.

*Jesus kaawan ukazannaata'anan
pidannao*

44Diiwa'o ida'an Jesus kian, "Ipa'i pidan mishida'oraz õgaru, aonaa õgaru karikaonan mani wuru'u umishidaniaz, dyuuda'oraz õgaru kapam wuru'u umishidaniaz. 45Na'iki ipai pidan tukapa'oraz õgaru, uruu tukapa'o kapam dyuuda'oraz õgaru. 46Õgaru, õkaawan kanadapa'o nii imi'i baara sannao ida'ati. Pidan mishidan an õgaru, aona'o nii una'ian maruta'o di'ii. 47Na'ia'oram pidan abatan an õkuwaa, mazan aonaa uizo'atin, aonaa õgaru'o nii mani kaboota'oraz uruu oia'o di'iti. Õkaawan da'ati'i aonaa õkaboota'anan mani pidannao oia'o di'iti mazan õkazannaata'anan pa'an ïdyaun. 48Pidan kashada'o õgaru na'iki dikintapa'o õparadan, kaina'a'ora'a naa kaboota-kida'o nii uruu oia'o di'iti. Õparadanu'o nii wuru'u kaboota'oraz uruu pataka'utin-karu di'iti, amazada tokon dono'o naa! 49Usha'apanum kau'an, aonaa õaipan ati'o mani wuru'u õparadanuz, soo õdaru dyuuda'oraz õgaru, dyuudan kawana'ati'o. 50Na'iki õaitapa, wuru'u ukakinaori kidaz uruu karikaonanu'o kakupa-kinai. Õkakuwaapan u'ati, kaikapa'a õdaru dyuudan kawana'ati'o."

*Jesus chikaan patominapa-
kidaniinao kidiba*

13 1Aizii baokopainpauzokaru Passover Kamoon

ua'ii zii. Jesus aitapa kamoo kaawa'akan naa aizii wuru'u, umako-kinaa ni'i naa padaru di'iti, di'ora'a amazada di'iki'i. Karikaonan umarainpan papidanannao, umarainapa ïdyaun tuukii, atii na'apa umawakan.

2Wachuupun dono Jesus aroopan patominapa-kidaniinao tuma. Satan di'itinapa-kidani'i naa Judas, Simon Iscariot daniz, marii kizi ukaakapan Jesus. 3Jesus aitapanii kaimanaiman Tominkaru taanii pa'ati panyukunuu ma'ozaka-kinaa nii, paka'iita-kinaa nii pasha'apatan ipai daunuuda'u aimaakan. Uaitapa pawa'atin Tominkaru di'iki'o na'iki ukiwan nii powaa iti Tominkaru di'iti koshan. 4Uruu idi Jesus kadishita'akan paaroapa-kizi miisa di'iki, udauna'an unarakadan pachaakitan.¹ Udauna'an uzaamatan towel na'iki upapidanuz pakoon an. 5Uruu dauna'an ukapotan wunu basii zo'ati, na'iki uchikaan naa patominapa-kidaniinao kidiba. Udauna'an uinoan ïkidiba kida towel idi, upapidapaniaz pakoon an.

6Mazan ukaawan Simon Peter ida'ati, sariapa Peter kian u'ati, "õNaobanaa, puchikaan nii õkidiba?"

7Jesus kian u'ati, "Pugaru, aonaa puaitapan kai kanom wuru'u õsha'apaapaniaz, mazan puaitapan nii zii diina'iti'i."

8Peter kian u'ati, "Õgaru, aonaa na'apainim nii puchikaan õkidiba!"

John

¹ 13:4 *pachaakitan*: kamicha kaudauzo-kariwai, ba'oran paawa ati.

Mazan Jesus kian u'ati, "Aonaan an òchikaan pukidiba, aona'o nii puzaamatinpan powa'a ò'ida'ati."

⁹Simon Peter kian u'ati, "Naobanai, ukau'an aonaa puchika'ana'a òkidiba karikaonan! Mazan puchikaa mooko òka'u, na'iki òzowau kapam!"

¹⁰Jesus kian, "Pidan kaokopa'ora'a naa, aona'ora'a naa ukaniriban wuru'u. Ukau'an aonaa kanom nii uchikainan powa'a zii, soo uchikaan nii pakidiba'a naa karikaonan. Ipai unao, aona'ora'a naa ukaniriban. Soo kaina'a bauda'apa unao bii'i kaniriba'o." ¹¹(Jesus aitapani'i naa kanoma'o nii kaakapaa paugaru. Uruu idi'o ukianuz, "Ipai unao, soo kaina'a bauda'apa unao bii'i kaniriba'o.")

¹²Uipaian dauna'an pachikaan ìkidiba kida, Jesus morokodan naa pakamichan, na'iki usakanatan powaa iti miisa di'iti. Uru'u naa upishaan ìdyaun, "Uaitapa kanom wuru'u òsha'apata'akaniaz u'ati?" ukian. ¹³"Unao dakotan ògaru, 'Tiichaa' oo 'Naobanai' kii. Na'apa'o mishi manawun wuru'u ògaruz. ¹⁴Ògaru uNaobanaa na'iki uTiichaan. Mazan upu'u òchikaan ukidiba kida. Ukau'an, na'apa'a naa pa'i uchikaa uiriban kidiba kida kapam. ¹⁵Òsha'apatan aimaakan, unao tamakapan ni'o. Na'apa'a naa usha'apata òsha'apatan kawan unao ati. ¹⁶Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Aonaa na'ia'oram poitorui umanawunun panaobanaa ai. Aonaa na'ia'oram pidan dyuuda-kariwaiz ukakuwaapa'anan, umanawunun

Jesus chikaan Peter kidiba (13:14)

dyuuda'o ai paugaru. ¹⁷Aizii uaitapan an kaikapa kida'ora'a, konaukia'o nii manawun unao, usha'apatinan an ukawana'ati.

¹⁸"Mazan òkadakotinanuz aonaa ipai unao daua'o mani. Òaitapanii sha'apa'oram kaduz kida pidan-nao òzaamatanii. Mazan kaina'a saada-kariwaiz kida Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'a: 'Òminaroopan tominan òtaruba nii.' Uruu mishiin-kinaa ni'o wuru'u usha'apanuz na'apa. ¹⁹Òkowaadand u'ati kanoma'o nii sha'apa, usha'apan ua'ii zii. Aizii usha'apa'akan dono'o naa, umishidan nii 'Ògaru wuru'u.' ²⁰Mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan òdyuudanii, ògaru kapam wuru'u udapaapaniaz; na'iki na'ia'oram pidan konaukia'o udapaapan ògaru, dyuuda'oraz ògaru kapam wuru'u udapaapaniaz."

***Jesus kowaadan kanoma'o nii
sha'apan pa'ati***

(Matthew 26:20-25;

Mark 14:17-21; Luke 22:21-23)

21 Jesus kian dauna'an na'apa, tuukii udopian panyukunuu ii, uruu idi aona'a naa udizapa'akan paparadan, ukian i'ati, "Mishi'o kai-wuru'u ôkianuz: Bauda'apa pidan unao bii iki'o zaamata-kidan nii ôgaru ôtarubanao ati."

22 Utominapa-kidaniinao awunuu-aakan pa'atiaaka, aonaa ïaitapan kanom dau'ati'o wuru'u una'apanuz. 23 Bauda'apa Jesus tominapa-kidani, tawuru'u umarainpaniaz, Jesus dazaba a'o usakanatapan udono. 24 Ukau'an Simon Peter sawaan paka'u u'ati. "Pupishaa uruu kanom wuru'u sha'apata'o ni'oraz dikauda'o aimakaan kaikapa'a," ukian.

25 Uru'u naa umaonapadan pazowau Jesus ida'ati, na'iki ukian, "Naobanai, kanom dau'a'o manawun wuru'u puparadanuz?"

26 Jesus kian, "Ôdamotan nii bread ka'uz uu di'iti, udauna'an kanom ati ôtaanuzu, uruu wuru'u zaamata-kida'o ni'oraz ôgaru." Uru'u naa Jesus zaamatan bread na'iki udamotanuzu ka'uz uu di'iti, utaanuzu Judas ati, Simon Iscariot daniz. 27 Sariapa Judas zaamatan dono wuru'u bread, Satan morotina'akan naa uruu. Uru'u naa Jesus kian Judas ati, "Kadiman zoobaba pusha'apata wuru'u pusha'apata'azooniaz!"

28 Aizii aroopainauz utuma, aonaa ïaitapan kanom ni'o Jesus na'apanuz u'ati. 29 Judas taapan idi

ïpuraatan, ba'orainao zauda-kidan Jesus dyuudanii utorian aimakaan ïkaiwaan nii Baokopainapa-kizai ii. Ba'orainao itiiman, Jesus dyuudanii utaan aimakaan pataka'utinainao ati.

30 Judas zaamatan dauna'an bread, ukodita'akan naa i'ai paniba iti. Uruu dono amazada maruta'aka'ora'a naa.

31 Judas mako'okan dauna'an, Jesus kian, "Aizii Daonaiora Aokazi Iki'o umanawunun aida-kaoa'a naa wuru'u, na'iki uruu ida'ana'o nii Tominkaru umanawunun aidinan. 32 Aizii Tominkaru umanawunun aidinan an Uruu ida'an, ukau'an Tominkaru aidan nii pidannao ati na'apam Daonaiora Aokazi Iki'o umanawunun. Na'iki kai'o ni'i naa uaidanuz.

33 "Ôdainao, aona'o ni'i naa ôna'an tomunu'iki unao tuma. Ôkiauzon kawan Jewnao ati, na'apa ôkian u'ati aizii: udawatan nii ôgaru, mazan aonaa turuu umakon ômakopakizi iti. 34 Ukau'an ôtaan unao ati pa'ina'o kakinaorii: umarainpaaka. Na'apa ômarainpauzon kawan unao, na'apa pa'i manawun umarainpaaka. 35 Umarainpaakan an, ipai'o nii pidannao aitapan unao mishi'o ôpidanannao."

Jesus kowaadan Peter ati, utaapakidan nii paaitapan paugaru

(Matthew 26:31-35;

Mark 14:27-31; Luke 22:31-34)

36 Simon Peter pishaan uruu, "Naobanai, na'iti'oram pumako'ozon?"

John

Jesus kian u'ati, “Na'iti'oram òmakon, aonaa turuu puda'anpan ògaru aizii, mazan puda'anpan nii zii diina'iti'i.”

³⁷Peter kian u'ati, “Naobanai, kandii nii mazan aonaa turuu òda'anpan pugaru kai? Ògaru turuu òmawakan pugaru dikin ii!”

³⁸Jesus kian u'ati, “Puka'iita mooko pu'itiiman pumawakan ògaru dikin ii? Mishio kaiwuru'u òkianuz pu'ati: Kuruku ka'aranpan ua'ii, idikinau'o nii pukian pidannao ati aonaa puaitapan ògaru.”

*Jesus uruu dunapo
Tominkaru di'iti'o*

14 ¹Jesus kian patominapa-kidaniinao ati, “Aonaa pa'i unyukunuu ukasha'ora'ana'a! Umishidapa Tominkaru; umishida ògaru kapam. ²Kaina'a iriba kabaun nazoo kida òdaru dapu ii. Ukau'an òmakon naa wuru'u òsaaba'anan naa uwiizi nii. Aonaa an mani una'apan, aonaa mani òkowaa-dan u'ati na'apa. ³Aizii òsaabaan dauna'an uwiizi nii, òwa'atin nii koshan unao dau'ati, turuu kizi una'ian òtuma kapam òna'ii-kizi ii. ⁴Unao, uaitapanii dunapo òmakokizi iti'oraz.”

⁵Aizii Thomas kian u'ati, “Wanaobanaa, aonaa waaitapan na'iti'oram pumako'ozon. Na'apam nii mooko waaitapan dunapo na'iti'o?”

⁶Jesus kian, “Ògaru wuru'u dunapoz, ògaru wuru'u mishi'oraz, na'iki ògaru wuru'u kakupa-kinaiz. Soo ògaru ida'an turuu kaawa-karu

òdaru di'iti. ⁷Aizii unao, uaitapan an ògaru, uaitapan nii òdaru kapam. Aizii wuru di'iki'i uaitapa'anaa na'iki utukapa'anaa uruu.”

⁸Philip kian u'ati, “Wanaobanaa, putukapa-kida wa'ati puDaru, uruu turua'o nii wa'ati.”

⁹Jesus kian, “Kotua'iki òmashaa-pan unao tuma, mazan upu'u zii mooko aonaa puaitapan ògaru, mishii Philip? Ipai pidan tukapa'oraz ògaru, uruu tukapa'o kapam òdaru wuru'u. Mazan na'apa di'inaa kaiwuru'u, ‘Putukapa-kida wa'ati puDaru,’ pukianuz? ¹⁰Aonaa mooko pumishidan, ògaru na'iki òDaru, bouda'apa'o waunao? Kuwai kida òkowaadaniaz unao ati, aonaa ò'ida'a'o mani òtoman. ÒDaru, mashaapa'oraz ò'ida'a, uruu pa'an wuru'u sha'apaapa'oraz pakaudinkizi kida ògaru ida'an. ¹¹Umishida ògaru na'iki òDaru, bouda'apa'o waunao òkianuz. Oo, umishida pa'i òDaru sha'apataniaz umanawun kida'o aimaakan ògaru ida'an. ¹²Mishio kaiwuru'u òkianuz: Ipai pidan mishida'o ògaru, usha'apatant nii òsha'apaapanii kaduz kida kapam. Na'iki usha'apatant nii powa'a'o zii umanawunun kida, usha'apanum kau'an òmakon naa òDaru di'iti wuru'u. ¹³Upishaan an ògaru kanom dau'ati karikaonan, òpidanannaoun idi unao, òsha'apatant nii u'ati. Na'apa'o ida'ana'o nii uDani aida-kidan pidannao ati paDaru umanawunun. ¹⁴Upishaan an ògaru kanom dau'ati karikaonan, òpidanannaoun idi unao; òsha'apatant nii u'ati.

Jesus taan nii Kaimana'o Doronaa

15 “Umarainpan an õgaru, uizo'atipan nii õkakinaori kida. 16 Õpishaan nii õDaru na'iki utaan nii unao ati ba'oran Minka'ui kakinaota'o nii unao, na'iki karikaonanuo'o nii una'auzon unao tuma. 17 Uruu Kaimana'o Doronaa tominapa-kida'o nii unao mishi'o Tominkaru daua'o. Mazan mami-shida-kainao pidannao, aonaa turuu ãzaamatan uruu paminka'u nii, usha'apanum kau'an aonaa ãtukapan na'iki aonaa ãaitapan uruu. Mazan unao, uaitapa pa'an uruu, usha'apanum kau'an, kaina'a'o uruu unao tuma, na'iki karikaonanuo'o nii una'auzon unao ida'a.

18 “Aona'o nii õwa'akan unao, maudaniiwai wa'aka-kao kawan; õkaawan nii powaa ati u'ida'ati. 19 Kadimana'o ni'i naa pidannao matukapakan õgaru. Mazan unao utukapan nii pa'an, usha'apanum kau'an õkakupan nii powaa iti koshan, ukau'an unao ukakupan nii kapam õkakupan idi. 20 Aizii uruu dono, uaitapan nii õgaru na'iki õdaru bouda'apa'o waunao. Aizii unao na'iki õgaru, na'apa'o manawun bouda'apa'o pidan kawan.

21 “Na'ia'oram pidan abata'o na'iki izo'atipa'o õkakinaori kida, uruu wuru'u marainpa'oraz õgaru. Õdaru marainpan nii pidan marainpa'oraz õgaru; aizii õgaru, õmarainpan nii uruu kapam na'iki õaitapa-kidinan nii u'ati.”

22 Judas kian u'ati (aonaa Judas Iscariot mani), “Naobanai, na'a-

pam nii puaidan pumanawunun waunao ati karikaonan, ba'orainao ati aona'o nii mooko puaida-kidan?”

23 Jesus kian u'ati, “Pidan marainpa'o õgaru, uizo'atipan nii õparadan, na'iki õDaru marainpan nii uruu. Wawa'atin nii uruu ida'ati na'iki wamashaapan nii utuma. 24 Mazan na'ia'oram pidan aona'o umarainpan õgaru, aonaa uizo'atin õparadan kida. Wuru'u kuwai kidaz, unao abataniaz, aonaa õtomanii mani karikaonan, õDaru pa'an wuru'u dyuuda'oraz õkakuwaapan na'apa.

25 “Õkowaadan u'ati kaikapa kida'ora'a õna'an pu'u zii utuma. 26 Wuru'u Minka'ui, Kaimana'o Doronaa, õDaru dyuudan ni'oraz u'ida'ati õgaru aipan ati; uruo' nii pa'an tominapa-kida unao ipai õkuwaa kida dau'u, na'iki unyukunuu-kidan nii unao ati ipai daunuuda'u wuru'u õkuwaa kidaz.

27 “Õwa'akan unao tuma kaimana'o nyukunui; soo õgaru turuu õtaan na'apa'o. Aonaa da'i sannao taan kawanuo' mani õtaan nyukunui kaimanan. Aonaa pa'i unyukunuu kasha'ora'ana'a oo utariidina'ana'a. 28 Õkowaadani sha'atii u'ati, ‘Õmakon ni'i naa õdaru di'iti, mazan õkaawan nii koshan powaa ati.’ Umishiin an mani umarainpan õgaru, ukonaukii mani õmakon idi'i naa õDaru di'iti, usha'apanum kau'an umanawunuo' õgaru ai wuru'u uruuz. 29 Õkowaadan naa u'ati kai kanoma'o nii sha'apa, usha'apan ua'ii zii; aizii usha'apan dono'o

naa uitapan nii ōkuwaa mishiin. ³⁰Aona'o ni'i naa ōparadinan tomunu'iki utuma, usha'apanum kau'an wa'ati'i naa wuru'u di'ora'a amazada baara'a'oraz naobanai. Mazan aonaa uka'iitan pamashaa-tan ōgaru. ³¹Mazan ōsha'apata pa'an ipai aimaakan ōdaru dyuudan kawana'ati ōgaru, pidannao aitapa-kinnaa nii mishi'o ōmarainpan uruu.

“Aizii, wamako'o naa.”

Paoribai kadunaa manawun

15 ¹“Ōgaru wuru'u mishi'oraz paoribai kadunaa, na'iki ōDaru saabaapauzo paoribai baawu. ²Ipai'o nii udukutan paoribai waoda kida aona'oraz ikaakan. Mazan kaka'oraz kida usaabaan nii pa'an, aonaa kizi kazamaka'o nii ukadu'u, na'iki madowaaka kizi koshan ukaakan. ³Unao, saabaa'aka-kariwai'i naa ōkuwaa ida'an. ⁴Pakawan pa'i uzaamatinapa ō'ida'ati, ōzaamatinpan nii u'idi'iti kapam. Aonaa paoribai waoda kaakan paaipan ati karikaonan, soo uzaamatinpan an pakadunaa ida'ati. Unao na'apa'o kapam, aonaa uka'iitan usha'apatan kaimana'o aimaakan uaipan ati karikaonan. Soo uzaamatinpan an ō'ida'ati.

⁵“Ōgaru wuru'u paoribai kadunaa. Aizii unao, uwaoda kida kawanu'o. Pidannao, karikaonanu'oraz ĩna'an ō'ida'a, ōgaru na'apa ōna'an nii ĩ'ida'a, ĩnao sha'apatan ni'i naa dobata kaiman kida'o aimaakan. Unao, aonaa uka'iitan usha'apatan aimaakan u'ida'a kari-

kaonan, soo ōkaminka'utan an unao. ⁶Mazan pidan aona'oraz una'an ō'ida'a, uawu'uta-ka'o ni'i naa, na'iki umaririn ni'i naa amazada ii, na'apa paoribai waoda awu'uta-kariwai maririn kawan. Udauna'an ukasaba'uka-ka'o na'iki ukaboota-kaoa'a naa tikazi wu'iti. ⁷Mazan unao, una'an an pakawan ō'ida'a, na'iki umishidapan an ōparadan kida, turuu utoriinpan kanom dau'ati karikaonan, na'iki utaa-ka'o nii u'ati. ⁸Kaikapa'o ida'ana'o wuru'u ōDaru umanawunun aida-kidaka'oaz: Unao sha'apaapan ida'an dobata kaiman kida'o aimaakan, na'iki na'apa'o ida'an utukapa-kidinan ōpidanannao unao. ⁹Na'apa ōDaru marainpan kawan ōgaru, na'apa ōmarainpan kapam unao. Uzaamatinapa pakawan ō'ida'ati, ōmarainapa kizi unao. ¹⁰Uizo'atipan an ōkakinaori kida, pakawanu'o nii ōmarainpan unao, na'apa ōizo'atipan kawan ōDaru kakinaori kida, na'iki pakawan umarainpan ōgaru.

¹¹“Ōkowaadan u'ati ipai kaikapa kida'ora'a, unao konaukii kizi na'apa manawun ōgaru konaukian kawan, na'iki aonaa kizi kanom towauda'uan ukonaukian.

¹²“Aizii kaikapa ōkakinaori'i, umarainpaaka, na'apa manawun ōmarainpan kawan unao. ¹³Aonaa na'ia'oram pidan kamarainpanu'o powa'a zii wuru aia'a, pidan kashaapa'oraz pazowii-ka'o papao-narunao kazannaatin-kinnaa nii. ¹⁴Ōpaonarunao unao, uizo'atipan an ōkakinaori kida. ¹⁵Aona'a naa ōdakotan unao ōpoitorunao nii,

usha'apanum kau'an poitorui, aonaa uaitapan na'apa'oram panaobanaa sha'apainpan. Mazan òdakotan unao òpaonarunao nii, usha'apanum kau'an ipai òkowaadan u'ati òabatanii kida òDaru di'iki. ¹⁶Aonaa uaipan ati'o mani uzaamatinan ò'ida'ati; ògaru aipan ati'o pa'an unao zaamatinan. Ukau'an ògaru aipan ati'o unao makon usha'apata'anan dobata kaiman kida'o aimakaan. Na'iki karikaonan kizi usha'apaapan na'apa'o aimakaan. Uzaamatinpan idi ò'ida'ati, òDaru taan nii unao ati kanom karikaonan upishaan an u'ati. ¹⁷Ukau'an kaikapa òkakinaori unao ati'i: 'Umarainpaaka.'

*Jesus di'itiinao zaamatinpan
to'ora-kizaitapa-ka*

¹⁸"Pidannao to'ora-kizaitapan an unao, unyukunuitapa na'apa'o òto'ora-kizaitapauzon ògaru. ¹⁹Umashaapan an mani na'apa imi'i baara sannaò mashaapan kawan, òmarainapa mani unao pairibannaò nii. Mazan òaipana'ati'o uzaamatinan ò'ida'ati. Ukau'an, aonaa imi'i baara sannaou'u naa mani unao; uruu idi'o pidannao to'ora-kizaitapan unao. ²⁰Udi'itapa òkianuz u'ati kaikapa'a: 'Aonaa na'ia'oram poitorui umanawunun panaobanaa ai.' Kaina'a antamikitainao ògaru, na'apa'o nii òantamikitan unao kapam; mazan kaina'a ba'orainao izo'ati'o òparadan, ukau'an na'apa'o nii òizo'atin uparadan kapam.

²¹"Pidannao sha'apatan nii unao na'apa, usha'apanum kau'an

uzaamatinpan idi'o ò'ida'ati. Mazan ònao, aonaa òaitapauzon wuru'u dyuuda'oraz ògaru. ²²Aonaa an mani òkaawan da'ati'i na'iki aonaa an mani òkakuwaapan ò'ati, aonaa mani ò'orian kainaabatan padamata. Mazan aizii, 'aonaa waaitapan oia'o wuru'u na'apa'oraz,' aonaa turuu òkian. ²³Pidan to'ora-kizaitapa'o ògaru, òto'ora-kizaitapan òDaru kapam wuru'u. ²⁴Aonaa an mani òsha'apatan òawun za'a òmatukapauzokanii pidan sha'apatan kida, aonaa mani padamata ò'orian kainaabatan. Mazan aizii, òtukapani'i naa òsha'apatan na'apa'o, mazan upu'u zii òto'ora-kizaitapan baokopa waunao, ògaru na'iki òDaru. ²⁵Mazan na'apa'o ida'an, òkakinaorinaa mishiinan: 'Òto'ora-kizaitapan ògaru madiwautapaka karikaonan,' kia'oraz usaadinpan.

²⁶"Kaawa'o nii Minka'ui, uruu Kaimana'o Doronaa, uruu kinaabata'o mishi'o kuwai Tominkaru daua'o. Òdyuudan nii uwa'atin òDaru di'iki unao ida'ati, na'iki uru'o nii kakuwaapa òdau'an. ²⁷Aizii unao, ukakuwaapan nii òdau'u kapam, usha'apanum kau'an unao na'a'o òtuma òsakadinan di'iki òtominapatin-kidan pidannao.

16 ¹"Òkowaadani'i naa u'ati kaikapa kida'ora'a, uruu aonaa kizi umuudina'akan umishidapan ai. ²Uiribannaò kashanauan nii unao synagogue kida iki, uchoochiipan ai òtuma. Na'iki kaina'a'o ni'i naa kamoo kaa-wan, uruu dono pidannao zowian an unao, ò'itiiman kaimana'o nii

aimaakan wuru'u pasha'apataniaz Tominkaru ati. ³Pidannao sha'apantan nii unao na'apa, usha'apanum kau'an aonaa ïaitapauzon òDaru, oo ògaru. ⁴Mazan òkowaadani'i naa u'ati kaikapa kida'ora'a. Ukau'an uruu kamoo kaawan dono'o naa, unyukunuitapan nii òkuwaa na'apa kida'o dau'oraz. Òsakadinan di'iki òtominapa-kidan unao, aonaa òkowaadauzon u'ati na'apa kida'o, usha'apanum kau'an òna'an idi zii utuma.

Kaimana'o Doronaa kaudin-kizi

⁵“Mazan aizii òkiwan ni'i naa powaa iti dyuuda'oraz ògaru di'iti. Mazan aonaa na'ia'oram zoobaba unao pishaan ògaru na'iti'oram wuru'u òmako'ozoonuz. ⁶Òkowaadan idi zii u'ati kaikapa'ora'a, uruu idi unyukunuu kasha'oran naa. ⁷Mazan mishi'o kaiwuru'u òkianuz: Aona'o nii Minka'ui kaawan u'ida'ati, soo òmakon an. Ukau'an kaimana'o nii manawun unao ati wuru'u òmakonuz. Mazan òmakon an, òdyuudan ni'i naa uruu unao ida'ati. ⁸Aizii ukaawan dono, ukainaabatan nii pidannao ati na'apa'oram manawun oia'o; na'iki, na'apa'oram manawun ïdi'itapan kaimana'o; na'iki na'apa'oram manawun ïdi'itapan Tominkaru kowaadan oia'o pataka'uta-ka. ⁹Pana'iti karikaonan ïdi'itapan oia'o, usha'apanum kau'an aonaa ïmishida'azon ògaru. ¹⁰Pana'iti karikaonan ïdi'itapan kaimana'o, usha'apanum kau'an òmakon nii powaa iti òDaru di'iti, na'iki aona'o

nii powa'a utukapan ògaru. ¹¹Na'iki pana'iti karikaonan ïdi'itapan pataka'utin-karu, usha'apanum kau'an Tominkaru pataka'utani'i naa naobanai di'ora'a amazada baara'a'oraz.

¹²“Kaina'a dobata zii òkowaada'azoonii u'ati padamata, mazan dobata'o ni'i naa manawun wuru'u òkuwaaaz, aona'o nii uka'iitanuz. ¹³Mazan Kaimana'o Doronaa kaawan nii, uruu mishi'o ukuwaa Tominkaru dau'o. Uruu aipan ati'o ni'i naa uaitapan mishi'o kuwai Tominkaru di'iki'o. Aona'o nii ukakuwaapan pa'ida'a karikaonan, mazan ukakuwaapan nii paabatanii dau'u, na'iki ukowaadan nii unao ati kanom kida'o nii sha'apa diina'iti'i. ¹⁴Uru'o nii kainaabata òmanawun, ukowaadan ida'an kanom dii ògaru, na'iki na'apa'oram wuru'u òkuwaaaz. ¹⁵Òkowaadauzon ipai aimaakan òDaru dau'u, aizii na'apa'o nii kapam Kaimana'o Doronaa kowaadan u'ati ipai ògaru dau'an, na'iki na'apam òkiauon.”

***Kasha'ora-karu
konaukii-karu ua'ii***

¹⁶Jesus kian, “Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ògaru powa'a, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ògaru koshan.”

¹⁷Aizii kaina'a utominapa-kidaniinao bii iki'o, ïkian pairiban ati kida, “Na'apa'oram dau'ati'o ukianuz, ‘Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ògaru powa'a, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ògaru koshan;’ na'iki

na'apa'oram dau'ati'o dii, 'usha'apanum kau'an òmakon naa powaa iti wuru'u òDaru di'iti,' ukianuz?"¹⁸ Aonaa ìmashaadan ìpishautaakan, "Na'apa'oram dau'ati'o dii wuru'u, 'Masakauda'u dauna'an,' ukianuz? Aonaa waaitapan kanom daua'o ukadakotinan," ìkian.

¹⁹ Jesus aitapa ìpishaa'azon paugaru, uruu idi ukian ì'ati, "Òkian kaikapa'a: 'Masakauda'u dauna'an aona'o ni'i naa utukapan ògaru, mazan masakauda'u uruu dauna'an utukapan nii ògaru koshan.' Mishii, uruu dau'ati'o upishautakaan?"²⁰ Mishi'o kaiwuru'u òkianuz u'ati: Uzaadan nii na'iki diiwa'o nii umuraapan, ba'orainao konaukian pu'u. Kiwiin zii ukasha'oran nii, mazan uruu dauna'an ukonaukian nii.²¹ Zuna kaudanipa'azon dono, kasha'ora kowas onyukunuu okaziwapan kamoo kaawan idi'i naa, mazan okaudanipan dauna'an, aona'a naa onyukunuitapan pakaziwapauzon. Soo okonaukian naa pa'an, usha'apanum kau'an koraidaonaa sodi shakatan idi.²² Na'apa'o kawanu'o wuru'u unao baiaapaniaz: kai unyukunuu kasha'ora-kida, mazan òtukapan nii koshan da'i unao, na'iki uruu dono ukonaukian nii, na'iki aona'o nii kanom mashaatan ukonaukiitinan.

²³ "Aizii uruu dono, aona'o ni'i naa kanom nii upishaan zii ògaru aimakaan dau'ati. Mishi'o kaiwuru'u òkianuz u'ati: Upishaan an òDaru kanom karikaonan dau'ati, utaan nii u'ati òpidanannaoun idi unao.²⁴ Aonaa zoobaba

upishaan uruu kanom karikaonan dau'ati, òpidanannaoun idi unao. Upishaa, Tominkaru taan nii u'ati upishaanii. Uruu kaimanaiman kizi ukonaukiitinan.

²⁵ "Òkakuwaapauzon u'ati di'itinapa-kinai kuwai ida'an di'ora'a aimakaan kida dau'a'a. Mazan kaina'a'o ni'i naa kamoo kaawan, aizii uruu dono aona'o ni'i naa òkakuwaapan powa'a di'itinapa-kinai kuwai ida'an, mazan òparadan nii sariapa kizi pidannao uaitapan òkuwaa òdaru dau'a'o.²⁶ Uruu dono, turua'o ni'i naa upishaan uruu aimakaan dau'ati, ò'uu ida'an, òpidanannaoun idi unao; aonaa kanom nii òpishaan zii òDaru unao ati,²⁷ usha'apanum kau'an, òDaru marainapanii unao. Umarainpan unao, usha'apanum kau'an unao marainpan idi'o ògaru, na'iki unao mishidan idi uruu di'iki'o òwa'atin.²⁸ Mishi, òwa'atin òDaru di'iki'o, imi'i baara ati. Aizii òmakon ni'i naa imi'i baara iki, òkiwan naa òDaru di'iti."

²⁹ Uru'u naa utominapa-kidaniinao kian u'ati, "Aizii, uruu zii puparadan kainaabatan, aonaa pukaiwaan di'itinapa-kinai kuwai.³⁰ Aizii watukapa, puaitapa mishi ipai aimakaan; turuu pudako'atin pupishaa-ka'o ua'ii zii aimakaan dau'ati. Ukau'an aizii wamishida puwa'atin Tominkaru di'iki."

³¹ Jesus kian ì'ati, "Uruu zii umishidan? ³² Kaina'iki kamoo wa'atin, aizii uruu kamo'o naa wuru'u kaawa'oraz, uruu dono pana'itinapa kida'o nii umakooda-

nainan, ukidoopan nii ò'ai udapu iti kida, uwa'akan nii ògaru òba'orantin. Mazan aonaa òba'orantina'o manawun mani ògaru, usha'apanum kau'an òDaru karikaonanuo una'auzon òtuma. ³³ Òkowaadan unao ati aimaakan kaikapa kida'ora'a, unyukunuu konaukii-kinaa nii, uzaamatinpan idi ò'ida'ati. Di'ora'a amazada baara'a'a, ubaiaapan nii kasha'ora'o. Mazan uma'ozakadapa unyukunuu! Ògaru, òwazootani'i naa di'ora'a amazada baara'a'o kasha'ora kida'o aimaakan!"

Jesus toriinpan papidanannao ati

17 ¹ Jesus kakuwaapan dauna'an patominapa-kidaniinao ati, uawunuupan doko iti na'iki uru'u naa utoriinpan.

"ÒDaru, aizii kaawa'a naa kamoo. Putukapa-kida pidannao ati puDani umanawunun, utukapa-kida kizi ì'ati pumanawunun kapam. ² Pugaru aipan ati'o ukazowautapan ipai pidannao, utaa kizi karikaonanuo'o kakupa-karu ipai wunao ati'i, puzaamatin-kidaniinaouz u'ida'ati. ³ Kaikapa'o wuru'u karikaonanuo'oraz kakupa-karu ikoda-ka: pidannao aitanan ida'an soo bouda'apa pugaru mishi'o Tominkaru, na'iki ìaitapan ida'an ògaru, Jesus Christ, pudyuudaniaz imi'i baara'a. ⁴ Òtukapa-kida'a naa imi'i baara'a'o pidannao ati pugaru umanawunun, òsha'apatana ida'an ipai pudyuudani òsha'apatana. ⁵ Òdaru, marii

òtukapa-kaoumanawunuo'o nii aizii, na'apa òtukapauzo-kaou kawan pugaru tuma amazada tominan ua'ii zii.

⁶ "Òaitapa-kidani'i naa pukaduz wunao ati'i, putaaninaouz ò'ati di'ora'a amazada baara ainao bii iki. Pupidanannao ìdyaun na'iki putaaninao ò'ati ìdyaun, na'iki ìizo'atipa pukakinaori. ⁷ Aizii ìaitapa'a naa, ipai aimaakan putaanii ò'ati, pugaru di'iki'o wuru'u. ⁸ Òkowaada'a naa pukuwaa ì'ati, na'iki ìzaamata kaimanaiman panyukunuu itiz. ìaitapa òwa'atin pugaru di'iki'o na'iki ìmishida pudyuudani ògaru.

⁹ "Aonaa òtoriinpan ipai pidannao ati, mazan òtoriinpan wunao ati'i putaaninaouz ò'ati, usha'apanum kau'an pupidanannao pa'an ìdyaun. ¹⁰ Ipai òpidannao, pupidanannao kapam ìdyaun. Ukau'an ipai pupidanannao òpidannao kapam ìdyaun. Ìnao ida'ana'o nii òmanawunun aitanapa-kaou. ¹¹ Aizii, aona'o ni'i naa òna'an imi'i baara'a, kadimana'o ni'i naa òmakon pu'idi'iti. Mazan òpidannao, ìna'an nii zii imi'i baara'a. ÒDaru, kaimana'o manawun, pukazannaatapa pa'i wunaou'u putaapa-kidaniinaouz ò'ati. Ìnyukunuu patumaaka kizi pa'atiaaka, pugaru na'iki ògaru nyukunuu patumaakan kawan. ¹² Òna'an dono zii ìtuma imi'i baara'a, òkazan-naatapa ìdyaun, pakawan kizi

ĩmashaapan pupidanannao nii. Õkazannaatapa ĩdyaun, aonaa na'ia'oram waziwadinan, soo bauda'apa pidan waziwadina'o ni'oraz aita-ka'o, na'apa'o ida'an kizi saada-kariwaiz kida puparadan mishiinan.

13“Aizii kadimana'o ni'i naa òmakon pu'idi'iti. Õtoriiinpan ĩ'ati kaikapa'a òna'an pu'u zii ĩtuma imi'i baara'a, ĩnyukunu konaukii kizi kaimanaiman na'apa ònyukunu konaukian kawan manawun. 14 Õkowaa-da'a naa pukuwaa ĩ'ati, na'iki uruu idi ba'oran pidannao kashanau-kidan ĩdyaun. ĩkashanau-kida-ka'o, usha'apanum kau'an ògaru kawanu'o ĩdyaun, aonaa ĩdi'itinpan ba'orainao di'itinpan kawan. 15 Õtoriiinpan, aonaa òaipan mani puso'otan ĩdyaun di'oraz amazada baara iki'i, mazan òpishaan pa'an pukazannaatapan ĩdyaun Satan ai. 16 Õgaru, aonaa òdi'itinpan imi'i baara sannao di'itinpan kawan. ĩnao na'apa kapam ĩdi'itinpan ògaru kawan, aonaa imi'i baara sannao kawan mani. 17 Pusaabaa ĩdyaun pu'idiwau-nao nii, puaitapa-kidan ida'an ĩ'ati mishi'o manawun puparadan. Puparadan, uruu mishi'o manawun. 18 Pudyuudan kawan ògaru imi'i baara ati, na'apa òdyuudan ĩnao kapam amazada kawana'ati. 19 Kaimanaiman òtainan pu'ati ĩnao dikin ii, turuu kizi ĩnao kapam taainan kaimanaiman pu'ati.

20“Aonaa ĩnao ati mani kari-kaonan òtoriiinpan, mazan òtoriiinpan ba'orainao ati kapam, mishidainao ni'oraz ògaru, paabatan ida'an òdaua'o kuwai òpidanannao ida'an. 21 Õtoriiinpan ĩ'ati, marii kizi ĩbauda'apatapan panyukunu, na'apa pugaru na'iki ògaru bauda'apatapan kawan wanyukunu. ÕDaruu, na'apa pugaru bauda'apatapan ògaru ida'ati, na'iki ògaru bauda'apatapan pugaru ida'ati, na'apa kizi ĩnao bauda'apatapan waunao ida'ati, pidannao mishida kizi pugaru wuru'u dyuuda'oraz ògaru. 22 Õtaanii umanawun-karu ĩ'ati na'apa putaan kawan ò'atiz, marii kizi ĩbauda'apatapan panyukunu, na'apa pugaru na'iki ògaru bauda'apatapan kawan wanyukunu. 23 Kaina'a ĩnyukunu ii ògaru; na'iki kaina'a ònyukunu ii pugaru. Marii kizi kaimanaiman ĩbauda'apatapan panyukunu, ba'oran pidannao aitapa-kinnao nii, pugaru wuru'u dyuuda'oraz ògaru. Na'iki pumarainapanii mishidainaoz ògaru na'apa pumarainpan kawan ògaru.

24“ÕDaruu, na'iam ògaru, na'ii òaipan òtuma wuru'u putaaniiinaoz ò'ati, ĩtukapa kizi òmanawunun, wuru'u putauzoniaz ò'ati pumarainpan idi ògaru amazada tominan ua'ii. 25 Kaimana'o manawun òdaruu, aonaa pidannao aita-

pauzon pugaru. Mazan õgaru, õaitapanii pugaru, na'iki õtominapa-kidaniinao ãaitapa pudyuudanii õgaru. ²⁶Õkainaa-batani'i naa ã'ati kanom kaduz pugaru, na'iki karikaonanuo nii õkainaaabaapan ã'ati kanom kaduz pugaru. Ìmarainpaaka kizi na'apa pumarainpan kawan õgaru, turuu kizi õzaamatanpan ãnao di'iti kapam."

Soldyaanao zaamata'anan Jesus

(Matthew 26:47-56;

Mark 14:43-50; Luke 22:47-53)

18 ¹Jesus toriinpan dau-na'an paDaru ati, umakon naa patominapa-kidaniinao tuma Kidron Wa'o baza itinapu. Kaina'a'o da'i paoribai baawu na'ii, na'itii' naa Jesus morotan patominapa-kidaniinao tuma. ²Judas, kaakapa'o ni'oraz uruu tarubainao ati, uaitapanii kapam uruu amazada, usha'apanum kau'an, na'itii' Jesus makouzon patominapa-kidaniinao tuma. ³Ukau'an na'itii' naa Judas makon, una'akan bouda'apa utonazinaa soldyaanao. Na'iki watchmantapainao Tominkaru Dapu bii ikiinao kapam, ãnao faadaanao zowaunaanao na'iki Phariseenao dyuudaniinao. Ìna'akapanii mizaa-taaka-kinai kida. Aizii ba'orainao ãna'akapanii palampan kida.

⁴Jesus aitapani'i naa na'apam nii ãsha'apaapan paugaru. Uruu idi uwa'ati'ikan ã'ida'ati, na'iki ukian ã'ati, "Kanom uaipan?"

⁵"Jesus, Nazareth san," ãkian u'ati.

"Õgaru uruu," Jesus kian ã'ati.

(Judas, kaakapa'oraz uruu, na'ia'a naa ãtuma.) ⁶"Õgaru uruu," Jesus kian idi ã'ati, sariapa ãdan-danaa'akan, na'iki ãdorautan imi'i baara iti.

⁷Powa'a koshan Jesus pishaan ãdyaun, "Kanom uaipan?"

"Jesus, Nazareth san," ãkian u'ati koshan.

⁸Jesus kian ã'ati, "Õkii sha'atii u'ati, 'Õgaru uruu.' Umishiin an õgaru udawatapan, ukau'an marina'a wunaou'u õtumainauz." ⁹(Ukian ã'ati na'apa, uparadan mishiin-kinnaa ni'o utoriinpan dono'oraz. "Õdaru, aonaa bouda'apa õwaziwaan wuru'u putaaniinaouz õ'ati," ukianuz.)

¹⁰Aizii Simon Peter, una'akapanii marii. Uso'ota'akan pakinnaa aiazu, na'iki sa'ukan Umanawunu'o Faadaa poitoru tain diwa'ora antanpu'o, waota'aka. Malchus kia'o u'uu wuru'u poitoruiz. ¹¹Jesus kian Peter ati, "Pushakada pumarian powaa iti pakinnaa zo'iti! Pu'itiiman aona'o nii õbaiaapa'azon kasha'ora'o, õdaru taaniaz õbaiaapan nii?"

Jesus na'aka-kao Annas di'iti

¹²Aizii, soldyaanaouz na'iki ãzowaunaa, na'iki watchmantapainao Tominkaru Dapu, ãzaamata'akan naa Jesus na'iki ãdo'ota'akan naa uka'u kida. ¹³Ìna'akan uruu Annas di'iti kiwiin zii. Annas, uruu Caiaphas imadokozu. Aizii Caiaphas, uruu Umanawunu'o Faadaa uruu dono, ¹⁴na'iki uruu kia'oraz kiwiin zii Jewnao zowau-

naanao ati kaikapa'a: "Kaimana'o nii manawun bauda'apa'o pidan mawakan an ipai pidannao dikin ii."

Peter kian

aonaa uaitapauzon Jesus

(Matthew 26:69-70;

Mark 14:66-68; Luke 22:55-57)

15 Simon Peter, na'iki ba'oran Jesus tominapa-kidani, ãda'anpan Jesus. Aizii ba'oraniz, uruu kaimanaimana'o Umanawunu'o Faadaa aitapan. Ukau'an morota kootowapa-kizai iti uruu Jesus tuma, Umanawunu'o Faadaa dapu iti. 16 Mazan Peter, una'ian paniinom ii, aonaa umorotan. Aizii, ba'oraniz Jesus tominapa-kidani, kaimanaimana'oraz Umanawunu'o Faadaa aitapan, umako'okan powaa iti na'iki uparada'akan zunaaba ati, awunuutapaibaz paniinom, na'iki uru'u naa umorota-kidan Peter. 17 Aizii zunaaba, awunuutapaibaz paniinom, okian Peter ati, "Pugaru õaitapan diidi'ia'ora'a pidan tominapa-kidani kapam?"

"Aonaa," Peter kian o'ati.

18 Aizii poitoruinao na'iki watchmantapainao, ãpu'ukada ni'i naa tikazi na'ii, amazada wadidin idi, uruu na'ia'a naa ãkadishitapan ãtanaapan kida. Peter na'ii kapam ukadishitapan utanaapan ãtuma.

Umanawunu'o Faadaa

pishautan Jesus

(Matthew 26:59-66;

Mark 14:55-64; Luke 22:66-71)

19 Uru'u naa Umanawunu'o Faadaa pishaan Jesus, "Kanomnao

putominapa-kida nii? Kanom daua'o putominapa-kidan ãdyaun?"

20 Jesus kian u'ati, "Karikaonan õkakuwaapan, turuu kizi ipai pidannao abatan õkuwaa. Karikaonan õtominapa-kidan pidannao synagogue ii, na'iki Tominkaru Dapu ii. Aonaa na'apainim õdizapan õkuwaa pidannao ai. 21 Kanom nii pupishaan õgaru? Pupishaa pidannao abatainao na'apam õkian. ãnao, ãaitapa na'apa'oram õkiauzon."

22 Jesus paradan idi na'apa, bauda'apa watchman udazaba a'o kadishitapan, uta'ika'akan naa Jesus paawun baara ati. Ukian Jesus ati, "Kanom dyuudan pudako'atin Umanawunu'o Faadaa paradan na'apa."

23 Jesus kian u'ati, "Puaitapan an õparadan pozawatan, pukowaada ipai da'ainao pidannao ati'i. Mazan puaitapan an õparadan sakitapan, kanom ni'i naa puta'ika'akan õgaru?"

24 Udauna'an Annas dyuudan una'aka-kao Caiaphas di'iti, Umanawunu'o Faadaa, pakawan uka'u kida do'otinpan.

Peter powa'atan pakian pidannao ati, aonaa uaitapauzon Jesus

(Matthew 26:71-75;

Mark 14:69-72; Luke 22:58-62)

25 Aizii Peter, pakawan zii ukadishitapan na'ii utanaapan, uru'u naa upishaa-kao koshan, "Aonaa pugaru mani kapam utominapa-kidaniinao tuma'oraz, mishii?"

"Aonaa," Peter kian.

26 Na'a'o pidan, uruu kapam Umanawunu'o Faadaa poitoru,

John

na'iki uruu iriban tawuru'u Peter sa'ukaniaz utain; ukian Peter ati, "Aonaa mooko pugaru mani tawuru'u ôtukupaniaz utuma paoribai baawu ii, mishii?"

27 "Aonaa," Peter kian koshan. Una'apan dauna'an, uru'u naa kuruku ka'aranpa'akan.

Jesus na'aka-ka

Pilate kanaapu iti

(*Matthew 27:1-2, 11-31;*

Mark 15:1-20; Luke 23:1-5; 13:25)

28 Wakankanaanin Jesus na'aka-kaoa'a naa Caiaphas di'iki, Romannao dapunaa iti'i naa. Aizii Jewnao, aonaa imorotan Romannao dapunaa iti, usha'apanum kau'an aonaa ikaniribaina'azon pakakinaorinaa kian kawana'ati, turuu kizi iaroopan Passover Kamoon dono.^m 29 Uruu idi, Pilateⁿ koditan i'ida'ati na'iki upishaan idyaun, "Kanom mooko oia'o nii di'ora'a pidan sha'apatan, ukootowapa-kidinaa niizu?"

30 Aizii ikian u'ati, "Uruu dikintapauzo kakinaorii, una'apan idi'o wana'akan uruu pu'ida'ati."

31 Pilate kian i'ati, "Usha'apata'a naa uruu uaipan kawana'ati, ukakinaorinaa kawana'ati."

Jewnao kian u'ati, "Waunao, aonaa Rome iki'o kakinaorii taapadan wazowian pidan." 32 Usha'apan na'apa, Jesus paradan mishiin-kinna ni'o, tawuru'u ukowaadanuz na'apam nii pamawakan.

33 Pilate morotan powaa iti Romannao dapunaa iti. Uru'u naa udapada-kidan Jesus na'iki upishaanuz, "Pugaru mishi Jewnao naobanaa king?" ukian.

34 Jesus kian u'ati, "Puaipan ati'o kaiwuru'u pupishaanuz ôgaru na'apa? Oo ba'oran pidannao kakuwaapan idi'o pu'ati ôdau'an?"

35 Pilate kian u'ati, "Ôgaru, aonaa Jew mani. Pumin-Jewwnao na'iki faadaanao zowaunaanao pa'an wuru'u na'aka'oraz pugaru ô'ida'ati. Kanom mooko wuru'u pusha'apataniaz, puto'orada-kinnaa nii idyaun?"

36 Jesus, kian, "Ônaobanaitinapanuz, aonaa imi'i baara'a'o kingnao naobanaitinpan kaduz mani. Da'ainao naobanaitinpan kawanun an mani wuru'u ônaobanaitinapanuz, mizaataaka mani ôpidanannao, aonaa kizi Jewnao zowaunaanao zaamatan ôgaru. Mazan aonaa da'a'o nii mani wuru'u ônaobanaitinapanuz!"

37 Pilate kian u'ati, "Ukau'an, king wuru'u pugaruz?"

Jesus kian, "Pugaru, pudakotan ôgaru king nii. Na'apa'o ni'o ôshakatan, na'iki ôkaawan imi'i baara ati, ôkakuwaapa'anan mishi'o dau'u. Na'ia'oram pidan mishi'o ida'antantu'o, uru'o nii zaamata ôparadan."

38 Pilate kian u'ati, "Kanom mooko mishi'o nii?" Udauna'an Pilate koditan koshan Jewnao ida'ati, na'iki ukian i'ati, "Aonaa

m 18:28 Numbers 9:9-11   **n 18:29** *Pilate*: uruu Judea Baara ia'o naobanai udono (uruu Rome iki'oraz)

kanom dikauda'o nii arawu sha'apatanu'u, òkaboota-kinaa nii uruu oia'o di'iti. ³⁹Mazan ipai wunu Passover Kamoon dono òkodita-kidauzo nii unao aipan kawana'ati bauda'apa taraapa-kariwai pidan. Ukau'an, turuu òmuudan unao aipan ati, Jewnao naobanaa king kii-kizaiz?" ukian i'ati.

⁴⁰Uru'u naa ìkadako'okan diiwa'o ida'an, na'iki ìkian u'ati, "Aonaa arawu mani'i! Mazan waaiapan Barabbas pa'an!" Aizii Barabbas uruu antamiki.

Pilate kashaapa Jesus zowii-kaò

19 ¹Uru'u naa Pilate dyuudan soldyaanao ba'izian tuukii Jesus. ²Soldyaanao tino-kan kaiwada-karu, uruu idi'i naa ìkakowamtan uruu. Udauna'an ìkakamichantan uruu, wuza'o kamicha idi,^o ³na'iki uruu'u naa i'wa'ati'anpan u'ida'ati, i'ta'ii'anpan uruu paawun baara ati, na'iki ìkian u'ati, "Pugaru King, umanawunu'o Jewnao naobanaa!"

⁴Pilate koditan koshan, Jewnao kasaba'ukinapa-kizi iti na'iki ukian i'ati, "Aushaa uabata! Aizii òkodita-kidan ni'i naa uruu unao ida'ati, mazan òaipan uaitapan kaimanaiman, aonaa kanom òikodan oia'o nii usha'apatan." ⁵Uru'u naa Jesus kodita-kida-kaò, umorokodapa wuru'u kowamaiz kaiwada-karu idi'oraz utoma-kaò, na'iki wuza'oraz kamicha. Uru'u naa Pilate kian i'ati, "Aizii, di'i naa wuru'u pidanaz!"

⁶Aizii, faadaanao zowaunaanao, na'iki watchmantapainao tukapa'akan naa uruu, sariapa ìkadakon diiwa'o ida'an, "Marii utauka-kaò cross di'iti! Marii utauka-kaò cross di'iti!"

Na'iki Pilate kian i'ati, "Una'aka'a naa uruu, utauka kizii' naazu cross di'iti. Ògaru, aonaa kanom òikodan oia'o nii usha'apatan."

John

⁷Jewnao kian u'ati, "Waunao, kaina'a wakakinaorinaa, pidan na'apa'o marii uzowii-kaò, udakotinpan idi Tominkaru Dani nii."

⁸Aizii Pilate abatan idi na'apam Jewnao kian, tuukii utarian. ⁹Udauna'an umorota-kidan koshan Jesus Romannao dapunaa iti. Na'ia'a naa upishaan uruu, "Na'ikim san mooko pugaru?" ukian u'ati. Mazan aonaa Jesus dako'atin uparadan. ¹⁰Aizii Pilate kian u'ati, "Kanom nii aonaa pudako'atin òparadan? Ògaru, turuu òkazannaatan pugaru puzowii-kaò ai, na'iki turuu òtau-kaò kidan pugaru cross di'iti."

¹¹Jesus kian u'ati, "Aonaa turuu pusha'apata-kidan ògaru, soo Tominkaru taapadan an. Ukau'an, wuru'u pidan na'aka-kida'oraz ògaru pu'ida'ati, powa'a'o zii manawun usha'apatan oia'o pu'ai."

¹²Pilate abatan idi na'apam ukian, utiwaan padamata na'apam pakazannaatan uruu. Mazan Jewnao kadakon u'ati, "Pukazannaatan an uruu, aonaa Caesar paonaruru mani wuru'u pugaruz! Pidan dakotinpa'o king nii, Caesar taruba wuru'u uruuz!"

^o 19:2 wuza'o kamicha: naobanai kamichan kaduz wuru'u na'apa'oraz uwuzan.

¹³Pilate abatan idi na'apam Jewnao kian, uru'u naa ukodita-kidan koshan Jesus i'ida'ati, na'iki uruu dauna'an usakanatan pakootoo-pauzo-kizi tabai ida'a,^p panibazoo di'ii, Kuba Baara^q kia'oraz udakotakao. (Gabbatha, kia'o udakota-kao Hebrew ida'an.) ¹⁴Aizii uruu dono maonapa'a naa sakitapa kamoo, na'iki uruu dono minziiwatin-karu kamoo^r wuru'u Passover dau'ati.

Uru'u naa Pilate kian Jewnao ati, "Di'i naa unaobanaa king!"

¹⁵Uru'u naa ikadako'okan, "Marii uzowii-kao! Marii uzowii-kao! Marii utauka-kao cross di'iti!" ikian.

Na'iki Pilate kian i'ati, "Uaiapa mooko otauca-kidan unaobanaa king cross di'iti?"

Aizii faadaanao zowaunaanao kian u'ati, "Soo Caesar, uruu bada'apa wanaobanaa king!"

¹⁶Uru'u naa Pilate taan Jesus i'ati, marii kizi'i naa soldyaanao taukan uruu cross di'iti.

Jesus tauka-kao cross di'iti

(Matthew 27:32-44;

Mark 15:21-32; Luke 23:26-43)

Uru'u naa soldyaanao na'aka'akan naa Jesus, ¹⁷Ukoditakida-kao donoi iki uwaodatapa'a naa pacrossannaa, na'iki una'aka-kao Pidan-Zowau-Niwa'uz-naawa kia'o amazada dakota-kao di'iti. (Gol-

gotha, kia'o udakota-kao Hebrew ida'an.) ¹⁸Na'ia'a naa itaukan Jesus cross di'iti. Na'iki dya'utam pidannao tauka-kao udazaba'a, ba'oran cross kida di'iti. Bauda'apa tauka-kao udiwa'ora antanapu, ba'oran tauka-kao uwashabaron antanapu. ¹⁹Pilate saada-kidanii Jesus dau'o paranka daara'a, na'iki utauka-kidanuzu cross paawa'a, doko atanapa Jesus zowau ai. "Jesus, Nazareth San, uruu King, Jewnao ati," kia'o wuru'u saada-kariwaiz. ²⁰Iriba pidannao aitaan wuru'u saada-kariwaiz, umaonapan idi donoi ati. Wuru'u usaada-kaoaz idikinauda'u'o parada-karu ida'ana'o, Hebrew ida'an, Latin ida'an, na'iki Greek ida'an. ²¹Jewnao faadaanao zowaunaanao kian Pilate ati, "Aonaa pusaada'ana'a, 'uruu King, Jewnao ati' kii; mazan pusaada kaikapa'a: 'Di'ora'a pidan kian, Ogaru King, Jewnao ati' kii pa'an."

²²Mazan Pilate kian i'ati, "Kanom o'saadanii, aonaa turuu upana'adan."

²³Aizii soldyaanao taukan dauna'an Jesus cross di'iti, i'zaamata'akan naa ukamichan na'iki i'buutanuzu pamina'utamkida, soldyaanao zaamata kizi pakawana'ati kida. I'zaamata kapam ushooton za'aba'i; aizii uruu toma-kao aonaa na'iam ukanotinpan. ²⁴Aizii ikian pa'atiaaka, "Di'ora'a

P 19:13 *tabai*: naobanainao sakanatauzo-kizi ikootoopan dono. (Pilate sakanatan na'a, udi'itapan panaadon powa'a zii na'apam nii pasha'apatan Jesus.)

q 19:13 *Kuba Baara*: panibazoo, kuba idi'o utoma-kao. **r 19:14** *minziiwatin-karu kamoo*: Uruu dono'o Jewnao minziiwatauzon panikan ni'o Passover Kamoon dono. Wachuupunin, kamoo tipita'akan dauna'an, inikausonuzu.

shooto, aonaa washushuuda'ana'a. Wamakinaotin aka, watukapa kizi kanoma'o nii zaamata pa'anazu." Īsha'apatanuz aimaakan na'apa, saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa ni'o wuru'u:

“Ībuutan ōkamichan kida pakawana'ati na'iki ĩmakinaotina'akan ōshooton dikin ii.”^s

Na'apa soldyaanao sha'apatan aimaakan.

²⁵Na'ia'o Jesus crossannaa dazaba ii, udaro kadishitapan pa'inaozo tuma. Na'ia'o kapam ĩtuma Clopas daiaro Mary, na'iki Mary Magdala sanaabaz. ²⁶Jesus tukan padaro, na'iki umarainpaniaz patominapa-kidanii kadishitapan odazaba'a. Ukian padaro ati, “Pudani ni'i naa uruu!”

²⁷Udauna'an ukian patominapa-kidanii ati, “Pudaro ni'i naa oroo!” Na'iki'ora'a naa utaapan oroo.

Jesus mawakan

(Matthew 27:45-56;

Mark 15:33-41; Luke 23:44-49)

²⁸Jesus aitapan idi ipai'i naa pasha'apatan wuru'u Tomin-karu aipaniaz pasha'apatan; saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa nii, ukian, “Ōmaradako.”

²⁹Aizii uruu dono na'a'o boon zo'o pasaata-kariwai kibia'o riwunii. Uruu baoko iti ĩdamotan sponge, na'iki ĩsawadanuz Jesus dako iti, hyssop kadunaa saba ida'an.

³⁰Usoosokanuzu na'iki ukian, “Aizii ipai'i naa ōsha'apatinan!” Aizii una'apa'akan dauna'an, uru'u naa usawiki-kida'akan pazowau, na'iki umanizowanta'akan naa.

Jesus aradu'u dakata-ka

³¹Aizii Jewnao zowaunaanao, aonaa ĩaipan tauka-kariwainao na'ian cross paawa ii atii kamoo tipitan di'titi, usha'apanum kau'an uruu di'iki Sookapa-karu Kamoo sakadinan. Na'iki umanawunu'o Sookapa-karu Kamoo, Passover Kamoon wuru'u udono'oraz. Uruu idi ĩpishaan Pilate marii kizi udyuudan cross paawa iainao taba'u kida ramita-ka ĩmawaka kizi kadiman, uruu dauna'an turuu kizi ĩnanaa kida toka-kida-ka. ³²Uru'u naa soldyaanao makon, na'iki ĩramita'akan naa Jesus dazaba ainao ĩtauka-ka taba'u kida. ³³Mazan ĩkaawan Jesus ida'ati ĩtukapan uruu mawaka'a naa, uruu idi aonaa ĩramitan utaba'u. ³⁴Mazan bauda'apa soldyaa dakata'akan uruu paaradu'u ati dimana'o pachipararin idi, sariapa izai na'iki wunu shoota'akan udakata-kizinao iki. ³⁵(Pidan tukapa'oraz kaikapa'o sha'apan, uruu wuru'u kakuwaa-pa'oraz. Ukau'an turuu ukuwaa mishida-ka. Ukowaadan wuru'u mishi'oraz kuwai turuu kizi unao mishidan kapam.) ³⁶Di'ora'a aimaakan kida sha'apan, saada-kariwaiz Tominkaru Paradan mishiin-kinaa ni'o wuru'u: “Aona'o nii bauda'apa

John

^s 19:24 Psalm 22:18

uniwa'uz ramita-kaos," kia'oraz usaa-dinpan. ³⁷Na'iki kaina'a koshan saada-kariwai Tominkaru Paradan ida'a kaikapa'ora'a: "Pidannao awunuupan nii padakatanii di'iti," kii.

Jesus dida-kaos daua'o

(*Matthew 27:57-61;*

Mark 15:42-47; Luke 23:50-56)

³⁸Aizii na'apa kida'o sha'apan dauna'an, Joseph, Arimathea san pishaan naa Pilate Jesus nanaa dau'ati, turuu kizi una'akanuzu na'iki udida-kizi'i naazu. (Wuru'u Joseph, uruu mishida'o Jesus, mazan aonaa ukowaadan ba'oran pidan ati, utarian idi Jewnao zowaunaanao ai.) "Turuu puna'akanuzu," Pilate kian dauna'an u'ati; uru'u naa umakon na'iki una'akan naa Jesus nanaa. ³⁹Aizii, Nicodemus, tawuru'u makonkauzoz aiwaka'an Jesus di'ii, uruu kapam mako Joseph tuma. Una'aka 30 kilogram kasarai, ^tmyrrh na'iki aloes idi'o ukawiki'ita-kaos. ⁴⁰Inaou'u naa na'aka Jesus nanaa na'iki ipapidan naaz baraka'o kamicha mada^u kasarai-tinpa'o idi. Na'apa'o Jewnao saabauzon mawaka'o, una'aka-kaos ua'ii baaranai iti. ⁴¹Aizii, Jesus zowii-kizinao ii kaina'a'o da'i paoribai baawu. Na'iki kaina'a'o na'apa'ina'o kichada-kariwai baaranai, aona'o zii ukaiwauzo-kaos. ⁴²Jewnao minziiwauzon idi Passover Kamoon dau'ati uruu dono, na'iki baaranai

kaina'an idi na'ii, na'ia'a naa ipaida'akan Jesus nanaa.

Jesus kadishitan pamawaka-kizi iki

(*Matthew 28:1-8; Mark 16:1-8;*

Luke 24:1-12)

20 ¹Ishawaka zii amazada Sunday chaapi'iki, Mary Magdala sanaabaz kaawa'akan naa Jesus baaranaa ati. Otukapa zikada'aka-kaos'a naa kuba baaranai tarata'aka-kinaoaz. ²Uru'u naa odima'akan, okowaada'anan Simon Peter na'iki Jesus marainpaniaz patominapa-kidanii ati. Okian i'ati, "Na'aka-kaos'a naa wanaobanaa nanaa pabaaranaa iki, aizii aonaa waaitapan na'iam naa isha'apatanuzu!"

³Uru'u naa Peter na'iki ba'oran Jesus tominapa-kidaniaz makon, itukapa'anan Jesus baaranaa. ⁴Baokopa dya'utam idyaun dimapa imakon na'iti. Mazan wuru'u ba'oraniz, ukadimandina'akan naa na'iki ukiwiita'akan Peter ai, ukau'an kiwiin ukaawan Peter ai baaranai iti. ⁵Udawukan, uawunuutaa-kidan ka'unaru nazo iti, utukapa mawaka'o watuu-kinao kamicha mada unazo ii; mazan aonaa umorotan na'iti. ⁶Mazan Simon Peter kaawa'akan udawu'ati, sariapa umorotanaakan unazo iti. Utukapa wuru'u nanai watuu-kinaoaz kida kamicha mada na'ii, ⁷na'iki utukapa kapam wuru'u kamichaz Jesus zowau watuu-kinaoaz. Pakawan

^t 19:39 *kasarai*: pidan mawaka'o kasarannaa. ^u 19:40 *kamicha mada*: linen kia'o udakota-kaos, kawinipina'o. Uruu idi'o Jewnao watudauzon pidan mawaka'o.

uwatudinpan na'iki pana'itinapu wuru aia'a ba'oran kamicha mada kidaz. ⁸Udauna'an, tominapa-kida-kariwai, kiwiini'oraz ukaawan baaranai ati, umorotan naa kapam ka'unaru nazo iti. Ukau'an utukapa na'iki umishida. ⁹(Uruu dono aonaa zii ãaitapan na'apa'oram saada-kariwaiz Tominkaru Paradan ida'a'oraz, kadishita'o nii uruu pamawaka-kizi iki, kia'oraz.)

***Jesus aidinan Mary
Magdala sanaaba ati***

(Matthew 28:9-10; Mark 16:9-11)

¹⁰Uruu dauna'an ãkiwan naa powaa iti pamashaapa-kizi iti, wuru'u tominapa-kida-kariwainou. ¹¹Mazan Mary, ona'ian zii okadishitapan, ozaadinan Jesus baaranaa ii. Pazaadan pu'u, odawukan na'iki omorota-kidan pazowau ka'unaru iti, oawunuutaa-kidan unazoo. ¹²Otukapa dya'utam angelnao na'ii, baraka kida'o ãkamichan. ãsakanatapan Jesus nanaa-daunuz ida'a. Bauda'apa'o sakanatapan uzowau antanapu, na'iki ba'oran sakanatapan ukidiba antanapu. ¹³Ëkian Mary ati, “Kandii nii puzaadinan?”

Okian ã'ati, “Ïna'akan idi ñNaobanaa di'iki'i, aizii aonaa õaitapan na'iam naa ãsha'apatanuzu!”

¹⁴Oparada'akan dauna'an, okiwa-kiwaa'akan padikin iti, otukapa pidan padazaba'a. Jesus padamata wuru'u kadishitapa'oraz, mazan aonaa oaitapanuzu. ¹⁵Jesus kian o'ati, “Kandii nii puzaadinan? Kanom pudawatapan?”

Ozanda-kidan saabaapauzo paoribai baawu wuru'u uruuz. Okian u'ati, “Pugarun an wuru'u zikada'oraz uruu di'iki'i, pukowaada õ'ati na'iam pusha'apatanuzu, õnanaka kizi uruu powaa ati.”

¹⁶Upu'a'a naa Jesus dakotan o'uu, “Mary!” ukian o'ati.

Uru'u naa otanawatina'akan u'ida'ati, na'iki okian u'ati, “Rabboni!” (Hebrew ida'an, “Tiichaa,” kia'o wuru'u.)

¹⁷Jesus kian o'ati, “Mana'a puzaamatina'ana'a õ'ida'ati, usha'apanum kau'an aonaa zii õkiwan õdaru di'iti. Mazan pumako õ'inawuzunao di'iti, pukowaada'an õparadan ã'ati. Pukii ã'ati, ‘Õkiwan naa õDaru na'iki õTominkarun di'iti wuru'u. Uruu ãDaru na'iki ãTominkarun kapam.’ ”

¹⁸Uru'u naa Mary Magdala sanaaba makon Jesus tominapa-kidaniinao di'iti na'iki okowaadan naa ã'ati patukapan Naobanai, na'iki okowaadan naa ã'ati na'apam ukian.

***Jesus aidinan
patominapa-kidaniinao ati***

(Matthew 28:16-20;

Mark 16:14-18; Luke 24:36-49)

¹⁹Uruu Sunday wachuupunin, Jesus tominapa-kidaniinao baokopatinan kabaun nazo ii. ãtarian idi Jewnao zowaunaanao ai ipai ãdadaradapan paniinom kida. Masha'apakiaka Jesus aidinan ãbii ii, na'iki ukian ã'ati, “Kaiman utaapa unyukunuu.” ²⁰Uparadan dauna'an na'apa, utukapa-kidan ã'ati potopotori daunizi paka'u kida ida'a'o,

na'iki paaradu'u dakata-kizinao. Ītukapan idi wuru'u Naobanaiz, tuukii, tuukii utominapa-kidaniinao konaukian. ²¹ Udauna'an Jesus kian ĩ'ati koshan, "Kaiman utaapa unyukunuu. Ōdaru dyuudan kawan ōgaru imi'i baara ati, ukau'an na'apa ōdyuudan kapam unao amazada kawana'ati." ²² Uipaian dauna'an paparadan, upootan panizowan ĩ'ida'ati na'iki ukian ĩ'ati, "Ōtaan Kaimana'o Doronaa u'ati. ²³ Ukau'an turuu ukian pidan ati, 'Marina'ata-kaoa'a naa u'oian,' Tominkaru marina'ata'akani'i naa kapam wuru'u pidan oianuz. Aonaan an umarina'atan pidan oian, aona'o nii Tominkaru marina'atan kapamazu."

Jesus aidinan Thomas ati

²⁴ Thomas (Shamaan kia'o ba'oran u'uu), uruu kapam 12, Jesus tominapa-kidaniini bii iki'o, aona'o uruu nii ĩtuma Jesus aidinan dono ĩ'ati. ²⁵ Īkian u'ati, "Watukapanii Naobanai!"

Thomas kian ĩ'ati, "Aona'o nii ōmishidan utukapan Naobanai, soo ōtukapan an zii potopotori daunizi uka'u kida ida'a, na'iki ōshakadan an zii ōka'u shuwu na'iti, na'iki ōshakadan an zii ōka'u uaradu'u dakata-kizinao shaawa iti."

²⁶ Bauda'apa soondii dauna'an, baokopa'o koshan Jesus tominapa-kidaniinao kabaun nazo ii. Uruu dono, na'a'a Thomas ĩtuma. Paniinom kida dadaradinpan pu'u padamata, Jesus na'ia'a naa uaidi-

nan ĩbii ii. Ukian ĩ'ati, "Kaiman utaapa unyukunuu." ²⁷ Udauna'an ukian Thomas ati, "Putukapa potopotori daunizi ōka'u kida ida'a, putaa puka'u shuwu na'ati; pushakada puka'u ōradu'u dakata-kizinao shaawa iti. Aona'a naa pumamishidaka'ana'a, mazan pumishidapa'a naa pa'an!"

²⁸ Thomas kian u'ati, "Pugaru ōNaobanaa na'iki ōTominkarun!"

²⁹ Jesus kian u'ati, "Thomas, pumishida aizii, putukapan idi ōgaru? Konaukia'o manawun pidan mishida'oraz pamatukapakan pu'u."

Kanom ni'o di'ora'a Kaarita Saada-ka'o

³⁰ Jesus sha'apatanii iriba umanawun kida'o aimakaan patominapa-kidaniinao awun za'a, aonaa usaadinpan di'ora'a kaarita ida'a. ³¹ Mazan di'ora'a saada-ka'o, turuu kizi unao mishidan Jesus, uruu wuru'u Christ, Tominkaru Dani; na'iki uruu ma'ozakan ida'ana'o nii unao kakupan, umishidan ida'an uruu.

Jesus aidinan Galilee Baara ii patominapa-kidaniinao ati

21 ¹ Aizii uruu dauna'an, Jesus aidinan koshan patominapa-kidaniinao ati Tiberius Karishiiz^v danoma ii. Kaikapa aizii uaidinan ĩ'ati'i. ² Aizii 7 utominapa-kidaniinao baokopa'o udono: Simon Peter, Thomas (Shamaan kia'oraz ba'oran u'uu), Nathanael (Galilee

^v 21:1 *Tiberius Karishiiz*: Galilee Karishiiz kia'o kapam udakota-ka'o.

Baara ia'o Cana sanaz), Zebedee dainao, na'iki dya'utam ba'orainao Jesus tominapa-kidaniinao. ³Simon Peter kian i'ati, "Ōmak'o-ozon wuru'u, ōsairoopa'anan."

Īkian u'ati, "Wamakon nii putuma." Uru'u naa ĩmakon utuma kanawa zo'an; mazan uruu aiwaka'an aonaa kanom ĩsairotan.

⁴Chaapi'iki, kamoo koditan ua'ii, na'ia'a naa Jesus kadishitapan unaawa ii, wunu danoma'a. Mazan utominapa-kidaniinao aonaa ĩaitapan Jesus wuru'u kadishitapa'oraz. ⁵Jesus kian i'ati, "Ōpaonarunao, usairota kopau?"

Īkian u'ati, "Aonaa kanom wasairotan."

⁶Mazan Jesus kian i'ati, "Ukaboota usairon ukanawan diwa'ora antanapu, usairotan nii kopau." Uru'u naa ĩkabootan pasairon, ĩsairota iriba, iriba kopau. Na'iki aona'a naa ĩka'itan pasawatant pasairon kanawa zo'ati.

⁷Aizii Jesus tominapa-kidaniaz, tawuru'u umarainpaniaz, ukian Peter ati, "Naobanai uruu!" Simon Peter abatan idi Naobanai uruu kii-karu, sariapa umorokada'akan pakamichan (unarakada'akanii pakamichan pasairoopan idi), na'iki uzaka'uta'akan naa wunu baoko iti, umako'ozon idi kadiman Jesus di'iti. ⁸Ba'orainao utumainao kanawa ida'an zii ĩwa'atin, ĩkozootapaanan pasairon paida'oraz kopau idi. Aonaa munapo'ora'a naa mani ĩdyaun wuru'u wunu danoma ai, 100 meters mani umunapon. ⁹Īmaaratinan dono'o

naa, ĩtukapa wizi'i'o tikazi tiriizi na'ii na'iki kaina'a upaawa'a kopau kazimata-kariwai, na'iki kaina'a bread udazaba'a. ¹⁰Jesus kian i'ati, "Una'aka da'ati'i na'apauda'um karikaonan kopau, aizi'oraz uzaamata'akan."

¹¹Simon Peter kiwa'akan powaa iti, na'iki upaidinan kanawa zo'iti. Uru'u naa ukaminka'utan pairibanna kozoontan sairo unaawa ati. Paida wuru'u sairoz kopau tu'uz kida idi, 153 ipai'ika'o sairota-kariwai kopau: mazan sairo aonaa udadoobi'innan, kopau iriban pu'u padamata. ¹²Jesus kian i'ati, "Waarooapa'a naa." Aonaa na'ia'oram utominapa-kidaniinao papishaanuzu kanom uruu. Usha'apanum kau'an ĩaitapa kaimanaiman Naobanai Jesus wuru'u. ¹³Jesus zaamatan bread na'iki uru'u naa utaabi'ian ĩkawana'atiz; kopau na'apa kapam utaan ĩkawana'ati.

¹⁴Ukau'an, idikinautan naa aizii wuru'u Jesus aidinanuz patominapa-kidaniinao ati, pakadishitan dauna'an mawaka-karu di'iki.

Jesus pishaan Peter

¹⁵Aizii ĩarooopan dauna'an, Jesus kian Simon Peter ati, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan ōgaru powa'a zii wunao ai'?"

Peter kian u'ati, "Oo, Naobanai; puaitapanii ōmarainpan pugaru."

Jesus kian u'ati, "Puawunuutapa ōpidananna, na'apa kaznizo dainao awunuutapa-kao kawan."

¹⁶Powa'a koshan Jesus kian u'ati, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan ōgaru?"

Peter kian u'ati, "Oo, Naobanai; puaitapanii õmarainpan pugaru."

Jesus kian u'ati, "Putaaapa õpidanannao, na'apa kaznizonao taapa-kaao kawan."

¹⁷Aizii idikinautan naa Jesus pishaan Peter, "Simon, John dani, mishi'o pumarainpan õgaru?"

Sariapa Peter nyukunuu kasha'oran, Jesus pishaan idi paugaru idikinau'u naa manawun, "Mishi'o pumarainpan õgaru?" kii.

Ukau'an Peter kian u'ati, "Naobanai, pugaru puaitapanii ipai aimaakan; puaitapanii õmarainpan pugaru!"

Jesus kian u'ati, "Puawunuutapa õpidanannao, na'apa kaznizonao awunuutapa-kaao kawan. ¹⁸Mishi'o kaiwuru'u õkianuz: Pupa'inan dono zii puaipan ati puminziuwazon, na'iki pumakon pumako'ozoo-kizi iti; mazan putunarunaoun dono'o naa, pusawadan nii puka'u na'iki ba'oran pidannaou'o nii minziikida pugaru na'iki puna'aka-kaao nii, aonaa pumako'ozoo-kizi iti mani." ¹⁹(Jesus paradanuz na'apa, ukainaabatan na'apam nii Peter mawakan. Na'iki na'apa'o ida'ana'o nii uaida-kidan Tominkaru umana-wunun.) Udauna'an Jesus kian u'ati, "Puda'an õgaru!"

²⁰Peter awunuukan powa'a iti, utukapa Jesus tominapa-kidanii umarainpaniaz wa'atin ïdawu'ati.

(Uruu tawuru'u sakanatapa'oraz Jesus dazaba'a aroapa-karu dono, Passover Kamoon dono'oraz, pishaa'oraz Jesus kaikapa'a: "Naobanai, kanoma'o nii mooko manawun wuru'u kaakapa'o ni'oraz pugaru putarubanao ati?") ²¹Peter tukapan idi uwa'atin, uru'u naa upishaan Jesus, "Naobanai, arawu mani'i, na'apam nii usha'apata-kaao?"

²²Jesus kian u'ati, "Na'apa dii pu'ati õaipan an ukakupan zii atii õkaawan powaa ati? Pugaru, puda'an õgaru!" ²³Na'iki'i naa parada-karu iribainan mishidainao kawana'ati, na'iki ïabatan ukowaada-kaao aona'o nii umawakauzon, wuru'u utominapa-kidaniaz. Mazan, "aona'o nii umawakauzon," aonaa Jesus kian udau'ati. Mazan, "Na'apa dii pu'ati õaipan an ukakupan zii atii õkaawan powaa ati?" kia'o ukian.

²⁴Wuru'u Jesus tominapa-kidaniaz, uru'u naa kakuwaapa'oraz di'ora'a aimaakan kida dau'a'a, na'iki uruu kapam saada'oraz di'ora'a kaarita. Na'iki waaitapa mishi'o wuru'u ukuwaa kidaz.

²⁵Kaina'a iriba ba'oran kida aimaakan Jesus sha'apatanii, aonaa usaada-kaao. Usaada-kaao an mani ipai daunuuda'u, aonaa mani udau'a'o saada-kariwai kida kaarita wiizi nii di'ora'a amazada ida'a'a.